

GORENJSKI GLAS

Odprite
strani

3. STRAN

DR. IVAN RIBNIKAR

Ljudem ni moč
vsiliti slabega denarja

ljubljanska banka

Temeljna banka Gorenjske
Kranj

Gorenjc in banka — formula prihranka

45 let avnojske Jugoslavije

DRUŽBENI RAZVOJ ALI SOCIALNI MIR

Letošnji praznik republike bo, vsaj v Sloveniji, najbolj trpek in klavrn v vsem povojnem obdobju. Kako tudi ne, saj je naša razvojna bilanca letos naravnost porazna. Realni družbeni proizvod Slovenije nagle upada, tako da zaostanek za načrtovanim ali potrebnim proizvodom že dosega vrednost naravne katastrofe — hkrati pa naraščajo proračunske in še hitreje izvenproračunske obveznosti Slovenije do federacije. Tudi laiku postaja jasno, da s preostankom akumulacije nismo več sposobni vzdrževati našega šolstva, zdravstva, kulture itd., niti na sedanjih ravnih, kaj šele poskrbeti za njihov nadaljnji razvoj. Celo leto smo, gledano razvojno, praktično zapravili v boju z nacionalizmi, preoblečenimi v različne predloge ustavnih sprememb, v podtaknjennem sporu z JLA in v jalovih prepirih z ZIS; kaj je pomembnejše: družbeni razvoj ali socialni mir. Kaj mora biti podloga za usmeritev Jugoslavije v prihodnje: razvojna politika, ki bi sprožila preobrazbo naše okostenih, razvojno vse bolj sterilne družbe v inovativno, dinamično družbo in obenem ustvarila materialne, ekonomske in politične temelje za ponovno vključevanje Jugoslavije v Evropo, ki se hitro razvija v enovit tehnološko-ekonomske kompleks (te procese lahko imenujemo kar »nastajanje združenih držav Evrope«) ali politika lovljenja političnega ravnotežja med čedalje bolj protislovnimi in razdrobljenimi lokalnimi, nacionalnimi in socialnimi interesimi. In čeprav v nobenem od teh bojev Slovenija ni bila poražena, moramo vendar poudariti, da dejansko sploh ne gre za zmago ali poraz, ampak za vprašanje, ali smo sprožili ustrezni razvoj ali ne. Odgovor je nedvomen: nismo. Bolj kot v preteklosti se je pokazala omejena suverenost Slovenije, ki nima v rokah sprožilnih vzvodov za svoj ekonomske in družbeni razvoj. Zakaj ne?

Tudi najbolj preprosti ljudje danes že vedo, v čem je bistvo sedanje gospodarske, politične, družbene razvojne krize. Vsak, ki je samo za trenutek pogledal čez Karavanke, ve, kako se tam dela; ve, da dobro delajo vsi in da vsi opravljajo taka dela, ki so potrebna ali koristna; ali zato, ker neposredno ustvarjajo materialne dobrine ali bogastvo, ali pa zato, ker prispevajo k kvaliteti življenja. In prav tako vsi vemo, da ljudje tam niso kar po naravi pridnejši in pametnejši: ta prizadevnost je izraz nihovega ekonomskega in družbenega sistema.

Nasprotno pa naš družbeni sistem take zavzetosti ne spodbuja in ne nagrajuje. Še več, naravnost norčuje se iz tistih, ki hočejo delati več in bolje, ki verjamejo, da se je treba stalno izobraževati in usposabljati. Zato je pri nas čedalje več takih, ki misijo, da kaj bistveno manj, kot dobijo tako ne morejo dobiti, ne glede na (ne)uspešnost svojega dela — sicer bodo šli na cesto. In tega se centralni komiteji (ne viade) bojijo in zato popuščajo. Vsi vemo, da so bile sedanje predpraznične spro-

stitve OD sicer nujno potrebne, gledano z vidika našega ne-standarda — toda roko na srce, vsi vemo tudi, da niso bile zaslужene, gledano z vidika dobrega gospodarjenja. Politično gledano je bila to potrebna in modra poteza — gledano razvojno pa je to korak v stran v prizadevanju za zdravo ekonomijo. Predvsem zato, ker je zgrešen način, kako smo to storili — spet bodo praktično enako dobili tisti, ki dobro delajo, kot tisti, ki delajo slabo. Z ukrepom »dviganja plač« si vodilne strukture v Jugoslaviji ugleda in zaupanja niso okrepile. Ljudje vemo, da si tega povišanja nismo zaslужili, vsaj ne vsi. Kajti če smo jih, potem je gola laž vse tisto, kar smo govorili celo leto o nujnosti družbene preobrazbe, saj se v letosnjem letu vendarle nič bistvenega ni zgodilo, predvsem pa se to ni zgodilo na prehodu iz oktobra v november: delamo enako ali manj, čedalje več jih ne dela nič ali delajo nepotrebne in nekoristne stvari. Nasprotno, tako vodenje razvojne in ekonomske politike je zaupanje ljudi v vodilne strukture še zmanjšalo.

Nad tem bi se morala zamisliti tudi slovenska partija. Doslej je odrivala predvsem iz lastne aktivistične baze, ki pa je (kljub naraščanju članstva) postajala kadrovsko — čedalje ožja in šibkejša. Ker je hkrati njena lastna birokracija izganjala in preganjala vse, ki so pokazali širša obzorja in dolgoročnejše koncepte, je ostala skoraj brez ljudi, ki bi zares hoteli in zmogli sprožiti preobrazbo partije same in s tem tudi družbeno političnega in družbeno-ekonomskega sistema — tistega sistema, ki ščiti neuspešne in motivira ljudi za življenje na račun drugih. Če bo hotela slovenska partija resnično spremembo tega sistema, bo morala seči izven sebe, prestopiti bo morala svojo lastno senco.

Ko tako ocenjujemo naš letosnjki razvoj, ne moremo mimo dejstva, da na prvi pogled celo zgleda, kako se je Slovenija v teh konfliktih celo okreplila, da sta se predvsem okreplili naša narodna zavest in enotnost. Toda strokovnjaki že vidijo, da se za to enotnostjo že poglablja družbena dezintegracija kot nujna posledica več let trajajoče gospodarske neuspešnosti. Na to smo opozorili v projektu Slovenija 2000 leta 1983: vodilne partijske strukture takrat tega opozorila niso bile pripravljene sprejeti ali ne sposobne dojeti. Zato so se uveljavili spontani trendi in ti neu-smileno vodijo v družbeno integracijo. Spirala gospodarske oz. razvojne neuspešnosti je enako logična, enako »zakonita« kot spirala gospodarske uspešnosti.

Zato bo letosnjki praznik republike trpek. Ne bo inventura naših uspehov, temveč opozorilo, da se čas za nujne spremembe izteka.

Ljubljana, 22. novembra 1988

Milan Pintar

**29. november — dan republike
Čestitamo**

**JOŽE KOŠNJEK
NOTRANJE POLITIČNI KOMENTAR**

Soglasje brez aplavza

Delegati slovenske skupščine so v torki izglasovali soglasje k dopolnilom zvezne ustawe. Dejanje, ki je dokončno pregnalo strah pred ustavnim krizo, če Slovenija dopolnil ne bi sprejela, v najvišjem slovenskem organu oblasti ni bilo sprejeti z absolutnim soglasjem in aplavzom, kot se je dogajalo pretekli in ta teden v skupščinah drugih republik in pokrajini. Za evforijo in olajšanje tudi ni razlogov, saj smo Slovenci iz ustavnega usklajevanja resda potegnili za nas marsikaj pozitivnega, ob tem pa smo se razdelili na dva tabora: na tistega, ki je sveto prepricani in trdi, da smo v ustavnih razpravi iztržili praktično vse, kar smo hoteli, in nasprotnega, ki zagovarja, da smo pristali na kompromise zavoljo ljubega miru v državi in strahu, da ne bi bili v očeh drugih še bolj črne ovece, za kakršne nas mnogi že imajo, da so naši pogajalci v republiki in zvezni ustavnim komisijam barantali tudi s suverenostjo, samostojnostjo ter enakopravnostjo slovenske države in naroda, da smo marsikaj od tega s soglasjem k dopolnilom poklonili v naročje velelike, močne in vsemogočne države, da skupščina o dajanju soglasja zato ni edina in dokončno pristojna, ampak naj to svobodno in demokratično povede ljudje na referendumu.

Zmagali so pri, poraženi pa so bili drugi, ki so zagovarjali predvsem stališča slovenske mladinske organizacije, razumnikov in zadnjega zborna kulturnih delavcev. Oboji se sklicujejo na odgovorno ravnanje in zavedanje posledic odločitve. Zadovoljni bomo, če bodo še stvari naprej tako, kot si jih zamišljamo danes, grenko in usodno pa bi bilo morebitno kasno spoznanje, da smo tokrat zgrešili tarčo.

Ustavno razhajanje v Sloveniji ne bi smelo zabit klin med napredne in demokratično delujoče posameznike in organe v republiki. Zavedamo se, da nikjer na svetu napredna ugašenost politike in ljudstva ni za večno, da niha med večjo in manjšo stopnjo soglasja, pridejo pa trenutki, ko se potoči razidejo. Medsebojno kritično ustvarjalno in spodbujevalno sodelovanje se lahko učinkovito gradi tudi na različnih pogledih, če je vsem cilj vsaj približno enak. Ker je ustava, čeprav najbolj spoštovan papir vseake države, vedno samo temelj in začetek nečesa, bosta morala začetljivo slovensko ljudstvo in njegova politika še iskati skupno soglasje. Verjetno že zelo kmalu, ko bomo na osnovi dopolnjene ustawe pisali nove zakone, v katerih bo marsikdo poskušal iznitičiti ustavo, tudi na račun posameznega naroda ali narodnosti v državi. Vendar: če smo v dosedanjem ustavnem razpravi za katerokoli stvar prehitro dejali da, se zavedamo, da bo zamujeno vedno težje uveljaviti.

Danes v Ljubljani

Seja centralnega komiteja

Ljubljana, 24. novembra - Danes, 25. novembra, bo v Ljubljani 23. seja centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije s pomembnim dnevnim redom: naloge Zveze komunistov Slovenije v aktualnih političnih razmerah in kadrovskih sprememb v ZKS in ZKJ. Za sklic seje ima partijsko predsedstvo dovolj razlogov: okoliščine sojenja četverici v Ljubljani, različne ocene delovanja Bavčarjevega odbora, pomisliki glede regularnosti volitev člena slovenskega predsedstva, zavrnjena pobuda o ustavnem referendumu v naši republike, očitki slovenski partijski, da počasi sestopa z oblasti in se oddaljuje od linije družbenih in svoje reforme. Marsikaj pa ima reči tudi o sebi, predvsem pa odgovor na vprašanja, zakaj jim obračajo hrbot razumnikov, izobraženi ljudje, mladi. Tudi njih namerava ceka vprašati za mnenje. Vse očitnejne postaja, da poteka partijska demokratizacija počasi, da zavira demokratično družbeno prenovo in da se osipa fronta njej naklonjenih sil izven nje.

J. K.

Slovesnosti za dan republike - V vseh gorenjskih občinah so s pričožnostimi svečanostmi proslavili dan republike in 45. obletnico drugega zasedanja Avnoja. Osrednja kranjska proslava je bila v sredo zvečer v Prešernovem gledališču, kjer je bil slavnostni govorčnički občan Kranja in član CK ZKS in ZKJ Vinko Hafner. Podelili so pet državnih odlikovanj, v kulturnem programu pa so sodelovali mešani pevski zbor Iskra, recitatorji Jože Basaj, Janko Hvasti, Tina Primožič, Jelka Štular in Rasto Tepina, ansambel Tandarui in plesalka Irena Žnidarič. Na sliki: proslava v Kranju. J. K. - Foto: F. Perdan

GORENJSKI GLAS

Ob 35-letnici izhajanja je kolektiv Gorenjskega glasa prejel red zaslug za narod s srebrno zvezdo

Ustanoviteljice Gorenjskega glasa so občinske konference SZD Jesenice, Kranja, Radovljice, Škofje Loke in Tržiča

Izdaja Časopisno podjetje Glas Kranj, tiska Ljudska pravica Ljubljana

Predsednik časopisnega sveta: Boris Bavedek

Gorenjski glas urejamo in pišemo: Štefan Žargi (glavni urednik in direktor), Leopoldina Bogataj (odgovorna urednica), Jože Košnješek (notranja politika, šport), Marija Volčjak (gospodarstvo, Kranj), Andrej Zalar (gorenjski kraji in ljudje, komunalne dejavnosti), Lesa Mencinger (kulura), Helena Jelovčan (izobraževanje, iz šolskih klopi, Škofje Loka), Cveto Zaplotnik (kmetijstvo, kronika, Radovljica), Darinka Sedej (razvedrijo, Jesenice), Danica Dolenc (tradicije NOB, naši kraji, za dom in družino), Stojan Saje (državne organizacije in društva, SLO in DS, ekologija), Danica Zavrl-Zlebir (socialna politika), Dušan Humer (šport), Vilma Stanovnik (Tržič, turizem), Vine Bester (mladina, kulura), Franjo Perdan in Gorazd Šmit (fotografija), Igor Pokorn (oblikovanje), Nada Preve in Uroš Bizjak (tehnično urejanje) in Marjeta Vozlič (lektoriranje).

Naročnina za 2. polletje 34.000 din

Naslov uredništva in uprave: Kranj, Moše Pijadeja 1 - Tekoči račun pri SDK 51500-603-31999 - Telefoni: direktor in glavni urednik 28-463, novinarji in odgovorna urednica 21-860 in 21-835, ekonomika propaganda 23-987, računovodstvo, naročnine 28-463, matični oglasi 27-960.

Časopis je oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju 421-1/72.

uredništvo tel. 21860

VOLITVE ZA ČLANA PREDSEDSTVA

Na Jesenicah

Dr. Ivan Ribnikar dobil večino

Jesenice, 21. novembra - Volitve člana predsedstva Slovenije dr. Ivana Ribnikarja v obravnavi predloga dopolnil zvezne ustawe sta bili osrednji točki dnevnega reda ponedeljkove seje jeseniške občinske skupščine. Od 100 delegatov jih je bilo na seji 78. Za izvolitev Ribnikarja za člana slovenskega predsedstva jih je glasovalo 60, 14 jih je bilo proti, 4 glasovnice pa so bile neveljavne. Kandidat je tako dobil nad polovico glasov vseh delegatov in tako dobil v jeseniški občini podporo kot novi član slovenskega predsedstva.

Jesenice občinska skupščina je prav tako soglašala s predlogom dopolnil zvezne ustawe. Delegati mladinske organizacije so vztrajali, naj skupščina ne da soglasja in naj se opredeli za predhodni referendum o ustavnih dopolnilih. Skupščina se po razpravi, v kateri so prevladovala razmišljanja o slovenski suverenosti in enakopravnosti ter ocenah, kaj je Slovenija dobila, ohranila ali zgubila, za referendum ni ogrela in je dala pristanek na slovensko soglasje k ustavnim spremembam.

Na septembrski seji skupščine je delegat družbenopolitičnega zborna Sašo Piber vprašal, kdaj bo občinska skupščina obravnavala analizo razvojne in raziskovalne dejavnosti ter inovacij v jeseniški občini. Delegatom je bilo pojasnjeno, da bo to na dnevnem redu skupščine januarja, ko bo govorila tudi o razvoju jeseniške občine in ugotovitvah, ki so jih dobole delovne skupine na obiskih po delovnih organizacijah.

Tudi v Tržiču

Tržič, 22. novembra - Na torkovi 4. skupni seji vseh zborov skupščine občine Tržič so volili tudi novega člana predsedstva SR Slovenije. OD dvainsedemdesetih delegatov se jih je seje udeležilo 61. Večina je glasovala za Ivana Ribnikarja, 17 delegatov pa je bilo proti.

V. S.

Vsi le niso zadovoljni z ustavnimi spremembami

Pomisleki ostajajo

Radovljica, 23. novembra - Čeprav so delegati radovljiske občinske skupščine na seji prejšnji četrtek domala enoglasno soglašali s predlogom ustavnih sprememb in dopolnil (od 76 delegatov jih je bilo 72 za, trije proti, eden se je vzdržal), pa je seja občinskega komiteja ZKS Radovljica, ki je bila v sredo, pokazala, da vsi le niso zadovoljni. Da so mnenja različna, je postal zlasti očitno, potem ko je Miroslav Birk pojasnil nekatere okoliščine oblikovanja in sprejemanja ustavnih dopolnil in je natanačno analiziral, katere radovljiske pobude in predlogi iz javne razprave so bili upoštevani in kateri zavrnji.

Občinski komite ZKS je zavzel stališče, da so ustavnega dopolnila kompromis in da so jih v Sloveniji sprejeli z veliko zavestjo o reševanju družbine in gospodarske krize v državi. Že v javni razpravi so bila o nekaterih vprašanjih nasprotovana stališča, pomisliki pa so ostali tudi ob sprejemanju dopolnil. Člani komiteja so tudi sklenili, da bodo pri sprejemanju zakonov, ki bodo pomenili uresničevanje ustavnih opredelitev, vztrajali pri tem, da bodo zakoni "v duhu dopolnil" in da bodo upoštevani sklepi republiške skupščine. Ob tem radovljiskem sklepu je eden od članov komiteja pikro priponmil, da ima ustava toliko "duhov", da se ne ve, kateri je pravi. Priponja je kajpak umeštna, saj izraža bojenje, da se ne bi ponovila stara praksa in da ne bi ustavnih dopolnil razlagal vsak po svoje. Kot je bilo slišati tudi za pripombo (tako kot že v času javne razprave), da je ustavno besedilo pisano v preveč zapletenem jeziku in da ga večina ne razume.

C. Zaplotnik

Nižji davek na osebne dohodke

Škofja Loka, 22. novembra - Da bi se v občinskem proračunu konec leta ognili presežkov, bodo znižali glavni vir napajanja, to je davek na osebne dohodke, ki znaša 0,75 odstotka. Za osebne dohodke, ki bodo izplačani decembra - ne glede, da kateri mesec, bo znašal davek le 0,1 odstotka. Na ta način bo škofjeloškim delavcem ostalo v kuverti skupaj 130 milijonov dinarjev več.

H. J.

Zlata poroka Poldke in Antona Dolenc - V soboto, 19. novembra, sta Poldka in Anton Dolenc v Bantalih v Stražišču, kjer sta zgradila hišo, praznovala zlato poroko. Poročila sta se 20. novembra pred 50 leti v Šmartnem pri Kranju. Poldka Jamnik je bila rojena v Škofji Loki pred 76 leti, Anton Dolenc pa pred 78 leti v Zgornjih Bitnjah. V zakonu sta se jima rodila dva otroka. Danes sta upokojeni, Poldka je bila trgovka, Anton pa tkalski mojster, in sta še kar trdnega zdravja. Čestitkam ob zlatem jubileju se pridružujemo tudi v uredništvu. - A. Ž. - Foto: F. Perdan

»Za« tudi v Kranju

Kranj, 23. novembra - Na sredini seji kranjske občinske skupščine so opravili tudi nadomestne volitve za člana predsedstva SR Slovenije, dr. Ivan Ribnikar je bil izvoljen s tesnim izidom. Od 180 je volilo 111 delegatov, "za" jih je glasovalo 83, "proti" pa 28.

M. V.

Kako so volili Ločani

Škofja Loka, 22. novembra - Čeprav bo republiška skupščina opravila nadomestne volitve za člana slovenskega predsedstva v sredo, torej dva dni kasneje, kot so ponujenega kandidata dr. Ivana Ribnikarja volili Škofjeločani, bosta ob izidu časopisa obe novici praktično že zastareli. Kljub temu povejmo, da bi dr. Ribnikar v Škofjeloški skupščini moral dobiti 49 glasov, da bi bil izvoljen; ob zelo slabi navzočnosti delegatov je dobil le 37 glasov, 20 jih je bilo pred.

Tudi skupščinsko poročilo o predlogu amandmajev k zvezni ustawu bo izvenelo "post festum", ker republiška skupščina o njih odloča danes. V Škofji Loki so delegati predlagali posamično sprejemanje amandmajev, ob tem pa pripomnili, da se besedile amandmajev preveč gostobeseda in nejasna, tako da so mogoča različna tolmačenja ustavnih norm. Posledice amandmajev so zamegljene celotom, kjer je sicer diktija jasna. Škofjeločani pogrešajo obrazložitve, kakšna je korist od sprejema amandmajev, ponavljajo pa še oceno, izrečeno že ob obravnavi osnutka, da spremembe na področju družbenoekonomskih odnosov niso zadostne in da ohranajo možnost pretiranega administriranja. Hkrati menijo, da je treba takoj pripravljati novo slovensko ustawo in jo sprejeti (z referendumom), še preden bo pripravljena nova jugoslovanska ustawo.

H. J.

V Kranju podelili priznanja inovatorjem

Štiri nagrade in 30 priznanj

Kranj, 23. novembra - Na seji zborna združenega dela občinske skupščine je kranjska raziskovalna skupnost podelila letosnja priznanja inovator leta in nagrade Janeza Puharja.

Na svečani podelitvi je nagradil Bojan Urlep, predsednik skupščine občinske raziskovalne skupnosti, poudaril je seveda pomen raziskovalnega in inovativnega dela, nato pa je nagrajencem nagrade in priznanje tudi podelil.

Nagrade Janeza Puharja za leto 1987 so prejeli: dr. Vladislav Rajkovič za doktorsko disertacijo, mag. Ilija Dimitrijevič za magistrsko nalogo, Metka Bolka in Vojko Rogelj pa za diplomski nalogi.

Priznanja inovatorja druge stopnje so prejeli: Ciril Zavrl, Krsto Doder, Miloš Varl, Franc

M. V.

Marko Bulc in Vlado Klemenčič v Kranju

Obremenitve gospodarstva postale nevezdržne

Kranj, 22. novembra - Gospodarska zbornica Slovenije je privila program razbremenitve gospodarstva, ki naj bi po besedah Marka Bulca doživel tudi skupščinsko obravnavo.

Občinski komite ZKS Kranj je Marka Bulca, predsednika Gospodarske zbornice Slovenije, in Vlada Klemenčiča, člana predsedstva CK ZKS, povabil na razgovor v okviru usposobljanja kranjskih komunistov, pridružil se jima je Henrik Peteršelj, predsednik kranjskega izvršnega sveta, ki je spregovoril rezultatih gospodarjenja v kranjski občini.

Marko Bulc je spregovoril predvsem o obremenitvah gospodarstva, ki so postale nevezdržne, v zadnjih letih, ko smo o tem nenehno govorili, so nenehno naraščale in narasle od 44 odstotkov v letu 1970 na 59 odstotkov v letosnjem letu. Nimamo le najbolj obremenjenega družbenega proizvoda v Evropi, da le najbolj je s carinami in drugimi dajatvami obremenjen pri nas uvoz, kar 20 odstotno, večjo imo še Turčija, kjer je 12 odstotno, vse druge dežele pa imajo manj kot 4 odstotno.

Vlado Klemenčič pa je govoril o ustavnih amandmajih, predvsem o tem, kako naj bi jih prelili v gospodarsko življeno.

M. V.

dr. IVAN RIBNIKAR

Ljudem ni moč vsiliti slabega denarja

Ljubljana, 18. novembra - Intervju z dr. Ivanom Ribnikarjem je nastalo natančno teden dni pred objavo. To se mi zdi potrebno poudariti, kajti dandanes ni več pomembno samo kaj, temveč tudi kdaj je kdo kaj rekel. Najbrž ste že uganili, da imam v mislih predvsem njegovo izvolitev v predsedstvo Slovenije, skratka pogovarjala sva se, še preden so skupščine po občinah rekle zadnjo besedo.

Dr. Ivan Ribnikar, dekan ljubljanske Ekonomsko fakultete, je naš najbolj priznani ekspert za finance, v zadnjem času spet lahko beremo njegove članke v Naših razgledih, Gospodarskem vestniku in drugih strokovnih časopisih. Natančno in ostro, kakor kirurg s skalpelom, secira naše čudaške finance, kakor jim pravi sam, razkriva vzroke ekonomske, družbene in politične bolezni in vzbuja nedeljivo spoštovanje. Govorci ga vse pogostje, ob najrazličnejših priložnostih, citirajo in s tem skušajo začiniti oziroma izboljšati svoje javne nastope. Uvodoma velja povedati še to, da je dr. Ivan Ribnikar Šoštanjančan oziroma Velenčan, vendar pa na pol-Gorenjec, njegov oče je iz Dobrega polja pri Radovljici, rod pa izhaja iz Gorič, sorodstvena vez pa se verjetno vleče tja do slavnih bratov in očeta Ribnikarja iz Seničnega pri Tržiču, ki so v Srbiji ustanovili časnik Politika.

"Dr. Ribnikar, doslej ste bili nekako v zatišju, zdaj pa ste kar naenkrat v dvojni vlogi stopili na politično prizorišče in sicer kot kandidat za člana predsedstva SR Slovenije in kot član Mikuličeve komisije. Kaj vas je navedlo k temu?"

"Moram vas malo popraviti, nisem originalni član Mikuličeve komisije, zato tudi nisem bil na prvi seji. Bil pa sem tam izbran za vodjo delovne skupine za denarno kreditni in bančni sistem, kolikor zdaj hodim na seje komisije, hodim kot vodja te skupine, seveda pa sem izenačen z drugimi, pravimi člani. Tam je bilo torej sugerirano moje ime, v Sloveniji so me vsi prepričevali, naj prevzamem vodstvo te skupine. Zakaj tega nisem sprejel z veseljem? Ker imam pač slab izkušnjo. Temu, kar se je v Jugoslaviji na finančno denarnem področju dogajalo v zadnjih petnajstih letih pravim etablirano finančno in denarno čudaštvu, vse, kar sem pisal, sem pisal proti temu čudaštvu, spori so bili strašni. Zato sem tudi okleval, naj sprejemem članstvo v tej komisiji ali ne, poslavil sem pogoj, da na neki način odločam, kdo bo delal v skupini, rekel sem tudi, da bom odstopil, če ne bo šlo naprej, če bodo blokirane življenjsko pomembne stvari. In rekli so mi, lahko boš odstopil."

"Odstopili še niste?"

"Nisem še imel rezona, da odstopim. Ceprav se prav zdaj, tudi v zvezi s kandidaturo, stvari zapletajo, postajam pesimist in se sprašujem, bo iz tega sploh kaj. Seveda še ni končana prva faza dela, po kateri bi ali pa bom odstopil, najprej moramo v relativni red spraviti te tri zakone, ki zadevajo moje področje, to je zakon o bankah, o narodni banki in o finančnem poslovanju."

"Sami pravite, da se zapleta tudi pri kandidaturi?"

"Moje ime se je povsem po naključju znašlo na tem seznamu, predverajšnjim sem bil v Velenju, soščeli mi je dejal, da mu je takoj padlo na pamet, ko je slišal, kakšne pogoje naj izpoljuje član predsedstva, rečeeno je bilo, naj bo ekonomist, ki se spozna na ta sistem itd. Predlagal me je in nato so me Velenčani, tam sem namreč doma, spravili na ta seznam. Kandidaturo sem najprej odklanjal, celo odklonil, no, potem je takoj ostalo, pustil sem, naj se ta igra odvije do konca."

"V predvolilni boj se praktično niste vključili?"

"Ne, v noben boj se nisem vključil, pišem pač v strokovne revije, sicer pa, časopisi tako ali tako niso bili pripravljeni objavljati kaj posebnega, kar mi je bilo čisto všeč. Seveda, moje ime je ostalo, se na neki način valjalo in prišlo do konca. Zdaj, ne glede na to, bom izvoljen ali ne, po mojem mnenju verjetno ne bom član predsedstva. Ker se pri nas na ekonomijo spozna vsak, najbolj pa tisti, ki o njej ne ve in ker je za to mesto verjetno potreben nekdo, ki se na ekonomijo spozna, to pomeni, da mu ni treba nič vedeti o njej, to mesto ni zame."

"Zveni parodoksalno?"

"Tako se stvari odvijajo, znači ekonomije res ni potreben, če je osnovna preokupacija Južne Evrope nem kaj, ne pa da

se izvlečemo iz ekonomskega blata, v katerem smo. Znanje ekonomije torej ne pride v poštov, dovolj je, da se spozna na ekonomijo, spozna pa se, kakor sem dejal, vsak, predvsem pa tisti, ki o njej nič ne ve."

"Vaše razmišljanje naravnost potrjuje mojo misel, da je Igor Bavčar kot čisti politik, kot politik po naravi..."

"V tem jaz ne morem njemu konkurrirati, niti približno..."

"Prav to mislim reči, da vidimo vas predvsem kot strokovnjaka, Bavčarja kot politika, ki je prav vsled tega odletel, če tako rečem, ker bi nedvomno bolj kot vi zagrizel v politiko, ki ji bomo morda kmalu rekli stara?"

"Čista politika mene sploh ne zanima, ne moreva biti konkurenca, ne jaz njemu, ne on meni."

"Situacija je zdaj nerodna, na Gorenjskem denimo, so občinske skupščine zdaj v neprijetnem položaju, saj so se ljudje navduševali nad Bavčarem, zdaj pa ga ni več?"

"Upam, da se bodo pravilno opredelili, da ne bom prišel 'skozí'."

"Pravite, da zdaj znanje ekonomije ni potrebno, toda kaj ni parodoksalno tudi to, da vaše misli vse pogosteje citirajo; uporabili ste, denimo, zelo zanimivo prispolobo o mostu, zdaj pa vse, malo in veliki politiki ponavljajo te besedo, kot papagaji, da človeka postane strah?"

"Kar bi jaz prepovedal, ker imam avtorsko pravico do nje. Uporabljam jo samo v določeni zvezi, za svoj namen, ne pa za vseslošno rabo. Zdaj pa jo uporabljajo vseprek, ker jo ponavljajo, dobiva deseti pomen, potem bom pa jaz kriv, ker sem si to izmisliš."

"Kakšen most imate v mislih?"

"Gre preprosto za to, da ne moremo iti v tržno gospodarstvo, če prej nekaterih stvari ne razčistimo, če prej ne počistimo

z mize navlake, ki je je vse polno, največ pa prav na finančnem področju, v Narodni banki Jugoslavije, v poslovnih bankah in v gospodarstvu. Predvsem s finančnega vidika so stvari tako strahotne, da brez tega ni realnih možnosti za uveljavitev novega gospodarskega sistema, v kako radikalne spremembe moramo zagristi in kakšen gospodarski sistem imamo, pa ne bi ponavljali, tem sem že dosti pisal. Skratka, gre za to, da bi stvari počasi sanirali, najprej v Narodni banki, da ne bi bila več leglo čudaških financ, nato v poslovnih bankah in podjetjih, hkrati pa bi uvajali nov sistem, tako da bi v vmesnem razdobju treh ali več let dejansko imeli dva sistema, v tej zvezi sem uporabil besedilo most."

"Ali to čiščenje pomeni, da bi kredite odpisovali?"

"Problem jugoslovenskih finanč so dolgo, pri katerih je upnik znan, dolžnik pa ne. Gre za to, da narodna banka prizna, da je država dolžnik tistega, kar je pri njej izkazano kot negotivna tečajna razlika, to bi bil velik napredok na poti k cilju. Naslednji problem pa so poslovne banke, ki imajo v svojih aktivah veliko terjatev, ki niso izterljive ali pa terjatev, ki ne prinašajo obresti. Te morajo banke vreči iz svojih bilanc, odpisati jih ne morejo, ker nimajo skladov, zato predlagam, da dolgovce prevzame nekdo drug, da se to napravi v okviru poslovnega sveta, skratka, da uvedemo sistem, kakšnega zahodnega sveta pozna v odnosu do držav v razvoju, tako imenovani "debt - equity swap", vendor naj ne bi bilo preveč po jugoslovansko."

"To vas sprašujem, ker imamo na Gorenjskem zelo aktualen problem, mislim seveda na Telematiko, ki želi sodelovati z zahodnonemškim Siemensom..."

"So že bili pri meni..."

"Govorijo o čisti firmi, izguba pa po devetih mesecih znaša 44 milijard dinarjev?"

"Seveda, mudi se jim, stvari bi radi razčistili, saj brez tega ne morejo v kompanijo s Siemensom. Preprosto bi bilo, če bi banka to lahko odpisala, vendor ne more, odpis je lahko le, če ima dovolj poslovnega sklada, vendor ga nima. To, kar predlagam je, da bi ta dolg, to terjatev banke prevzela neka druga, zdrava firma, ki bi s tem dobila trajno na-

ložbo v podjetju. V začetku bi na primer za 100 prevzetega dolga dobila za 70 trajne udeležbe, kasneje, če bi bil program dober, perspektiven, bi to lahko postalno več, na dolgi rok bi lahko dobil nazaj vse in še več. Tako mislim, bi se stvari lahko razrešile, vse seveda ne, saj bi bilo nekatere firme pametno prepustiti propadu, marginalno pa predvidevam, da bi kakšna dolg morala prevzeti tudi kakšna občinska država ali republika."

"Za kakšen svoj greh?"

"Vse, kar je v bilancah bank problematicno, je greh politike, občinske ali republike, grehi zvezne so nakopičeni v Narodni banki Jugoslavije."

"Finance so bile doslej zapostavljena stroka, na tem področju imamo malo strokovnjakov, opažam tudi, da ljudje teh stvari ne razumejo, zato o njih raje ne diskutirajo?"

"Vem, dosti seminarjev in predavanj imam, moram pa reči, da se kar dobro počutim, saj pridejo ljudje, ki nekaj vedo, ki imajo konkretne probleme v podjetju in jim je vaska informacija, vsaka ideja dragocena, takoj jo zgrabijo. Finance so temelj ekonomije, pri nas so bile čudaške, takšnega sistema nimač nujkajo na svetu, to je unikat, na žalost v slabem pomenu besede, znanje vseh, z mano vred je omejeno, brez tega, da ga spoznamo, da začnemo o tem razmišljati, ne vidim možnosti izhoda iz krize."

"Strah vzbuja tudi konflikt z zvezno birokracijo, sami ste že izjavili, da ne znajo napisati novih zakonov, je to res neznanje ali pa je konflikt plaširan?"

"Ni."

"Toda, tudi ta misel se že pojavi?"

"Vem, vendor jaz vidim predvsem neznanje, lahko je kaj zada, toda mislim, da je stvar po vsem banalna, ne more pričeti popolnoma drugače razmišljati nekdo, ki ima že deset, petnajst let prakse in je okužen z razmišljanjem, ki je normalni, tržni filozofiji povsem tuje."

"Pravijo, da naj bi se na 19. seji centralnega komiteja ZKJ stvari prelomite, odločile, torej so blokade res tako velike, da bo potrebna posebna seja?"

"Saj govorim o treh plasteh usedlin v glavah, čim starejši je nekdo, tem težje je, če ni bil ves čas mentalno živ, aktiven, če ni kritično razmišljal, potem zdaj res ni rešitve."

"Kako stare so te tri plasti?"

"O tem sem pisal v Naših razgledih. Prva je razumevanje trga na osnovi napakačnega tolmačenja Marx-a. Če-Marx razumeva pravilno, je to premal, da bi razumeli današnji trg, če ga razumete narobe, je stvar dvakrat huda. Druga plast usedlin se je začela nabirati po letu 1950, ko smo začeli razvijati filozofijo plansko tržnega gospodarstva, hibrida, ki ga ni in ne more obstajati, pri nas pa jih veliko misli, da lahko, da je to ta pravo. Tretja, geološko najmlajša plast pa je začela nastajati sredi sedemdesetih let. Po svoje je najmanj nevarna, ker so stvari prozorno neumne, večina radikalnih kritikov pa se zaganja prav v to zadnjo plast, ki je najmanj problematična, misleč, kakšni radikalci so, če smešijo dogovorno ekonomijo, zakon o združenem delu."

"Vsega torej ni kriva dogovorna ekonomija, stvari pa so zapeljane tako daleč, da si nove ne moremo več izmisli, materialne razmere so tako zaostrene, da je Mikuličeva vlada v bistvu

prisiljena napraviti radikalne spremembe, bo Mikulič kot zelo konzervativni človek to naredil?"

"Do sprememb dejansko prijava prepozno, ko smo že pred prepadom, vsaka normalna država to začuti veliko prej, pri nas šele takrat, ko smo že globoko, idejno blokade so pa prevele. Mikulič ima v bistvu prednost, lahko popelje stvari v drugo smer, ker ima hrbit zaščiten pred konzervativci, če bi bil to zmanj liberalec, bi ga konzervativna struja takoj naskočila. Vendor pa, za prorod je potrebno še kaj drugega, predvsem strahotna energija, potem sposobnost, da generalno, ni potrebno v podrobnosti, pozna stvari in da je brezkompromisen, njega pa stalno nekdo čaka, da ga začne kritizirati, s tega vidika je stvar malo težja. Predvsem pa je za takodradikalne spremembe potreben konzenz ljudi, ne forumov, ljudi mora imeti za sabo, brez tega ne gre."

"Še lani smo Mikuliču očitali, da ukrepe pripravljajo v ozkih krogih, da strokovnjakov ni poleg, zdaj je napravil zasuk, zbral okrog sebe veliko znanih imen?"

"V komisiji, v vladu pa jih je premalo. Komisija o tekočih stvareh ne razpravlja, temveč v tem, takoj pa bi moral spraviti skupaj nekaj ljudi, ki bi začeli pripravljati proti-inflacijski načrt, da bi ga čez šest, osem mesecev začeli izvajati. Toda, opozarjam, da se nobeni državi ni uspelo zlomiti inflacije, če ni imela za sabo ljudi, ki morajo pristati na to, da jim bo nekaj časa slabše, da jim bo potem bolje, verjeti morajo v to. Zdaj pa smo pri problemu začeli, pri tem strokovno perfekten proti-inflacijski načrt ne uspe, če tega zaupanja ni."

"Kako zlomiti inflacijo, o tem v svetu obstajajo programi?"

"Seveda, saj opozarjam na to, verjetno pa nam kratkoročno ne preostane drugega kot življenje z inflacijo, najti moramo neki modus vivendi, vendor ne takšnega, da bo inflacija eksplodirala, medtem pa pripraviti načrt, kako pri nas zlomiti inflacijo."

"V Izraelu so imeli 800 odstotno, spomladi sem bila tam, se z ljudmi pogovarjala tudi o tem, teh časov se niso spominjali kot ne vem kako groznih, nekateri so se jezili le zaradi gradnje novih naselij na zasednih ozemljih, kar je podžigalo inflacijo, v glavnem pa so vsi odvrnili, saj smo imeli dolar?"

"Mi imamo pa marko."

"Sivo marko?"

"Saj to predlagam v svojem tekstu, če je pri naših ljudeh nemška marka zelo priljubljena, jaz iz tega ne bi delal moralnih problemov, temveč bi to dejstvo izkoristil za počasno krepitev dinarja."

"Kar ne bi bilo težko, saj danes ljudje posle že sklepajo v markah, se pogovarjajo, koliko mark kdo zasluži?"

"Če je tako, potem moralizma res nima smisla zganjati. Največja tragedija za politiko je, če stvari ne videjo takšnih, kot so, ampak si umislja, kakšne bi morale biti in potem dela, kot da takšne so. Denarna teorija omenja, da je konvertibilni denar, kot sta dolar ali marka svetovno javno dobro, zakaj torej svetovnega javnega dobra ne bi izkoristili in z njegovo pomočjo počasno stabilizirali naš denar."

"O tem, kakšen je naš odnos do dinarja, pove zgodbica, ki kroži med ljudmi, govori pa tem, kako je fantič izstrigel Titovo podobo s pettisočaka in jo nalepil v šolski zvezek, oče, ki so ga klicali na zagovor, pa se je razburil, če da je to najcenejša slika. Včeraj pa se mi je v trgovini priprnilo, da je fantič pred

mano zavrnil drobiž, ko mu ga je prodajalka le vsilia, da se starši ne bi jezili, pa ga je vzel in ob izhodu iz prodajalne vrgel v koš. Kaj pravite o tem?"

"To obnašanje je vendar polnoma normalno, saj ljudem ne moreti vsiliti slabega denarja, še nobeni

Še najbolj drži domač dogovor

Srečko Bešter z Jamnika: »Tako je bilo na Jamniku 130 ljudi, danes jih je okrog 50. Kmata sta tu le še dva. Delno je odhajanje v dolino zavrla cesta iz kropicarske smeri, vendar pa ta ni rešitev. Otroci z Jamnika hodijo v šolo v Podblico, od tam pa naprej. Osnovni pogoj je še vedno cesta do Nemilj in Podblice. Med vojno je bilo veliko obljub in niti najmanjših razmišljanj, da bi morda šolo v Podblici ukiniti...«

Jože Katrašnik z Jamnika: »Še danes me boli, da so se z odhajanjem županov pozabljale tudi obljube. Ničkolikrat sem na primer v zapisnik zapisal sklep o cesti. Najbolj žalostno pa je, da je bilo sklenjeno in v programu, da mora biti ta cesta gotova do 1981. leta. Ne razumem, kako je moč takšne odločitve kršiti, če jih je sprejel najvišji samoupravni organ v občini...«

Jože Klemenčič iz Nemilj: »Še najbolj in dosledno so na naši krajevni skupnosti vedno držali tisti dogovori, ki smo jih sprejeli doma. Ko sem hodil od hiše do hiše, ljudem nikdar ni bilo težko obljubiti, dati in potem tudi delati. Ne rečem, da pri različnih akcijah nismo imeli razumevanja širše občinske skupnosti, vendar smo vsak dinar nekajkrat obogatili. Cesta pa je vendarle nekaj drugač; je obljuba in črna pikata...«

Milena Dolenc: »Šestnajst let sem že učiteljica v šoli v Podblici. Poznam kraj in ljudi in težko mi je bilo pred štirimi leti, ko je kazalo, da bodo šolo zaprli. Ta strah je še vedno med ljudmi v krajevni skupnosti, vendar menim, da šola mora ostati. Sicer pa so ljudje tukaj skromni in zelo delavnji, otroci pa nadarjeni. Za najmlajše sem tudi pravstvovalno prevzela malo šolo. Kako naj bi se pozimi, pozno ponoči, vračali v snegu domov...?«

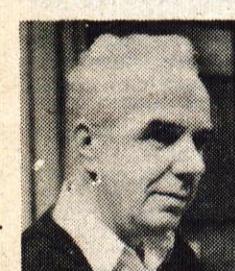
Milan Vidic iz Podblice: »Sprašujem se, kako bi po vseh teh obljubah bilo, če bi do česa prišlo in bi bili spet dobri za preživetje. Sicer pa so med organizacijami in društvu v krajevni skupnosti zelo delavnji gasilci, ki so lani praznovali 35-letnico. Tudi mladih je vse več v društvu. Znani smo tudi po naši folklorni skupini, upam pa, da bo tudi kulturna dejavnost zaživelja in da bomo spet imeli vsako leto na programu igre...«

Bojan Katrašnik z Jamnika: »Vse bolj opažam, da postajajo seje občinskih skupščin, in tudi skupščin samoupravnih interesnih skupnosti ena velika formalnost. Kaj pomaga, če se nekaj dogovorimo, potem se pa to ne uresniči. Ne morem pa razumeti, da ni denarja za neka j, kar je nujno in osnovno, v isti senci pa razmišljamo o starih, ki bi se jih konec concev po manjkanju denarja morda še najlaže in morali odreči...«

Ciril Rozman iz Češnjice: »Sami smo pravzaprav v krajevni skupnosti Podnart z delom in številnimi prispevki in tremi samoprispevki do zdaj naredili vse tisto, kar imamo. Dobro sodelujemo s Kemično tovarno Podnart in tovarno z nami. Obljub iz občine, ki so bile in so še vedno neuresničene, pa je tudi nekaj. Je tako, da v krajevnih skupnostih, kakršna je tudi naša, delamo zato, da sploh kaj imamo...«

Janez Erman, predsednik gasilskega društva Podnart: »Lahko rečem, da je društvena in tudi delegatska aktivnost pri nas veliko večja, kot v prenekateri drugi krajevni skupnosti, ki je bliže občini. Še vse kar smo se dogovorili, smo v letih, kar jaz pomnim, tudi naredili. Zadnje čase sicer nekaj škrplje pri TVD Partizanu, vendar sem prepričan, da gre le za začasno mrvilo. Kar pa zadeva gasilce, nam volje in tudi že rezultatov ne manjka...«

Vinko Jerala, predsednik sveta KS Podnart: »Skupščina naše krajevne skupnosti je na zadnji seji ocenila, da smo tudi letos dobro delali. Nabavili smo zabojojnike za odpadke za vse vasi, povečali število telefonskih priključkov, asfaltirali nekaj cest in očistili nesnage in odpadkov vse kraje in obrežja v krajevni skupnosti. Največji problem pa je zemeljski plaz na cesti med Češnjico in Rovtami...«

Vinko Zadnikar, predsednik skupščine KS Podnart: »Trije problemi se že vlečejo in vlečejo v naši krajevni skupnosti. To so križišče, cesta in tudi vrtec še ni pozabljen. V soboto, 26. novembra, bomo v Domu kulture že 32. slovensko proslavili krajevni praznik. Mislim, da smo v teh letih, ko tudi samostojno praznujemo, veliko naredili. Zadnji, skupni, uspeh pa je nedvomno večnamenski objekt v Podnartu. Zanj smo hvaležni, hkrati pa bi ob tej priložnosti rad čestital vsem v krajevni skupnosti za praznik...«

ureja ANDREJ ŽALAR

Seštevamo tudi obletnice neuresničenih programov

Na mejah je še največ obljub

V zapisniku, ki ga je pred več kot 20 leti na takratnem masovnem sestanku, danes bi mu rekli zbor krajanov, pisal Jože Katrašnik z Jamnika v krajevni skupnosti Podblica v kranjski občini, je prvič zapisana odločitev, da je treba v tistem srednjeročnem obdobju do Nemilj in potem še naprej do Podblice urediti cesto... Morda kakšno leto kasneje pa je v sosednji krajevni skupnosti v radovljiski občini na podobnem sestanku Ciril Rozman iz Češnjice pri Podnartu ugotovil, ko je bil predsedjujoči, da so v krajevni skupnosti Podnart vedno večje potrebe po otroškem vrtcu... Danes, po več kot 20 letih v krajevni skupnosti Podblica se vedno nimajo urejene ceste do Nemilj in tako urejene, kot so že le v tem, da so za želje in cilje skrbeli predvsem sami.

Celo več, prebivalci celotne Lipniške doline so potem udarniško gradili skupen vodvod, z denarjem oziroma materialom ter s strokovnjaki

pa so jim pomagale delovne organizacije v dolini. Vez, ki je

še danes trdna, morda kar

vzorna, v tem delu občine med

ljudmi in delovnimi organizacijami se je stekala najbrž ta

krat, ob gradnji vodovoda. Čas

in skrb za odmaknjene krajevne skupnosti (mejne) pa mora

da se najbolje ilustrira tale do

godek: Ko so v Plamenu občinsk

možem odgovorili, da bo

dalo tisto leto svoj prispevek na

menili za vodovod v dolini, ker

so v tovarni ljudje, ki tu živijo,

so dobili z občine »užaljen« od

govor: »Ali bomo zdaj podpirali

hribe, namesto središč?« Re

akcija pa je bila celo hujša. Dr

rektor ni imel več prostora v

Plamenu in kolektiv je dobi

prisilno upravo. »To so bili ča

si, ko so župani imeli veliko

moč, saj so odstavljeni direktorje

zapirali zadruge in ukinjali pašo na planinah,« se da

nese spominjajo v tej mejni

krajevni skupnosti v radovljici

ški občini.

Morda so tudi prav zato v

teh krajevni skupnosti že zelo

kmalu spoznali, da bodo prav

zaprav najprej in najhitreje

imeli in dosegli tisto, kar bodo

naredili sami z delom in pri

spevki. Tako so se že pred tri

najstnimi leti na referendumu

prvič odločili za krajevni sa

moprispevki, pa potem še za

enega in tudi danes ga redno

vsak mesec plačujejo. Na ta

način so sami zgradili igrišče

pokopalische, asfaltirali domača

vse ceste in poleg samopri

spevka s prispevkij zgradili

telefoni in mrliske vežice

slednje celo tako hitro, da so

ob vsem »širšem občinsko-bi

rokratskem posluhu« dobili

gradbeno dovoljenje še po

otvoritvijo...«

Tam, kjer pač sami niso

zmogli vsega, pa je v glavnem

ostalo pri obljubah. Tako je na

primer še vedno na najbolj

kritičnih odsekih cesta od

Kamne gorice do Podnarta

takšna, kot je bila nekdaj

Kmalu bo 20 let, ko se vsako

let na sestankih jezijo zarad

križišča v Podnartu. Črna pik

pa je tudi otroški vrtec, ki ga

rod otrok, katerih starši so se

zavzemali in dogovorili zanje

še ni pričakal... In tako jim še

najprej ne ostane nič drugega

da se na tej meji še naprej je

zijo, trenutno tudi zaradi drugega

železniškega tira, seže

vajo neizpolnjene obljube in

hrati upajo...«

Obljube brez črnih pik

Ko takole razmišljam o na

ših krajih, ki so povezani

krajevne skupnosti na občin

skih mejah, mi nekako ne gre

iz glave pregorov, ki govor

»potrjenju, ki da je božja

mast, revež pač tisti, ki se

njo maže...« Kar zadeva potr

jenje, prav gotovo drži, sa

ga je v teh krajih pri ljudje

veliko in še več. Težje bi pritr

dil tistem delu o revežih;

pravem pomenu besede seve

da. Res je namreč, da se je tu

di v teh krajih na mejah, ko se

je tako ali drugače delalo

odločalo, želete... tudi veliko

naredilo. Vendar, prav zato,

ker so vse tisto, kar imajo,

veliki večini naredili pred

vsem sami, je dolg obljub, ki

jih še niso pozabili, toliko ve

ji, črni pike v občinah pa osta

jajo in bodo, dokler ne bo dru

gače. In čeprav denarja vedno

primanjkuje in se na to zdi

še posebej privajamo, vendar

le še toliko bolj velja, da dinar

vložen v te kraje, ne le da po

mirja, marveč resnično in ve

liko spreminja. Z voljo in de

lom so ga ljudje bili in so ga še

vedno pripravljeni tako obo

gatiti, da bi zelo hitro lahko

podrl sedanje meje. To pa bi

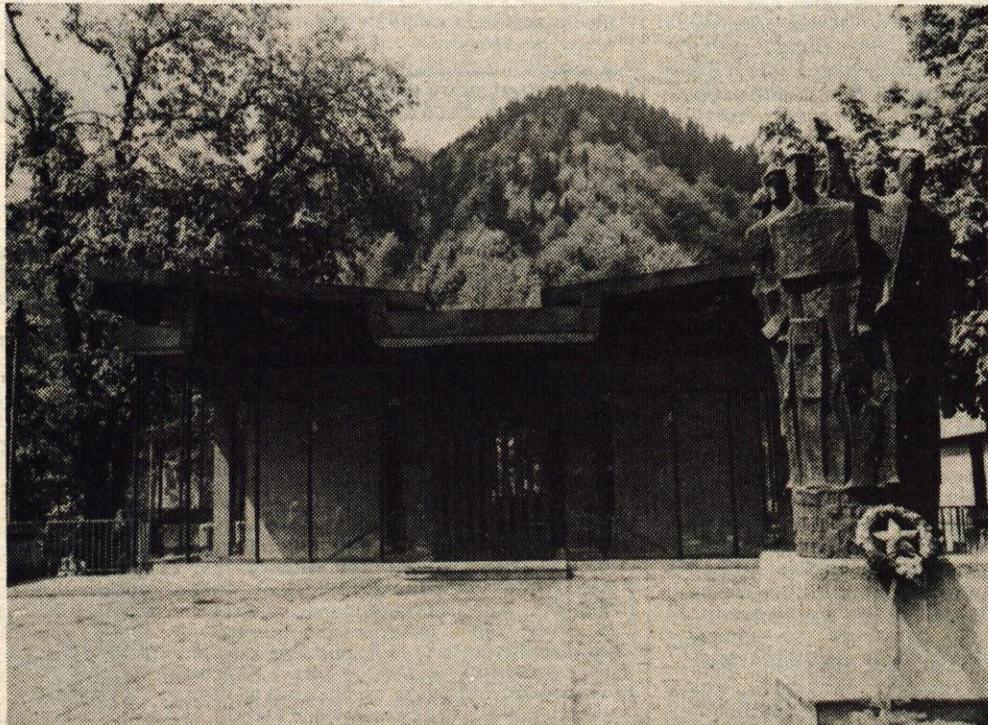
Skupščina občine Radovljica, izvršni svet in družbenopolitične organizacije

*čestitamo delovnim ljudem za dan republike –
29. november.*

Skupščina občine Jesenice
Občinska konferenca ZKS Jesenice
Občinska konferenca SZDL Jesenice
Občinski sindikalni svet Jesenice
Občinski odbor ZZB NOV Jesenice
Občinska konferenca ZSMS Jesenice
Občinski odbor ZRVS Jesenice

*Delovnim ljudem čestitamo
za praznik republike*

SKUPŠČINA OBČINE TRŽIČ in DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

*čestitajo delovnim ljudem in občanom
za praznik republike*

Gostilna Lovec

GORIČE, tel. 46 - 030

*čestitamo
za dan republike*

Sprejemamo rezervacije
za zaključene družbe.
Priporočamo se za obisk.

PRIREJAMO TUDI
SILVESTROVANJE
Z REZERVACIJAMI POHITITE

STUDIO LIHNIDA
Ul. Janka Pučija
3 (Planina III)
tel.: 34-523

KITAJSKA AKUPRESURA
ZANESLJIVA METODA ZA ODPRAVO
KAJENJA, PREKOMERNE TEŽE
IN SLABEGA POČUTJA
PON., SREDA, PETEK
OD 16. DO 20. URE

mira Radovljica tel. 75-036

čestitajo
delovnim ljudem

Skupščina občine Kranj in
družbenopolitične organizacije
Občinska konferenca SZDL
Občinska konferenca ZKS
Občinski sindikalni svet
Občinska konferenca ZSMS
Zveza združen borcev NOV
Zveza rezervnih vojaških
staršin

za dan republike — 29.
november — in jim želijo še
nadaljnji uspehov pri
gradnji socializma

ALPETOUR
TOZD POTNIŠKI
PROMET KRAJN

INTEGRAL
DO SAP LJUBLJANA

O B V E S T I L O

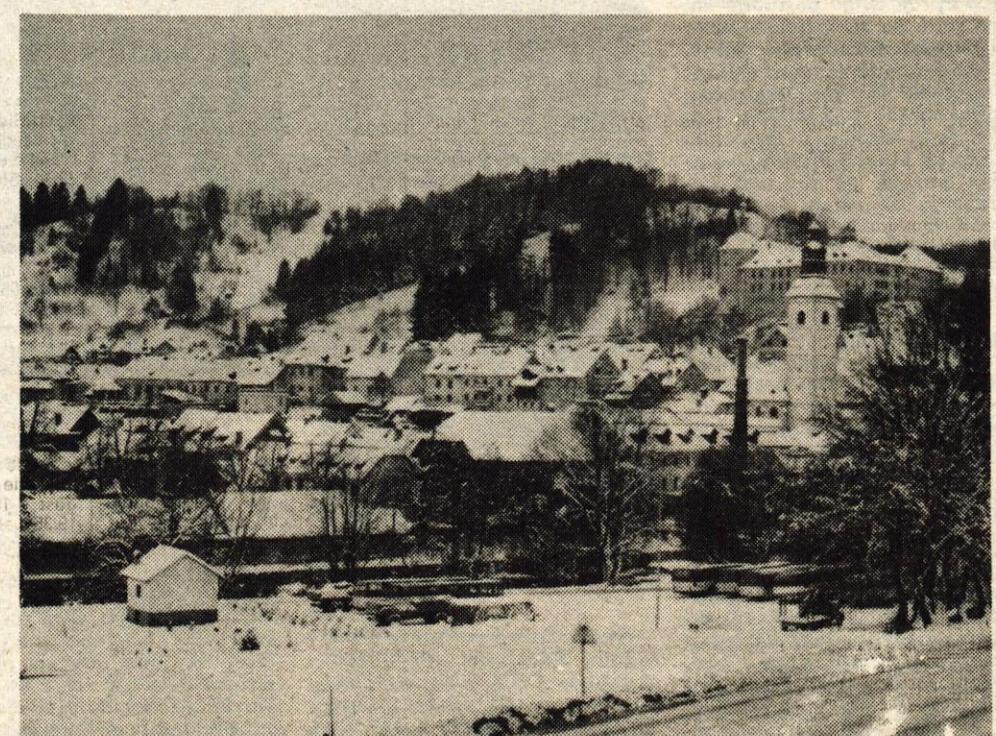
Cenjene potnike obveščamo, da v ponedeljek, 28. 11. 1988, obratujejo vse linije na Gorenjskem, vključno mestni promet v Kranju in Škofji Loki, po sobotnem voznom redu.

HOTEL TransTurist

ZA DAN REPUBLIKE, 29. november,
združite praznovanje s plesom in
razvedrilom v hotelu TRANSTURIST v
Škofji Loki.

Od 20. ure dalje vas bo zabaval ansambel
OBVEZNA SMER.

Rezervacije na tel.: 064 612-261

**SKUPŠČINA OBČINE ŠKOFJA
LOKA IN
DRUŽBENOPOLITIČNE
ORGANIZACIJE ČESTITAMO
DELOVNIM LJUDEM ZA DAN
REPUBLIKE – 29. NOVEMBER**

**OBČINSKI SVET ZVEZE
SINDIKATOV ŠKOFJA LOKA**

Obvoznica za Poljansko dolino zbuja stare strasti

Če je tunel pod Stenom vižija prihodnosti, zakaj ne bi iskali ceste sedanjosti?

Škofja Loka, 23. novembra - Škofjeločani sami bolje kot kdorkoli drug vedo, kako so se na pragu tega desetletja prerekali o različnih variantah trase obvozne ceste v Poljansko dolino. Ko je bil Matjaž Čepin še župan, se je jezik, na predhodnike, ki da so ga takrat hudo polomili; namesto da bi ponudili meščanom samo eno res strokovno pretehtano inačico, so jih vrgli za glodanje kar dvanajst kosti. Ljudje so kajpali že le ohraniti vsak svoj vrtiček in na koncu izbrali najdražjo rešitev: cesto s tunelom pod Stenom. Je dobra, le nekaj bistvenega jo kazijo; iz leta v leto je bolj podobna puščavski fatamorgani. Medtem pa težke cesterne še naprej vozijo žvepleno kislino v Rudnik urana Žirovski vrh, prikolicarji hitijo s kamnitim bremenom v Marmor ali iz njega, da o reki drugih vozilih, ki se plazi po strmem mestnem klanču proti ozkim vratom za Poljansko dolino, niti ne govorimo. Kaj, če se zgodi...

Tega se mnogi boje. Tudi sedanji župan Jože Albreht, Čepinov naslednik, se hudeje nad pretirano "demokracijo". Kaj pomaga sprejeta varianta, če pa republiška skupnost za ceste kot investitorica o njej (še) noče nič slišati, saj bi jo po lanskih grobih ocenah bojda stala osemsto do tisoč milijard dinarjev? Takole pravi Jože Albreht:

»Zamisel, da smo začeli ponovno razmišljati, kako bi problem poljanske obvoznice čim hitreje spravili pod streho, se je porodila že ob odlošanju z odlokom o zaščiti mesta Škofje Loka kot kulturnega spomenika, saj cesta s prometom, kakršen je, prav godo ne sodi v tisočletno mesto. Februarja lani pa je kranjsko Cestno podjetje potožilo, da cesta od bencinske črpalki do Zminca že dolgo ne ustrezava prometnim zahtevam in da kot upravljač ceste ne more odgovarjati za varnost in primerno vzdrževanje. Predlagalo je prestavitev ceste ali pa razsiritev sedanja. V republiški skupnosti za ceste so odločno dejali, da za cesto s tunelem pod Stenom nimajo denarja in predlagali, naj pride do bolj "realnega" varianta, ki so jo pripravljeni sprejeti v svoj srednjeročni plan.«

Jože Albreht: »Ne gre za nikakršne skrivnosti ali pritiske "oblasti", ker sam niam popolnoma nič drugačne interesne kot krajan. Zakaj se torej ne biše enkrat obrnil vase, preštudirali, kaj je najbolje, in če je republiška skupnost pripravljena financirati že v naslednjem petletnem obdobju, novo obvoznicu zgrabilib z obema rokama? Seveda pa sprejeta rešitev s tunelom ostaja kot dolgoročna obveznost.«

Občinski glavarji so torej začeli tuhtati in tehtati, kaj je bolje: ali čakati, kdaj bo dozorel čas za tunelsko cesto ali pa vendarle iskati drugo, varnejšo začasno rešitev? Jože Albreht pravi: »Glede na te dileme sem bil pobudnik za sklic prvega sestanka v krajevni skupnosti Škofja Loka-mesto. Pred očmi smo imeli dvoje: nevarne snovi, ki se zdaj prevažajo skozi mesto in odgovornost za nesrečo, ki bi se utegnila zgoditi, ter vprašanje posluha republiške skupnosti za ceste, če bi predlagali ustrezen tehnično in ekonomsko uresničljivo rešitev obvoznic. Odločili smo se, da poskusimo.«

Prva ugotovitev vseh, ki kakorkoli skrbe za dobro starega mesta in njegovih prebivalcev je bila, da idealne rešitve, ki ne bi nikogar prizadela, niso. Menil sem, naj zato strokov-

njaki poiščemo najboljšo možnost, ki je mogoča, nakar se pogovorimo z ljudmi v republiški skupnosti za ceste in še le nato rešitev predlagamo krajanom. Če bodo menili, da je v redu, bom vesel, da sem v času "županstva" tudi kaj dobrega naredil, če ne, nič hudega, silili ne bom nikogar. In čeprav mi bo v tem primeru žal, bom imel mirno vest, da sem poskusil.«

Puštalci terjajo odgovore

O kakršnihkoli skrivnostih v majhni Škofji Liki res ne more biti govor. Tako so v Puštalci kmalu zatem, ko je vznikla pobuda o iskanju hitreje rešitve za poljansko obvoznicu in ko je izvršni svet imenoval komisijo za pripravo strokovnih osnov za preverko rekonstrukcije ceste v Poljansko dolino, v občinski skupščini sprožili delegatsko vprašanje. Bistvo vprašanja:

— zakaj odstopanje od variante, sprejete 1980. leta in s planom ponovno potrjene 1986. leta;

— kaj je skupščina občine storila, da bi sprejeto obvozničko uresničili oziroma zakaj ni uresničila;

— kdo in na kakšni osnovi je mimo vseh uradno sprejetih dokumentov naročil idejni projekt nove obvozne variante, kdo ga bo plačal in od kod denar, da bi s pripravami na gradnjo začeli že do leta 1990?

Z odgovori, ki so jih Puštalci dobili na skupščini, niso bili zadovoljni. In ker je medtem komisija izvršnega sveta dela naprej in sta šli mimo že dve skupščini, pismenega odgovora pa niso dobili, so Puštalci v začetku novembra pisali še organom oziroma predsednikom skupščine in sveta krajevne skupnosti Škofja Loka-mesto, vprašanja ponovili ter terjali sklic zборa krajanov za območje Puštala, na katerevso poštene odgovore ter predstavitev idejnega projekta. Podpisanih je 56 krajanov.

Pavel Okorn: »Na skupščini krajevne skupnosti smo junija sprejeli nekatere sklepe, kako naj bi postopek peljali. Krajevna skupnost je dala podporo, da se izdelava idejna študija (ne idejni projekt, kot oporeka do Puštala) glede na to, da gradnja tunela pod Stenom še vedno velja. Takoj ko bodo izdelane idejne rešitve obvoznic, bi se o načrtih pogovorili s krajanimi. Prej ne, saj mora s strokovnem delu najprej razsorjati stroka. Mi za to nismo usposobljeni.«

Marko Hočvar: »Komisija, ki ima nalogo pripraviti strokovne osnovne za preverko rekonstrukcije poljanske ceste skozi Škofjo Loko, dela še ni opravila. Najbrž pa bi kazalo najprej argumentirano ugotoviti, da sedanja varianta s tunelem ni uresničljiva v bližnji prihodnosti in da je zato pametno iskati novo pot. Menim, da so nekatere obsodbe osebno žaljive za predsednika in zame. Nihče ni postavil trase, iskali smo le varianta. Republiška skupnost za ceste nam ne more kar tako reči, da za Škofjo Loko ni denarja. To ni pravi odgovor.«

Nepopolna varianta bi ljudi po nepotrebni dražila

»Na pismo krajanov iz Puštala se v krajevni skupnosti vsekakor moramo odzvati, vendar pa menim - tako smo ocenili tudi na razširjeni seji sveta krajevne skupnosti - da bi z na pol izdelano idejno študijo obvoznicu ljudi samo po nepotrebni dražili,« pravi Silvo Čadež.

»Zato mora najprej reči svoje stroke in ko bo študija zrela po tej plati, bomo sklicali zbor krajanov in sodelovali pri nadaljnjih postopkih. Razumljivo je, da se vsak brani ceste čez svoj vrt, vendar pa je tako, da bodo določene žrtve v vsakem primeru, če bomo želeli priti do obvoznic. Menim pa, da nobena varianta ne more biti tako slab, kot je sedanja cesta. Zato v krajevni skupnosti podpiramo vsako strokovno rešitev, ki bo čimprej odpravila pereč prometni problem in zaustavila nadaljnje propadanje mesta.«

Vse delo, povezano z iskanjem nove idejne rešitve poljanske obvoznice, je menda doslej stale okrog osem milijonov dinarjev. Plačali sta jih loška občina in republiška skupnost za ceste.

V pretresu "vzhodna trasa od puštalskega gradu"

V želji, da bi med zlom izbrali najmanjše zlo, se je porodila zadnja, tako imenovana vzhodna trasa obvoznic skozi Puštal. Zarisanata je takole: začne se v Zmincu, ob sedanjem začetku "uranske" ceste oziroma gostilne Kajbit, prečka Soro nad kopališkim jezom, nadaljuje vzhodno od puštalskega gradu, mimo igrišča, po desnem bregu Sore približno 60 metrov gorvodno od izlivu Sušice v Soro ter se priključi na novo Ljubljansko cesto. Na tej trasi so predvideni trije mostovi, vkokpi in nasipi, medtem ko je sama cesta enaka kot od Zminca proti Gorenjem vasi.

Zal se rušitvam - če bo severna trasa kdaj zaživila - ne bo mogoče povsem ogniti. Na poti bosta dve starejši stanovanjski hiši, objekt na nogometnem igrišču, transformatorska postaja, steklarska delavnica Obrtnika in sanitarije na kopališču.

Vendar pa omenjena trasa uniči najmanj kmetijskih zemljišč. Kmetijska zemljišča skupnost, ribiči in vodna skupnost so že dali soglasje.

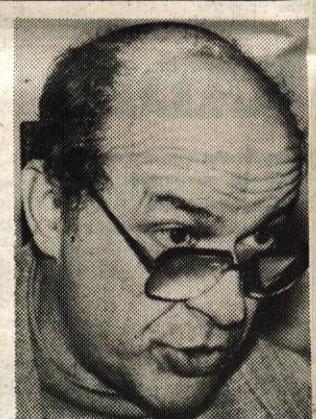
Od leta 1980 do 1986 raste promet na škofjeloških cestah za 1,04 odstotka na leto. Ker najbolj svežih podatkov še ni, uporabimo štetje iz leta 1986. Takrat so v Zmincu našeli 2413 vozil na dan, pri Sv. Duhi 5113, na Godešču 5127 in Bukovici 1344 vozil. Torej se promet proti Gorenji vasi ne povečuje tako hitro, kot so pričakovali glede na odprtje Rudnika urana iz izgradnjo "uranske" ceste. Po tem lahko sklepamo, da se je dokaj bistveno spremenila tudi upravičenost gradnje tunela pod Stenom med Kovačem in Kafolom.

Nadomestne lokacije za prizadete objekte

Matevž Dagarin kot predsednik komisije ima izdelan načrt, kako bi postopek najbolj prav in pošteno vodili. Potem ko bo projektno študijo osvojila komisija, bi kazalo sklicati predstavnike vseh štirih mestnih krajevnih skupnosti, vsekakor pa Trate in mesta, nato pa še najbolj prizadete; to so po predlogu sedanje trase lastniki dveh stanovanjskih hiš, ki bi ju bilo potrebno rušiti in bi jim ponudili nadomestne lokacije. Delno priza-

detim bi dali na izbiro dve možnosti; ali odškodnino ali pa prav tako novo lokacijo z odkupom sedanjega objekta. To je seveda le načrt, saj je težko nekaj napovedovati in se dogovarjati, če ne veš, kaj predvideva projekt.

Od tod naprej je potem odprtja pot za sprememboplanskih dokumentov v skupščinskih dokumentov v sprejem vseh drugih aktov, potrebnih za gradnjo obvoznic skozi Puštal.

Janez Debeljak: »Krajnom bo treba odgovoriti na njihova vprašanja, zlasti na to, kaj je skupščina občine naredila, da bi se sprejela varianta obvoznic s tunelom uresničila. Krajevna skupnost mora odgovore izterjati od komiteja za družbeno planiranje in urejanje prostora, saj ga sama ne more dati.«

Andrej Franko: »Največje zlo je zdaj. Karkoli bomo naredili, bo manjše zlo. Ljudje na Lontrgu, v Karlovci in druge smo zaradi sedanja neprimerne ceste z neprimernim tovorom zelo prizadeti. Skoraj bi moral postriči nohte na nogah, če bi hotel stati na pragu hiše. Zelo pogoste so tudi nesreče.«

H. Jelovčan
Slike G. Šinik

Milan Erjavec, predsednik Zveze slovenske kmečke mladine

S starim plugom in skrhanim lemežem po istem polju zavor, ovir in mlačnosti

Mladi so na problemski konferenci v Žalcu februarja letos odločno zahtevali "agrarno reformo - danes in takoj", ustanovitev stanovsko-politične organizacije kmetov, izenačitev pogojev družbenega in zasebnega kmetijstva, prenehanje administriranja in določanja cen na zvezni ravni, oblikovanje zadrug, ki bi temeljile na klasičnih načelih zadružništva, odpravo zemljiškega maksimuma, možnost povečevanja kmetij (tudi na račun prevelikih in nerentabilnih družbenih posestev)... Od tedaj do danes se je bolj malo spremenilo, ustanovljena je bila kmečka zveza, več cen se oblikuje svobodno, sicer pa kmetijstvo še naprej orje s starim plugom in s skrhanim lemežem po istem polju ideoloških zavor, gospodarskih ovir, strokovne mlačnosti... "V realnem življenju se res ni kaj dosti spremenoval, vendar je zdaj pomembno predvsem to, da se je okoreli kmetijski mehanizem začel vrteti, na nekaterih mestih hitreje, druge počasnejše, in da se razmišlja drugače, kot se je pred leti. Premiki so v razmerju sil, kmetje dobivajo močnejšo vlogo, mladi zahtevajo spremembe..." pravi Emil Erjavec, predsednik Zveze slovenske kmečke mladine, sicer doma iz agronomiske družine v Prekmurju in absolvent živinoreje na Biotehniški fakulteti v Ljubljani.

O tem, kakšna naj bi bila vsebina agrarne reforme, so v Sloveniji različno mnenja. Nekateri se zavzemajo za korenite spremembe, drugi za dopolnjevanje obstoječega, tretji le za "kozmetične popravke"... Kakšna pa naj bi bila po vašem mnenju?

"Bistvo agrarne reforme so spremembe v organiziranosti, prenova zadružništva, drugačna zemljiška politika, spremenjen socialni položaj kmeta... V tem smo si v Sloveniji dokaj enotni, v kmečki zvezi pa razen tega predlagamo še ustanovitev kmetijsko-gospodarske zbornice, ki naj bi ukinila in nadomestila sedanjo predrago in premalo učinkovito kmetijsko nadstavbo. Glavni naš cilj pa je povečanje kmetij oziroma oblikovanje takšnih gospodarskih enot, ki bodo privlačne za mlade in bodo dajale dovolj dohodka za normalno, človeka vredno življenje. Ne smemo se namreč slepit s tem, da bodo mladi zgolj iz neke čustvene navezanosti ostajali na zemlji in jo obdelovali. Takšni časi so, vsaj jaz mislim tako, minili. Kako priti do večjih kmetij, pa je vprašanje, o katerem se bomo morali stalno pogovarjati. V prvih fazah agrarne reforme naj bi prešla v zadružno last zemlja nerentabilnih družbenih posestev, zadruge pa naj bi zemljo oddale v najem kmetijam, ki oddajajo tržne presežke."

Kmečka zveza, ki trenutno šteje okrog petnajst tisoč članov, med katerimi je 95 odstotkov kmetov (primanjkuje pa ji predvsem strokovnjakov), je že po svojem nastanku nastanku, organiziranju, delovanju in razmišljaju opozicijo uradni kmetijski politiki, vendar - dobratoma opozicija. Ali ji mesto v okviru SŽDL oziroma ZSMS omogoča biti opozicija, je drugo vprašanje, toda v sedanjih razmerah nima drugačnih možnosti. Kot organizacija, ki zastopa interese kmetov, se bo vključevala v boj za kmetijsko oblast, ki pa ne bo absolutna, temveč bo deljena: v nej bodo predstavniki kmečke in zadružne zveze, družbenih posestev, predelovalnih organizacij... V Švici, denimo, je kmečka zveza nestranska organizacija, ki deluje predvsem na kmetijskem področju, ima zelo močan delež v parlamentu in se vključuje v tista družbena vprašanja, ki zadevajo kmete.

Nesporno je, da so slovenske kmetije premajhne in da naj bi agrarna reforma prav na tem področju napravila "carski rez", vendar si ne znam razložiti, kako do večjih kmetij, kako odpraviti napake povojne kmetijske politike in zakonodaje, ki je dopuščala, da se je tako razdrobljena kmetijska posest še naprej drobila. Izkusnje iz preteklosti namreč kažejo, da na silo ni mogoče ničesar doseči. Dokaz za to so obdelovalne zadruge, arondacije, dekreti, ki so kmetom prepovedovali opremjanje s stroji...

To vprašanje je povezano z družbenimi in gospodarskimi razmerami. Ljudje, ki so pred časom opustili kmetovanje, so se zdaj spriceli vse slabšega zasluga v tovarni spet lotili obdelovanja enega, dveh, treh hektarov zemlje. Že podatek, da je v Sloveniji okrog 80 odstotkov polkmetov, pove, da gre predvsem za samooskrbne kmetije, ne pa za gospodarske enote. Menim, da bo povečevanje kmetij možno le, če bo izpolnjeno nekaj pogojev. Prvi je ta, da kot družba nismo več v takšni krizi, da bi bilo kmetijstvo mnogim potrebno kot samooskrbna dejav-

nost. Drugi pogoj je sociološki in zadeva slovensko zavist in nevoščljivost... Enega od načinov, kako priti do večjih kmetij, sem že omenil. Zemljo, ki je v lasti nerentabilnih družbenih posestev, naj bi dal zadrugam in kmetom. Mislim, da to ne bi bilo nič bogokletnega, temveč le spoštovanje ekonomske logike. Druga pot, ki vodi do večjih kmetij, so ukrepi davčne politike. Zemljo, ki je slabo obdelana ali koristi le predelivali hrane za samooskrbo, bi morali tako obdavčiti, da bi se obdelovanje več ne splačalo. Takšna reforma bi moralna hkrati poskrbela za tiste, katerim je zemlja edini vir socialne varnosti, a so ostareli, brez naslednikov v podobno. Naša zakonodaja sicer že zdaj daje možnosti za oddajo zemlje in za uveljavljanje preživnine, vendar se jo poslužujejo zelo redki.

»Zdi se mi, da je pri politiki preveč strahu pred alternativimi gibanji - pred odbojom za varstvo človekovih pravic, kmečko zvezo, društvo pisateljev... Ne zaveda pa se, da dobi največ podprtje prav pri nas, saj mi ne zahtevamo drugega kot to, da postane oblast, da se obnaša kot oblast in da tisto, kar je zapisala v dokumente, začne tudi uresničevati.«

Do večjih kmetij pa vodi še ena pot - revitalizacija, "obnova" izseljenega podeželja, predvsem hribovskih predelov. Primer za to je Banjška planota, ki je bila pred vojno kmetijsko dobro razvita. Ko pa so začeli graditi Novo Gorico, so se domačini presečili v mesto. Če bi hoteli zdaj že zaraščeno planoto oživeti, bi morali poiskati mlade in jim omogočiti oblikovanje dovolj velikih kmetij ter tudi uporabo ravninskih pašnikov, ki so zdaj v lasti kombinata. Kot vem, na Kočevskem to že poteka, vendar je to salamsko težko delo. Da se nekdo odloči za kmetijstvo in gre živet dobesedno v divjino, mora biti sposoben, poročen (sam, brez družine obupa), delovalen, predvsem pa mora znati.

»Uvoz mleka v prahu in druge hrane je tako pokvarjen in umazan posel, da je človek zgrožen. Nisem proti vsakemu uvozu, a če gre na škodo proizvodnje v določenem delu države, je to zame gospodarski kriminal. Da je uvoz lahko tudi pozitiven, dokazuje med drugim tudi način dela v murskosoboški klavnici, v Gavriloviču in še kje. Kar zaslužijo s poceni uvozom mesa z vzhoda, ki je namenjen predvsem za prede lavo, dajo domaćim kmetom za živino. To je tudi razlog, da so njihove odkupne cene živine tudi do 30 odstotkov višje kot drugod.«

Našo družbo bodo čez petnajst let stali veliki denarji, če ne bo že zdaj začela načrtno obnavljati zaraščene planine, praznih in na pol praznih vasi. Francija je zdaj pred tem problemom, predvsem v srednjem delu države, ki ga rešuje tako, da je "prazna območja" naseljuje Arabci.

Vsaka agrarna reforma in tudita, ki jo zahtevate mladi, bo morala graditi na zaupanju. Kmetje so prav zaradi slabih izkušenj iz preteklosti, ko so bili večkrat izigrani in speljani na led, nezaupljivi do sprememb. Kako torej pridobiti zaupanje za agrarno reformo?

Kmetje so nezaupljivi že do izraza agrarna reforma, zato menim, da bi bilo bolje, če bi govorili in pisali le o kmetijski pnovi. Ta proces tudi ne bo tako hiter, kot bi morda kdo misil.

temveč bodo potrebna leta in celo desetletja. Povedano drugače: ena generacija se bo moralna žrtvit.

»V kmečki zvezi se zavzema mo za nacionalno kmetijsko politiko, ker menimo, da se kmetijstva tudi zaradi velikih razlik med posameznimi deli države ne da obvladati z enim, centralnim modelom. Slovenski kmet se po stopnji razvoja ne more primerjati z makedonskim, centralizacija bi pomembna tudi prerazporejanje denarja. Na ravni federacije naj bi opredelili le protidumpinško zaščito domače proizvodnje ter v globalu dololi zaščitne cene kmetijskih pridelkov in posojilno politiko, vse ostalo pa naj bi bilo v pristojnosti republik.«

vovati, da bo postavila nove temelje.

Ceprav me optimisti pomirjavajo, pa se kljub temu ne morem znebiti občutka, da bo prav kmečko nezaupanje glavna zavora za večje spremembe. Tudi pri ustanavljanju kmečke zveze smo pogosto naleteli na "konflikt s sovraštvom", na kmečko sovraščvo do vsega, kar mu je doslej naredilo zla. Vsako sovraščvo pa je neproduktivno, kot je neproduktivno tudi samo razmišljaj o tem, kaj se je dogajalo, recimo, pred tridesetimi leti. Prav pri krepliti kmečke samozavesti, pri pridobivanju zaupanja, uveljavljanju kmečkih vrednot in drugačnega, sodobnejšega razmišljanja ter pri izboljševanju odnosov na podeželju lahko veliko naredi kmečka zveza. Njeni nameni namreč niso takšni, kot si nekateri misljijo in predstavljajo, češ da mora za zboljšanje razmer v kmetijstvu "zrušiti" skupščino, z vilami naščotni centralni komite ZK, z gnojevko politi Ljubljano...

Ce se partija ne bo odrekla želji, da vse obvlada, in dokler bo kmetje mislili, da so mu vsi sovraščniki in se bo stroka prodrala za pol kranjske klobase, toliko časa bo kmetijstvo tam, kjer je zdaj. Jaz se celo bojim, da se bo družba spremnila in da bo izpeljala gospodarsko in politično reformo, kmetijstvo pa bo zaradi tega, ker je precej zarjavil mehanizem, vedno capljalo zadaj koraki ali dva. Tega pa si glede na razmere, v kakršnih je, ne bi smelo privoščiti. Nekateri sociologi in ekonomisti celo trdijo, da so spremembe v kmetijstvu prva nalog gospodarske reforme. Ce ne bomo pocenili hrane, poseli praznih vasi, počevši zadovoljstvo na podeželju in med kmeti, bo reforma padla.

Se vam ne zdi, da bodo kmetijsko prenovo lahko vodili le ljudje, ki niso sodelovali pri napakah, zmotah in zaboladah. Ali ni to celo osnovno za pridobitev kmečkega zaupanja v agrarno reformo?

»Mladi smo dali tudi pobudo, da bi razbili gozdarske monopole in da bi bil promet z lesom prost, svoboden. Tisti gozdarji, ki so pošteni do sebe in gledajo na to s strokovnega stališča, nam bodo dali prav, ker je sedanjih način gozdarjenja z gozdovi populoma centralno-plansko, državno-regulativno delovanje. S tem delamo škodo predvsem hribovskim kmetijam in tudi družbi. Če je gozdarski "lobi" zaradi takšnih pobud in zahtev užaljen, naj bo - jaz nemim, da konkurenca mora biti. To tudi niso zahteve po rušenju gozdarskega sistema, temveč po do grajovanju in dopolnjevanju.«

»O tem sem že večkrat razmišljal in se tudi spraševal, ali lahko kmetijsko prenovo vodijo ljudje, ki so, denimo, še pred nekaj leti organizirali obvezni od kup pšenice, ali tisti, ki so še pred dvema ali tremi leti zagovarjali zemljiški maksimum in poveljevali družbenemu posestvu. Če sem načelen, potem ti ljudje ne bi mogli biti na čelu reforme, sicer pa ima vsak tudi pravico do osebnega razvoja. Nekateri so bili glede na znanje in sposobnosti (in so se) na previških položajih, vendar ni treba, da jih zdaj oblatimo in zasramujemo. Tega si ne moremo privoščiti, ker to tudi ni časa in bo tako in tako storila zgodovina. Sicer pa se mi zdi, da nekaterim kmetijskim politikom celo delamo krivico, saj vse, kar so storili, le ni bilo negativno. V uteho nam je lahko spoznanje, da je kmetijstvo v Sloveniji manj začozeno, kot je, na primer, v Srbiji ali v Makedoniji.«

Tudi v kmetijstvu smo tako kot še na številnih drugih področjih ubirali svojo pot, vendar smo zašli v močvirje, slepo ulico, v globoko krizo... Družinske kmetije, ki so v Evropi prevladujoč tip kmečkega gospodarstva, so pri nas še zelo redke, a še tem pogosto očitajo kulašto. Se mar bojimo gospodarsko močnega in politično vplivnega kmeta?

»Ta strah je prisoten, vendar predvsem pri lokalnih oblasteh. Pri republiški je že izginil v podzavest, njej je jasno, da je družinska kmetija najočinkovitejša proizvodna enota.«

Mladi zahtevate enakopraven položaj zasebnega in družbenega kmetijstva in opozarjate, da je družbeno v nadrejenem položaju. V kombinaciji trdijo drugače in navajajo podatek, da je družbeno kmetijstvo 2,8-krat bolj obremenjeno z družbenimi dajatvami kot zasebno. Kako bi to komentirali?

»Deset direktorjev kombinacij mi lahko zdaj odgovori, da ni res, da družbenemu posestvu slonijo na državne subvencije, na sivoskem denarju in podobno. Morda zdaj res ne več, se je pa to dogajalo še pred nekaj leti, ponekod še lani, ponekod se tudi zdaj, vendar ne na legalen način, temveč "pod mizo". Mladi ob tem ne zahtevamo ničesar drugače, kot le enakopraven položaj in konkurenco, ki naj bi nerentabilne prisilila k propadu. To pa so lahko prevelika posestva, premajhne kmetije in kmetije, kjer se dela slabo, nestrokovno.

Tudi jaz sem bral raziskavo Kmetijskega inštituta Slovenije, v kateri res piše, da je družbeno kmetijstvo bolj obremenjeno kot zasebno, vendar razlika predstavlja v ceni litra mleka tako malo, da je skoraj zanemarljiva. In drugo, kar bi rad povedal, je to, da so kmetje organizirani v zadruge in da morajo tudi zadruge plačati precejšnje dajatve. Sicer pa se mi zdi, da so razmere v kmetijstvu zdaj tako slabe, da kmetijstvo ne more biti razvijeno, na dveh bregh. Iskanje notranjih sovraščnikov je nesmiselno, potreben nam je strepen dialog, skupen nastop, še posebej, če želimo doseči, da bo kmetijstvo gospodarska in ne socialna dejavnost, zavarovana za zaščitnimi cenami in obremenjena s katastrofnimi obrestmi. Drugačen položaj kmetijstva bomo dosegli le, če se bomo pogovarjali brez ideoloških zavor, če bomo spoznali in pošteno priznali, kaj je za narod najbolje in najpomembnejše, in če bomo priznali tudi tržne zakonitosti, vendar ne prost liberalen trg, temveč usmerjeni kmetijski trg, kateri po poznavajo v razvitih državah.«

C. Zaplotnik

Viktor Frelih, vodja pospeševalne službe v Gorenjski kmetijski zadrugi:

Majhna kmetija zahteva približno enako strojev kot velika

Vsi vemo in tudi občutimo, da je hrana vsaj za številčnejše družine s povprečnimi in podpovprečnimi mesečnimi dohodki že zelo draga, toda kako do cenejše hrane - o tem so mnenja precej različna. Viktor Frelih, vodja pospeševalne službe v Gorenjski kmetijski zadrugi, razmišlja takole:

»Strokovno znanje je eden od zelo pomembnih pogojev za doseganje visoke proizvodnje, za katere pa vemo, da je običajno cenejša kot nizka. To najbolje potrjuje predelovanje krompirja. Čeprav nekateri celo pretiravajo z uporabo mineralnih gnojil v zaščitnih sredstv, ne dosegajo visokih hektarskih pridelkov. Osnova je namreč znanje, strokovnost dela in uporaba kakovostnega semena. Brez dobrega semena in brez redne menjave ni visokih pridelkov. Kmetje bodo morali to upoštevati, čeprav je res, da je same zelo draga.

Drugo, kar draži predelovanje hrane in hrano, je majhnost kmetij v razdrobljenosti kmetijskih zemljišč. Kmetija, ki ima vsega tri hektare zemlje, rabi približno enako število strojev in priključkov kot tista z desetimi. Razumljivo je, da je mehanizacija slabo izrabljena in da bi z njo lahko obdelali še enkrat toliko zemlje, kot jo zdaj. Nekaj upanja, da se bodo kmetije začele povečavati, dajejo spremembe zvezne ustave in povečanje zemljiškega maksimuma.

K pocenitvi hrane lahko nekaj pripomorejo tudi izboljševanja kmetijskih zemljišč, predvsem pa zložba razdrobljenih parcel in združitev v večje kose. Komisija ima dva dobitna plati. Večje parcele omogočajo cenejšo obdelavo, predvsem prihranek pri času in gorivih, in tudi doseganje višjih hektarskih pridelkov. Znano je, da je pridelek v pasu enega do dveh metrov od roba nujne običajno precej manjši kot na sredini, kar lahko pri ozki parceli predstavlja tudi do 20 odstotkov celotnega pridelka.«

Brane Sitar, pospeševalec v kmetijski zadrugi Bled:

»Za naše kmetijstvo je značilna velika razdrobljenost zemlje in kmečkih gospodarstev. Večje kmetije resda dajejo tudi večje tržne presežke hrane, vendar so učinki tudi na tistih manjših kmetijah, kjer je interes za kmetovanje

Kam gre naš sistem?

Starci, umaknite se v kot!

Vidiš kot pripadnik generacije, ki naj bi »imela prihodnost v svojih rokah« realne možnosti za življenjski optimizem? Kako ocenjevati željo ZSM, da bi mladi v večji meri sodelovali v družbenem odločanju?

Da naj bi mladi pomenili naše največje bogastvo, smo lahko, ničkolikorat prebrali in poslušali, kako pa to parolo uresničujemo(jo) je seveda povsem drugo vprašanje. Da je aktualni trenutek, na svoj način najbolj usoden ravn za mlade, verjetno tudi ni potrebno posebej poudarjati. Če ste lahko v pogovoru z dr. Mirjano Ule prebrali, kaj o tem misli predstavnica stroke, vam ponujamo v premislek mnenja naključno izbranih mladih sogovornikov:

Roman Krapež: »Misljam, da bo trajalo izredno dolgo, da bomo prišli iz sedanjih težav. Glede prihodnosti sem sicer optimist, vendar ko gledam potese vlade... ne vem. Na položajih imamo preveč starih ljudi, da bi lahko vodili sodobno politiko, svet se namreč vsakodnevno spreminja in potrebuje imeti sposobnost takojšnjega prilaganja. Res pa je, da je trenutno vse zelo vroče.«

Robert Dolinar: »Glede službe upam, da ne bo problemov, ker imam stipendijo, pravijo, da računajo na nas. Upam, da sem generacija, ki bo doživelja premik na boljše, vendar gre zaenkrat še vedno vse samo na slabše. Mladi bi morali dobiti več možnosti pri odločjanju, saj jih praktično nimajo, ne v šoli, ne drugje. Naša beseda bi se moralna boli slišati.«

Aleš Cebulj: »Kako naj bi imela mladina kakšno besedo pri odločjanju, če le-te še delavci nimajo, pa naj bi bili razred na oblasti? Upam, da se bo spremenilo na boljše, kar ocenjujem kot resno, za primer dajem samo dejstvo, da ljudje vedno glasneje izražajo svoje nezadovoljstvo z obstoječim stanjem. Mladi na položaji? Vsekakor, samo manjka jim izkušenosti.«

Breda Jelovčan: »Ce ne bomo mladi česa naredili, nas čaka v nasprotnem primeru samo potop. Ce bomo šli po sledih generacije, ki nas je pripeljala tja, kjer smo, ne vidim nič dobrega. Moramo biti optimisti! Mlajši ljudje naj bi prišli na odgovorna mesta, čeprav mislim, da bo kaj takšnega v obstoječem stanju težko doseči, nikakor pa ne gre vreči puške v koruzo.«

Lilja Mudrič: »Standard bo padal še nekaj časa, osebno ne vidim otpljive rešitve še nekaj let. Ocenjujem, da se sicer, vsaj v Sloveniji, stvari počasi že začenjajo spremenjati, posebej mimočnost pri ljudeh. Vsa ta gospodarska in politična kriza v vsej državi pa na nek način zaustavlja korake v smerejo prihodnosti. Kot generacija smo zanesljivo dobili svojo oznako časa.«

Lida Horvat: »Ne verjamem, da bo na hitro prišlo do kakšnega posebnega izboljšanja, ker se takšni problemi pač ne dajo reševati s kratkimi koraki. Na noben način nisem, vsaj zaenkrat, glede tega optimist. Če bi imeli mladi možnost do uveljavljivite na vodilnih položajih bi bila perspektiva boljša, samo kaj takšnega je težko uresničljivo. Ta prehod bi bil - je zelo težak.«

Nadja Plesničar: »Glege na vse to, kar se sedaj pri nas dogaja, sem prepričana, da bo bolje, sem vsekakor optimist. Mladi morajo začeti prihajati do odločajočih položajev, ne morejo nas voditi samo stari ljudje. Ob tem se zavedam, da velik del starejše generacije mladih ne pusti niti približno bližu, ker hočejo svoja mesta in funkcije obdržati še naprej.«

Igor Šumi: »Kar se prihodnosti tiče sem optimist, kajti mislim, da se bo vse skupaj na neki način že uredilo. Mladi zelo počasi prihajajo do odgovornih položajev, gre bolj za posameznike. Dobro bi bilo, če bi se mladim prisluhnilo v večji meri, kot je bila to praksa doslej. Gre namreč za cel kup novih in popolnoma neobremenjenih idej, ki bi bile lahko koristne.«

Uroš Prestor: »Ce se bodo nadaljevali procesi, ki jih poznamo pod imenom slovenska pomlad, je mogoče še kaj upanja, sicer sem pesimist. V popolnosti podpiram akcijo ZSMS, ki teži k boju za oblast, ne morejo biti namreč samo stari na položajih, imajo resa veliko znanja, vendar potrebujemo tudi novih idej. Življenje je pač potrebo vedno znova prilagajati sodobnosti.«

45. LET AVNOJSKE JUGOSLAVIJE

Korak otroka k odrasli osebi v besedi strokovnjaka

Mladina je ideoško konstruirana

Dr. Mirjana Ule, sicer Škofovječanka, po svoji osnovni stroki psihologinja, ki poleg rednih obveznosti profesorice na ljubljanski Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo, v zadnjem času veliko svojega časa posveča tudi problemom mladih, pravi: »Dolgo časa po vojni so pri nas oblastne strukture gledale na mlade, kot da jih poznajo in v njihovem imenu govorijo. Zdela se je kot da vsi vemo, kdo smo in da se poznamo, menim pa, da je šlo za globoko nepoznavanje in nerazumevanje.«

Vsi tako radi vlačimo po zobe h takoj mladino kot mladost, verjetno na marsikdaj sploh ne pomislimo, kaj naj bi obe oznaki sploh pomenili?

»Če se začnemo z obema pojoma malo resnejje ukvarjati, vidimo, da pravzaprav vemo o njiju zelo malo. Predvsem je značilno, da to, kar mi mislimo, da vemo o tem, so pravzaprav sami stereotipi tako o mladini kot o mladosti. Mislimo, da gre za večni kategoriji, analiza pa pokaže, da gre pri mladosti za življenjsko obdobje, ki smo ga zelo pozno pridobili, kajti mladost se pojavi kot neka prehodna življenjska faza šele v meščanski družbi. Gre za obvezno solanje in njegovo podaljševanje, potrebo po kvalifikaciji delovne sile, na neki način se mladost veže na vajenštvo.«

Mladina je pa družbenega skupina, ki se konstitira znotraj tega življenjskega obdobja. To je, najprej imamo mladost in nimamo mladine, le-ta se pojavi šele znotraj tega obdobja, ko se ljudje, ki preživljajo to mladost, organizirajo.

Omenila sem stereotipe - podcenjevanje (mladi so neizkušeni, nezreli, nič ne vemo, morajo biti poslušni...) in precenjevanje (mladost kot najlepše življenjsko obdobje, mladim je lepo...). Pojavlja se tudi polno nasprotij na mladih svet stoji, po drugi strani jim pa nič ne zaupamo; ali mladi so revolucionarni, po drugi strani pa naj bi starejši dajali smer tej revoluciji.«

Menim, da je mladinska organizacija tudi sama to že spoznala, ko je pod svoje okrilje sprejela tako imenovana nova družbenega gibanja. V teh gibanjih so se namreč najprej brisale generacijske meje. Vprašanje je ali je mladinec tisti, ki je sprejet v ZSM, ali tisti, ki na neki način deluje v nekih projektih, ki so mladinske organizacije. Zdi se mi, da ZSM počasi prehaja v projektno gibanje, kjer se brišejo generacijske meje in vedno manj temelji na formalnem članstvu.«

Mladost kot najtežje življenjsko obdobje

V času mladosti, ko človek isče svojo lastno identitet, se mora obenem spopasti tudi z vrsto življenjskih odločitev - šola, poroka..., mislim, da lahko mirno rečemo, da gre za obdobje polno konfliktnih situacij in stresov?

To je vsekakor zanimivo, kajti mislim, da lahko s takšno diskusijo kar takoj opravimo s prejšnjo tezo, če da je mladost najlepše življenjsko obdobje. Sama bi rekla, da je ravno obratno - mladost je najtežje življenjsko obdobje. Gre za ljudi, ki niso več otroci in se ne pripoznani kot odrasli. To obdobje je povezano, kot ste že omenili, s silno pomembnimi odločitvami, ki so po eni strani odvisne od mladega človeka, po drugi strani pa spet ne. Ta položaj ni težak samo zaradi socialnih, družbenih vlog, ki si jih mlači oblikuje, ampak tudi zaradi individualnega, psihološkega procesa. Človek si ne oblikuje samo mesta v družbi pač pa tudi določeno samopodobo, kdo je, kaj hoče, kaj zmore.«

Znana je tako imenovana mladinska industrija, ki se povsem prilagaja potrebam in ustvarja umetne potrebe mladih. Kako pa po vašem mnenju znotraj družbenih dogajanj obstaja na tej relaciji vloga mas medijev?

»Če sedaj govoriva o mladini kot družbeni skupini in ne specifičnemu mlademu človeku, ki si podobno o sebi oblikuje, družba na neki način oblikuje podobo o mladih in jo mladim potem vsljuje. Za mladino kot družbeno skupino velja, da je na neki način ideoško konstruirana, torej oblikujejo jo drugi z nekimi stereotipi in mladi sami, ki se tej podobi upirajo ali jo sprejemajo. Gre za kombinacijo družbenih podobe o mladih in odgovrov mladih na to podobo.«

Mediji seveda so tisti, ki prenašajo neko ideoško, avtonomno podobo o nekih pojavih v neki družbeni skupini, torej tudi v mladih. Mediji pravzaprav nekdo podobno posplošijo, jo prenašajo in jo na ta način sooblikujejo.«

Spornost pojma mladina

V kontekstu medijev, vsaj v Sloveniji, vsekakor velja izdvojiti tako imenovane mladinske medije?

»Predtem bi moral reči, da se mi zdi sporenje še sam pojmom mladina. Le-ta je namreč tako diferencirana znotraj sebe, da jo

je zelo težko zajeti z enim samim pojmom. Družba mlade našvarja na ta način, da jih homogenizira, mladi pa velikokrat družbi odgovarjajo na ta način, da se znotraj differencirajo. Tudi mediji so na neki način odgovor na to homogenizacijo. Mladinski mediji so na neki način odgovor mladih na družbeno podobo o njih samih. Najprej so bili tudi mlatinski mediji samo podaljšek družbe, v zadnjih letih pa so se osamosvojili in postali mediji avtonome mladinske scene, nadaljnji korak pa je bil, da mediji niso več mlatinski. Mislim, da mlatinski mediji predvsem odgovarjajo te spremembam mladine. Mladina ne dela več nekaj posebej sebi lastnega, pač pa briše genečarske meje, kar se pozna tudi v medijih.«

ZSMS sicer poskuša loviti korak s časom, vendar ima v svojem statutu zapisano in formalno urejeno članstvo od 14. do 27. leta. Ali ni organizacija tega že prerasla?

»Menim, da je mlatinska organizacija tudi sama to že spoznala, ko je pod svoje okrilje sprejela tako imenovana nova družbenega gibanja. V teh gibanjih so se namreč najprej brisale generacijske meje. Vprašanje je ali je mladinec tisti, ki je sprejet v ZSM, ali tisti, ki na neki način deluje v nekih projektih, ki so mladinske organizacije. Zdi se mi, da ZSM počasi prehaja v projektno gibanje, kjer se brišejo generacijske meje in vedno manj temelji na formalnem članstvu.«

Nova politična scena

Je mogoče iz tega izpeljati misel, ki ste jo poudarili tudi na vašem nedavnem predavanju v Škofiji Liki, da so namreč mladi v mladost v svoje roke?

»Mladi so poskušali potegniti znotraj stereotipov o sebi nekaj dobrega ven. Torej, če smo drugačni, če smo to, potem povejmo, kako smo drugačni in potem iz vsega tega, iz te svobode nekaj naredimo.«

Obstoji teza, da je delo mladinske organizacije povezano prvenstveno od idej posameznih mladinskih liderjev navzdol?

»Mislim, da je prej obratno. Določene pobude, ideje, neki odpor do obstoječega v tem primeru političnega delovanja so se iz baze prenesle v vodstvo. Le-to je potem na to reagiralo in legitimiralo. Na vse to kaže tudi naša raziskava jugoslovanske mladine, ta drugačnost, nova politična senzibilnost, brisanje meje med formalnim forumskim političnim delovanjem in vsakodnevno svojo politično držo je, vsaj za slovensko mladino splošen pojav. Nova politična scena pa ni vidna navzven, kajti ne gre za velika revolucionarna dejanja, kajti nova politična senzibilnost ne temelji na tem, da se svet naenkrat spreminja.«

Katero so po vaši oceni tiste tipične reakcije, če o tem takšen sploh lahko govorimo, ki spremljajo in bodo spremljajo očitno za marsikdaj bolj, skoraj brezizhodno prihodnost - življenje vredno človeka?

»Kritični položaj so mladi pravzaprav zelo zgodaj detektirali, precej prej kot družba sama. Pravzaprav so začeli mladi opozarjati na družbenne probleme tako po svetu kot pri nas, na meje rasti, na meje ogroženja. Sli so v nove pobude, ravno ta družbenega gibanja so neke vrste iskanje drugačnih načinov življenja. Ta položaj je res dokaj težak, ne bi pa rekla brezizhoden, kajti s tem se ne strinjam. Je čas, ki zahteva predraganje nekaterih življenjskih orientacij in navad. Gre za potrebo po drugačnem organiziranju mladih, ki bi presegal ta brezizhodni položaj.«

Katero so po vaši oceni tiste tipične reakcije, če o tem takšen sploh lahko govorimo, ki spremljajo in bodo spremljajo očitno za marsikdaj bolj, skoraj brezizhodno prihodnost - življenje vredno človeka?

Ali daje politični sistem sencialističnega samoupravljanja mladi kot družbenem složnosti njegove prosperitet?

»Če mislite družbeni sistem kot celoto, potem le-ta mladi daje zelo malo možnosti za prsperitet, saj vidimo, da se vse možnosti zekajo. Sli so v nekaterih medijih, ki so se mladim zasedeli izrazito stopnjo kritičnosti do obstoječega, do družbe, političnih institucij, organizacij, zavračanje obstoječega, neke vrste pesimizem tudi do družbene prihodnosti...«

Katero so po vaši oceni tiste tipične reakcije, če o tem takšen sploh lahko govorimo, ki spremljajo in bodo spremljajo očitno za marsikdaj bolj, skoraj brezizhodno prihodnost - življenje vredno človeka?

»Ne verjamem v nobeno katigorijo, da je kar sama po sebi revolucionaren subjekt družbe, kako naj bi bili mladi revolucionari subjekt družbe, če so pravtisnjeni v podrejen položaju, da so zelo differencirani, če imajo različne poglede... že iz tega svojega položaja ne morejo biti revolucionaren subjekt družbe, ki pa se sam po sebi. Neki socialni psiholog je rekel o mladini, da se mladost sekira individualna zgodovina posameznika in zgodovina družbe.«

Ker se po moji oceni pri vse preveč reči čisto po nepravilnosti spolitizira, zaključujem pogovor v teh mejah. kolikšni meri naši politiki resno poznavajo jugoslovansko mladino, koliko so sploh zainteresirani, da jih spoznajo?«

»Dolgo časa po vojni so naši oblastne strukture gledale na mlade, kot da se jih pozna v njihovem imenu govorijo. Zdela se je, kot da vsi vemo, da smo in da se poznamo, menim pa da je šlo za globoko nepoznavanje in nerazumevanje. V zadnjem času pa mislim, da so postali pozorni do mladih, če pa so dovolj pozorni in ali vse skupaj dovolj resno jemljojo, pa je seveda že drugo vprašanje.«

»Vine Bešter

Foto: Franc Perdan

Nekritični konformizem

S tem sva se dotaknila tudi vaše raziskave, ki je bila izvedena

zavest ljudi, omogoči-

lo, da se družbenia lastnina krade na vsakem koraku (20 odstotkov)

- v naši družbi se ljudje bolj ukvarjajo z lastnimi težavami

kot s problemi družbe (19 odstotkov)

IGOR GUZELJ

Publik za dan republike

Praznik je, ko imajo
prazne glave kljub
praznim blagajnam
polna usta obljub.

Država odmira, ne
razumem pa, zakaj
je pri tem pomoč
državljanov strogo prepovedana.

Poznal sem na smrt bolnega poštenjaka, ki je ozdravel, ko je slišal, da so tudi v nebesih organi pregona.

Varnost je odsotnost nevarnosti, nevarnost pa je predmet poslovanja varnostnih služb in se torej nahaja v varnih rokah.

Če je zrak res splošna dobrina, je prekinitev dihanja pravzaprav prispevki komejovanju splošne in skupne porabe.

Čehi za svojega Masaryka pravijo, da »je bil skozi okno paden«, mi pa bomo o nekaterih naših veličinah govorili, da »so bili v penzijo odideni.«

Stopnjevanje po jugoslovansko: prelomna seja, še ena prelomna seja, že spet ena prelomna seja, polom.

V tej državi bi bil največji napredok, če bi nemudoma nazadovali za deset let.

Vrhunski jugoslovanski politik je kot kmečki ženin: predstavlja si, dā se je s svojo funkcijo združil, dokler ju smrt ne loči.

V Jugoslaviji je Texas, pri čemer se Texačanom za nekorektno primerjavo že vnaprej vladivo opravičujemo.

Urednikova beseda

Današnje, praznične Odprte strani imajo enako vsebino kot celotna praznična številka — 45 let avnojske Jugoslavije. Novinar Igor Guzelj je napisal praznične aforizme, podpredsednik republiške konference SZDL Viktor Žakelj piše o položaju srednje generacije o aktualnih razmerah, publicist Rado Bordon je prispeval aktualen komentar, Miha Naglič pa nadaljuje s svojimi razmišljajmi ob 70-letnici Jugoslavije. Novinar Jože Košnik se je pogovarjal z dolgoletnim politikom Vinkom Hafnerjem o partiji in družbi, novinarca Danica Zavrl-Zlebir pa o položaju delavca po štirih desetletjih nove Jugoslavije. Naslednje Odprte strani bodo izšle v petek, 16. decembra. Sredico bomo namenili Glasovi prej. Zapisali bomo misli, ki jih bosta na prej, 9. decembra v hotelu Creina v Kranju, izmenjala predsednik slovenske partije Milan Kučan in voditelj podpredsednik republiške konference SZDL Viktor Žakelj. Pogovarjala se bosta o 70-letnici Jugoslavije in sedmih desetletjih socializma v svetu. Vabimo k sodelovanju.

Leopoldina Bogataj

VIKTOR ŽAKELJ

Med očeti in sinovi

Spomnili se boste, morebitni bralec, kako je bil predčasno tuji tisk — še zlasti v času Titove bolezni — poln razpredanja o t. i. potitovskem obdobju. Pisalo in govorilo se je tedaj marsikaj. Nekateri so bili mnenja, da bo po Titovi smerti takoj nastal v Jugoslaviji kaos, država bo v krvi (ali kako drugače) razpadla, kajti to je — po njihovo — umetna tvorba nezdružljivega. Drugi politični analitiki t. i. poznavalci Jugoslavije iz raznih »ost-centrov«, ali za karkoli že so se sami proglašali, so bili nasprotnega mnenja. V Jugoslaviji naj bi po smrti Tita nastopile velike težave, toda Ti-to in sodelavci so za živega oblikovali ustavno-pravni in politični sistem, ki naj bi zagotavljal ohranjanje političnega ravnoesa tudi, potem ko njih ne bo več. Omenjalo se je predsedstvo države, paritetno zastopanost republik in pokrajin oziroma narodov in narodnosti v federativnih ustanovah, homogeno in na demokratičnem Centralizmu delujočo ZKJ in podobno kot garante trdnosti in trajnosti države in njenega družbeno-političnega in gospodarskega sistema.

In kakšno je bilo naše reagiranje na vse to? Nam — zaverovanci vase, v našo ekonomsko moč in politično modrost, prepričani, da imamo v posesti resnico, misleč, da smo osišče sodobnega sveta — lastno. Prve smo kratko malo uvrstili med zlonamerne ali kar naše zaklete državne, razredne ali kake druge sovražnika, do drugih smo bili nekoliko milejši v sodbi. Na njih — morda je tako najbolje reče — smo gledali zviška, namreč, kako sploh morejo, kako si drzejo pomisliti, da bo smrt tvorca druge Jugoslavije, karizmatičnega Tita, ki je za živega storil vse za trdnost in trajnost države in sistema, lahko karkoli spremenila. Skratka: nam se ne more ničesar zgoditi, mi smo že davno pred drugimi vse premisli in domisili, vse postorili, kar je bilo postoriti treba, Titova smrt nas v tem smislu ne more presenetiti. Verjeli smo v paroško modrost: S Titom — po Titu.

Ne rečem, da niso bili tudi taki, ki so razmišljali drugače, sami zase, ve se, naglas nihče. Bil je še enočasnični čas, čas kolektivne enosmerne zavesti, čas slepega zaupanja v vodstva, čas prepiranja v našo svetlo prihodnost.

Nastopil je dan X. Zgodilo se je, kar se je zgoditi moralno. In v začetku je teklo, kot je bilo načrtovano. Pravim, v začetku.

Potem se je začelo tisto, čemur pravimo v mitem jeziku, gospodarske in politične težave. Tuji nam nenadoma niso bili več pripravljeni posojati vagon zelenčev, ker sami nismo zmogli, so nam — gotovo ne zastonj — izračunalni našo zunanjost zadolženost, potem smo izvedeli, da je notranja zadolženost vsaj toljšna, kot zunanja, če ne večja, v skupščini je začelo tekmovati več resnic, ki vse pogostejo niso hotele postati ena Resnica, številna predsedstva so začela vse bolj spominjati na neke vrste intelektualno razsodišča brez prave odmevnosti v vse bolj kritični, pri tem in tam še nestrenpi javnosti. O naših problemih, težavah, zmotah, kakor kolik smo že vsakokrat poimenovali naš iz dneva v dan bolj brezupen položaj, se je začelo vse bolj kritično govoriti širom naše ljube domovine. To pa je bil tudi čas začetka ustanavljanja raznih stabilizacijskih, reformnih ali kako drugače poimenovanih — komisij in podkomisij, ki so začela ponujati recepture za ozdravitev našega gospodarstva in družbe sploh. Povsod govorjenje, govorjenje, toče besed, katarze, zaključenja in preključenja, obljuhe, optimizem, črnogledost — pri tem pa se — kot zakletlo — ni nič in nikjer spremeno. Naše ekonomske stiske so bile iz dneva v dan večje, cvetela so staro in nova nasprotja med republikami in avtonomnimi pokrajina-

mi, našimi narodi in narodnostmi. Jugoslavija je začela skrbeti svet. Tako je že dlje časa, je sedaj in vse kaže, da bo to stanje še dolgo trajalo.

Vsa ta kriznost, ves ta pesimizem občutek brezizhodnosti, pa kulminira prav v času, ko se spominjam dveh okroglih obletnic: 70-letnice nastanka prve Jugoslavije in prve obletnice udržavljanja socialistične oziroma komunistične misli. Vem, kak pedantan zgodovinar zna oporekat, a za moj tok razmišljanja, za našo analizo razmer, je sočenje teh dveh realnosti, ki že sedemdeset let v dobrem in slabem zaznamujeta ta naš brdoviti Balkan, nujno. Njun odnos, skrajno poenostavljen in strnjeno rečeno, se pone od odbojnosti oziroma sovraštva, preko popolnega istovetenja, neke vrste najstniške ljubezni, do sedanje produktivne kritičnosti, ki zna očistiti pojma vseh vrst ideoloških navlak, jih umestiti v fizično in duhovno realnost našega časa, iz česar edino more končno nastati moderna socialistična samoupravna skupnost enakopravnih in emancipiranih jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Tu moram tok misli nasilno prekiniti — pišem, pač, vsebinsko pa tudi prostorsk omejen prispevki — če hočem odgovoriti naslovu. Naš v mnogo čem prelomni čas želim pogledati skozi

optiko moje generacije, generacije, ki je vkleščena med svoje očete in svoje sinove. Aludiram na Turgenjeva, a obenem — naj takoj povem, da našega položaja ni mogoče pojasniti, se manj razumeti z večnim sporom med očeti in sinovi. V čem je, vsaj po moje, jedro toljših nesporazumov, pa tudi bolečih razhajanj? Spet na kratko.

Naši očetje so akterji osvobodilne vojne in revolucije. Oni so za-

služni za vse, kar je, in krivi za vse, česar ni. So avenčni razgalci tega osvobojačega dejavnika v zgodovini slovenstva. Najzaslužnejši in najboljši med njimi so živelji in živijo po znani kmečki modrosti: Tebi ključ, meni luč!

Na drugi strani so naši otroci! Naše očete imajo za dobrohotne dedke, ki že dolgo sodijo v zapeček. Radi jih imajo, njihovega časa pa ne razumejo. Do nas očetov so izostreno kritični, kri-

vijo nas za svojo brezizhodnost.

Zgodovina jih ne zanima, vsakršna ideologija je zanje prekletstvo, smešijo naše svetinje, so skrajno pragmatični in strumno zazrti v prihodnost.

Mi smo kot bi Nemci rekli — zwischen generation — nekaj smosnega. Smo otroci dinamičnega, porevolucionarnega časa. Z eno nogo stojimo v preteklosti, njeni ideologiji, smo del zmot in uspehov časa, ki ga naši otroci deideologizirajo in demistificirajo. Pretreseni smo, ker se včerajšnja velika Resnica drobi in današnje resnice, strah nas je,

ker postaja očitno, da svetle pri-

hodnosti ni več, spet postajamo to, kar smo dolgo mislili, da ni-

smo, namreč, obrobje sodobne-

ga sveta, kar prizadeva našo

privzgojeno narcisoidnost.

Ob očetih smo se postarali, ne pa delavno uspeli. Nekateri med

nami še vedno misljijo in delajo,

kot da bi imeli dvajset let (neizveta mladost), spet drugi ne

zmorejo sami po poti življenja,

prosijo, rotijo očete, nai jih ne

zapustijo. Saj veste: mi smo (bi-

li) vsega zmožni — celo derogi-

ati (večne) naravne zakone in

postavljati svoje.

Položaj naše vmesne generacije

je torej objektivno težak. Mnogo med nami so zafrustrirani, delujejo bogaboječe, tu in tam (na takih ali drugačnih mitingih) besnijo njihova zatajavana čustva, drugi spet delujejo klovnsko, so neke vrste vratke, ki trepetajo v naglo spreminjajočih se vetrovih, ki ta čas zračijo to našo desetletno politično začlost, dobrikajo se zdaj na eno, zdaj na drugo stran, so prekučniški in okosteni konservativni obenem. Očetje nas zmerjajo, češ da smo nevredni njihovih idej in dejani, krošnjarji da smo, ki razprodajamo tuje, prečarljivji pragmatiki brez kančka vizionarstva, kar so oni skup spravili in naj bi mi zapravili.

Naši sinovi nas obdelujejo z drugo strani, na sebi lasten brez-kompromisni način. Bili naj bi prodane duše, neke vrste Judežki, ki se za usrano eksistenco udinjam dedom, osmišljamo njihove neumnosti. Mencači da smo, celo nekarakterne pokveke naj bi bili, ljudje, ki ne vedo za tisto črnogorsko, da j. in n. ne možem biti u jedno... Skratka za nobeno stran nismo sprejemljivi, pri nikomer ne uživamo posebnega zaupanja. Je to, kar se nam očita, res? Na to ne odgovarjam, to bi bil jalov posel. Vprašujem pa: imamo vendarle mi kako poslanstvo in če ga imamo, kaj bi to moglo biti? Odgovarjam:

Položaj naše generacije spominja na tiste živalske vrste, ki po naravnih zakonih morajo opraviti določeno dejanje (najčešče rojevanja) in ko ga opravijo, postanejo nepotrebni, preprosto odmrto. In katero je tisto dejanje, ki ga moramo mi opraviti? To dejanje je graditev med tem, kar je, kar se je dokončno, in ne-povratno izčrpalo, s čimer ni nihče pri nas zadovoljen. Je politični monizem bi rekli politologi, je dogovorna ekonomija po ekonomistično, je naš beg iz Evrope... je skratka vse tisto, kar toliko uničuje kritiziramo, ki pa je in ostaja naša realnost in tistim, kar naj bi bilo na oni strani — torej normalno gospodarstvo, bi rekli Ribnikar, demokratična civilna družba in pravljivo

država, bi rekli alternativci, socializem po meri človeka, bi rekel Kučan. Ne protestirajte, prosim, zoper moje enačenje, ostanite pri svojih predstavah, lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnostjo. Ta prihodnost je po moje tudi redifiniran jugoslovenstvo, ki naj bo udejano v državi enakopravnih narodov in narodnosti, v skupnost, v kateri bo lastnem vizionarstvu. Jaz samo trdim, da je potreben most med to znano sedanjostjo in neznano prihodnost

MIHA NAGLIC

Komentiramo**Od Avnoja
do razkroja**

Narodi, ki živijo na ozemlju tako imenovane Jugoslavije, niso imeli in nimajo, kakor kaže, posebne sreče pri oblikovanju in razvijanju svoje skupne države.

Že prva Jugoslavija, pravzaprav Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, ustanovljena pred sedemdesetimi leti (1. decembra 1918), je med vsem svojim obstajanjem in vse do svojega klavnega propada v letu 1941 pokazala, da je zelo zapletena in močno konfliktira s državna skupnost. Temu se pač ni čuditi.

Nova državna tvorba, ki je bila neposredno po koncu prve svetovne vojne, je imela vse značilnosti hudo različnih zgodovinskih, gospodarskih, kulturnih, civilizacijskih, verskih in drugih razmer, v katerih so se razvijali jugoslovanski narodi in preteklih letih, z njimi vred pa tudi pričniki kar številnih drugih narodov in narodnosti, živečih na tem ozemlju.

Že od vsega začetka obstajanja Jugoslavije (takšno ime ji je kralj Aleksander dal šele 6. januarja 1929, ko je uvedel svojo diktaturo) se je pokazalo, da gre v njej za nedemokratično, centralistično-hegemonistično politično ureditev, v kateri ni bilo mogoče uspešno razreševati zamotanih mednarodnih, gospodarskih, kulturnih in vseh drugih problemov, izvirajočih iz preteklosti in pojavitajočih se v novih oblikah. Za prvo Jugoslavijo je bila značilna tudi huda nerazvitost na vseh področjih njene dejavnosti in nerazvita je ostala vse do svojega propada.

Po dvajsetih letih obstoja prve Jugoslavije je npr. narodni dohodek na njenega prebivalca znašal v letu 1938 komaj 60 ameriških dolارjev (v ZDA 521 dollarjev), po splošni pismnosti pa je bila med najbolj zaostalimi evropskimi državami, saj je v letu 1939/40 obiskovalo šole le dobrih 30 odstotkov šoloobveznih otrok. Ta dva zgovorna podatka kažeta seveda le splošno povprečje v državi, to pa za Slovenijo kot sestavni del kraljevine ni bilo značilno. In že v »stari« Jugoslaviji so vladajoči režimi močno dušili človekove pravice in temeljne državljanke svoboščine.

Druga, avnojska Jugoslavija, kot je bila v svojih osnovnih obrisih zasnovana pred petinštiridesetimi leti na drugem zasedanju Avnoja v Jajcu (29. novembra 1943), je nastajala v pogojih okupatorskega razkosanja kraljevine in trdrega osvobodilnega boja jugoslovenskih narodov, boja, v katerem so se združile vse njihove napredne in svobodožubne sile. Res je, da je med prvimi pobudniki za ta boj bila Komunistična partija Jugoslavije, ki pa bi brez široke podpore ljudskih množic, predvsem kmečkih in razumniških, ne mogla uspeti, saj je bil delež delavskega razreda v tem boju razmeroma dokaj majhen. V skupnem boju pa je prav slovenski narod dal pomemben prispevek.

Neovrgljiva zgodovinska resnica je, da smo Slovenci že 27. aprila 1941 ustanovili svojo Osvobodilno (spočetka: Protimperialistično) fronto slovenskega naroda. Njene ustanovne skupine so že 15. junija 1941 (še pred napadom hitlerjevskih krdel na Sovjetsko zvezo) na svojem vrhovnem plenumu zapisale v svoj program »osvoboditev in združitev razkosanega slovenskega naroda, všeči koroške in primorske Slovence ter »pravico slovenskega naroda do samoodločbe, všeči pravico do odcepitve in združitve z drugimi narodi«.

Že pred znanimi avnojskimi sklepi v odloki se je 1. oktobra 1943 začel v Kočevju Zbor odposlancev slovenskega naroda, 3. oktobra pa je bil izvoljen stodvajsetčlanski Slovenski narodnosvobodilni odbor. Nato je bila izvoljena še 42-članska delegacija v Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ). Ob koncu zasedanja so odposlanci sprejeli proglas, v katerem so jasno izpovedali svojo voljo: »Kot prvi svobodno izvoljeni odposlanci, izbrani sredi najhujšega boja za narodni obstanek, izpovedujemo v imenu vsega borečega se ljudstva, da je slovenski narod danes končnoveljavno stopil v krog suverenih narodov.«

Med najpomembnejšimi sklepi drugega zasedanja Avnoja je bil 4. sklep, »da se Jugoslavija zgradi na demokratičnem federativnem načelu kot državna skupnost enakopravnih narodov.« Odlok, ki je bil sprejet na zasedanju, pa je v svoji drugi točki ugotovil, da se »nova Jugoslavija gradi in se bo zgradila na federativnem načelu, ki bo zagotovilo popolno enakopravnost Srbov, Hrvatov, Slovencev, Makedoncev, Črnogorcev itd.«

In vendar niti **druga**, avnojska federativna, »socialistična« (in že skoraj tri desetletja »samoupravna«) Jugoslavija ni izpolnila pričakovanih narodov in narodnosti, ki jo sestavljajo. Tudi ta, nova, druga Jugoslavija je danes med najbolj zaostalimi državami v Evropi (razen Albanije), mednarodni odnosi v njej so zaostreni, kot še nikoli niso bili, unitarizem in centralizem čedalje bolj izražata in uveljavljata svoje težnje, država je v tujini zadolžena za neznanske vsote, ki jih bodo morali odpplačevati še pozni naši zanamci, delovni ljudje v tej državi so v hujšem najemniškem odnosu kot v sodobnem kapitalizmu, ekonomska kriza grozi večini državljanov z revščino za dolgo, nedoleno dobo, gospodarstvo je prav tako prezadolženo, neučinkovito in brezperspektivno, družbene skupnosti so neuspešne v večini svojih dejavnosti, mladini se obeta le brezposelnost, človekove pravice in državljanke svoboščine so nenehno ogrožene, kar naprej se porajajo novi in novi »sovražniki«... Temu, kar se danes dogaja v tej državi, bi lahko rekli le **razkroj**...

Nova, druga Jugoslavija je v Evropi gotovo država, v kateri je bilo v vsem povojnem razvoju več ustavnih sprememb kot v katerikoli drugi državi. Ustava iz leta 1974, ki jo zdaj »dopolnjujejo«, je že v peti po vrsti, tako da bo »nova«, dopolnjena že šesta... Bo lahko zaustavila razkroj?

Dokler bodo zvezna ustava in republiške ustave temeljile na družbenem nauku, ki ga je čas že pošteno povozil, slonele na ideoloških dogmah, ki se jih nekateri zagrizenci še vedno krčevito oklepajo in nas nenehno posiljujejo z njimi, ne bo mogoč najti izhoda iz krize, v kakršno je zašla avnojska Jugoslavija, pa četudi je sam Josip Broz Tito zapisal:

»... Marxovi, Engelsovi in Leninovi spisi vsebujejo v glavnem odgovore na vsa načelna vprašanja...«

Hudo se je motil. Navsezadnje pa je bil tudi on samo človek...

RADO BORDON

MIHA NAGLIC

Med ljudstvom in oblastjo**Ob 70-letnici Jugoslavije
in 45-letnici AVNOJ**

Zivimo v državi, glede katere se že od nekdaj ne strinjam, niti kdaj je nastala, zakaj je nastala, niti kako naj bi obstajala še naprej. Za svetovno, evropsko in srbsko zgodovino obstaja Jugoslavija od leta 1918, za večino ali za skoraj vse druge jugoslovanske narode in narodnosti je Jugoslavija nastala leta 1943 v Jajcu, za nekatere pa šele leta 1974 na Brionih. S takšno zgodovinsko in politično zavestjo bo takšna Jugoslavija le težko obstajala še naprej brez močne vojaške in policijske sile, torej bo to država brez svobode in demokracije.

Po mojem pojmovanju zgodovine smo doslej imeli štiri osnovne državno-politične oblike Jugoslavije: Kraljevino Jugoslavijo do leta 1941, avnojsko oziroma sovjeto-partizansko do Stalinove agresije leta 1948, Jugoslavijo demokratično-samoupravne transformacije, ki se je končala leta 1968, in četrto, brionsko Jugoslavijo, ki začne nastajati z ustavnimi amandmajmi leta 1968 in se končno konstituira z ustavo in ZZD leta 1974, z oktuirano, politično nespremenljivo ustavo, ki konec 20. stoletja, in to v Evropi, v imenu socialistične revolucije in samoupravnega socializma vzpostavlja menda edino nespremenljivo, večno oziroma »božjo državo«, ki bi jo v modernem jeziku imenovali »birokratsko kraljestvo«.

Dobrica Čosić *

Koliko je pravzaprav stara ta naša Jugoslavija? Sedemdeset let ali petinštirideset? Se je 29. 11. 1943 v Jajcu res rodila nova Jugoslavija, kakor so nas učili v šoli? Ali pa se je nemara le na novo rodila oziroma prerodila starja, ki je obstajala že od »zedinjenja« z dne 1. 12. 1918?

Če se je res izvalila v Jajcu in iz jajca, potem se kar samo od sebe zastavi tudi staro vprašanje: **Kaj je bilo prej — jajce ali kokoš?**** To abstraktno vprašanje bi bilo mogoče konkretrizirati takole: Mati kokoš, p. d. koklja, se je usedla na jajca, ki jih ni sama izlegla. Koklja — KPJ — se je usedla na šesterico jajc — jugoslovenskih narodov — in jih (raz)grela v ognju revolucije. Iz jajca, ki so jih izlegle druge jugoslovenske kokoši srednjeevropske, bizantinske in turške pasme na »silo«, katero so jim storili meščanski petelinji, so se izvalili piščanci, ki jih je KPJ vzela za svoje in jih povedla v novo življenje.

V našem primeru so bila torej jajca že tu, še preden se je pojavila kokoš. »Ze prav,« poreče »A boila se lo kot objekt, takšna, kakršna mi je nasadila

zgodovina; tisti, ki se je vlegel nanje in iz njih nekaj naredil, sem bila vendarle jaz!« — Tudi to bi še šlo. Težave pa se začno tedaj, ko se piščanci zavedo, da so odrasli in bi radi živelji po svoje. Vendar mati koklja tega ne (do)pusti, ker je prepričana, da še niso »zreli«, da bi brez njenega modrega vodstva zgrešili smer, se razkropili in morda celo zgubili.

V tem trenutku — ko kokoš ne ubogajo več — nastopi petelin. Ta pa je že po naravni tak, da svoj pomen pri stvari potencira. Vsi vemo, kdo je ves čas imenitno nastopal v tej vlogi. Zdaj, ko ga ni več, ga hoče po vsej sili nadomestiti vojska. Vendar ne preveč posrečeno. Vse več je takih, ki se jim zdi interpretacija vloge petelin, kakršno v zadnjem času ponuja JLA, bolj in bolj anahronistična. Časi, ko sta partija in vojska kakor koklja in petelin brezprizivno gospodarila na jugoslovenskem dvořišču, gredo h koncu.

Če želimo tisti, kar nas je iz avnojskega gnezda, ostati skupaj, moramo obnoviti zgodovinski sporazum in najti novo, času primočno obliko sožitja.

Kdor še rabi avtoriteto koklje in petelin, naj ju pač ima. Tisti, ki tega večnega duševiržništa ne prenašamo več, pa bi radi regulacijo naših medsebojnih odnosov prepustili tržnim zakonitostim, svobodnim volitvam in kulturni dialogu.

Naj partija še tako koklja in se vojska še tako petelinji, nju na zgodovinska vloga je presežena. V svojem času, ki je bil čas sile, sta se partija in njena vojska postavili nad družbo. Upravljeno ali ne — to je zdaj le še teoretično vprašanje. Praktično pa gre za to, da zdaj, v konstruktivnem času zgodovinskega miru in eponih sprememb v sferi »producijskih sil«, spet sestopita nazaj v okvire civilne družbe in pravne države in dopustita miren in ustvarjalnen razvoj novih družbenih odnosov. Tako bi se odprla nova pot, pot, po kateri moramo, če nočemo obstati na kurjem dvorišču sveta. Zdaj torej ni čas, da bi se vedli pohlevno in hodili s krami spati. Naj me koklja brane, če lažem.

Zdi se, da je Jugoslavija naša usoda. In usodno je, da z njo

NEŽA MAURER

SLUTNJA*Hladno potegne slutnja vzdolž telesa.**Posname utvare.**Sirga laži.**Pusti golo resnico —
tako podobno skeletu.***DOM, DOMOVINA***Crno gorijo smreke po naših bregh.**Vmes so doline,**globoke, strupene**kot grajske vòze njega dni.**Utvara je hram modrosti**na Leninskih gorah.**Jutranje sanje so venci belih cvetov**— specij golobov —**med listi sevilijskih palm.**Vmes je sedem modrin,**sedem zarij,**so križi, zvezde, srpi, kladiva**in vidno rastoči mesec.**A sonca nikjer.***BEDA***Beda je prava beseda
za to stanje.**Več slovanskih jezikov jo pozna.**Pomeni so različni.**A vselej je srž**nekaj ponizjujoče hudega.**Beda.**Rumena zvezda v času nacizma.**Beda — obsojena,**izločena,**prezirana.**Razlika je le v tem,**kako si jo kakšna družba**spravlja pod noge.**Beda.**Ne obstaja noben — izem.**ki je ne bi skrivaj gojil.*

JE BREG?

*Kar naprej
sredi derče vode.
Treba je bresti in bresti,
se opirati na palico, zvijačo,
trmo in upanje,
da te ne spodnese,
da ne zdvomiš,
vase in breg.*

*Utraje sanje so venci belih cvetov**— specij golobov —**med listi sevilijskih palm.**Vmes je sedem modrin,**sedem zarij,**so križi, zvezde, srpi, kladiva**in vidno rastoči mesec.**A sonca nikjer.***KÓLO***Pleš!**V kólu si —**in nikomur ni mar,*

<

Vinko Hafner, član centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije

Sestop z oblasti za partijo ne sme biti korak v prazno

Ko že govorimo o sestopanju partije z oblasti, to ne pomeni, da se s tem odreka tudi potrebnemu vplivu na oblast, na državo in vse njene institucije. Ta bo še dolgo zelo pomembno orodje za doseganje začrtanih družbenih ciljev. Zato se za svoj vpliv na oblast borijo vsa politična gibanja, napredna in nazadnjaška. Torej se tudi Zveza komunistov kot revolucionarno delavsko gibanje temu vplivu ne sme nikoli odreči. Sicer bo njen vpliv takoj zamenjal drugi z drugačnimi, manj naprednimi ali celo čisto nazadnjaškimi cilji. Ko torej zveza komunistov sestopa z oblasti, mora vedeti, kam in kako sestopa, sicer lahko sestopi v prazno. Tako med drugim razmišlja v pogovoru za Gorenjski glas član centralnih komitejev Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije Vinko Hafner. Z njim smo se pogovarjali v času, ko avnojska Jugoslavija slavi 45 - letnico spočetja, hkrati pa smo vsi skupaj vkovani v razmere, sredi katerih je avnojska zasnova državnosti na federalni in na republiških ter pokrajinskih ravneh na težkih preizkušnjah, naše iskanje boljše prihodnosti pa je še vedno podobno tavanju v meglji.

Petinštirideset let je od drugega zasedanja Avnoja v Jajcu. Vi ste najmanj toliko časa aktivno ustvarjali jugoslovansko in slovensko delavsko in komunistično gibanje in kot dolgoletni komunist gradili ljudsko, socialistično, samoupravno državo in oblast na avnojskih osnovah. Kje, menite, smo zavili z avnojske poti, čeprav nanjo prisegamo?

Omenjate moje dolgoletno družbeno delovanje. To pojmujem predvsem kot priznanje. Obenem pa to razumem tudi kot obzirno opozorilo na mojo soodgovornost za sedajo gospodarsko in družbeno krizo, v kateri smo se znašli po štirih desetletjih graditve nove avnojske Jugoslavije in socialistične, samoupravne družbene ureditve. Saj veste, da se zdaj pogosto poskuša izničiti vse, kar smo v tem obdobju dobrega dosegli, komuniste, zlasti nas starejše, pa se označuje kot glavne krivce za sedanje hude težave. Kaj je od tega res, se bomo gotovo še pogovarjali. Gledate avnojskih temeljev, za katere pravite, da jih ne spoštujeamo, pa menim takole: temeljno avnojsko načelo, sprejeti v Jajcu in potem ustanovljeno s prvo ustanovo leta 1946, je graditev nove Jugoslavije kot federativne skupnosti svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti. To načelo smo vseskozi uspešno uveljavljali, najpopolneje pa z ustanovo iz leta 1974. To načelo in z njim tudi slovenska svernost s sedanjimi ustavnimi spremembami nista v ničemer ogrožena. Nasprosto mislim, da bi morali imeti tudi Slovenci več zaupanja v federacijo. Mnogo smo storili tudi pri uveljavljanju tistih avnojskih načel, ki se nanašajo na graditev ljudske, delavske oblasti oziroma nove naprednejše in pravne socialistične družbene ureditve.«

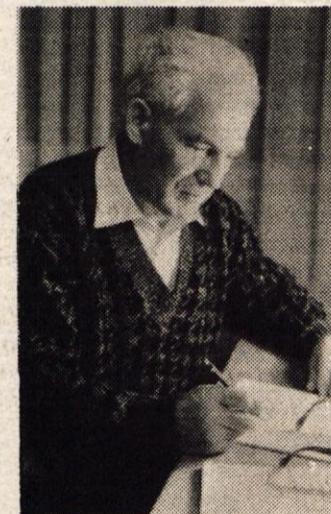
Ko ste vodili slovenske sindikate, ste stalno poudarjali, naj bo delavec gospodar vsega. To geslo se ne uresničuje. Smo preverjni, nenačelnici, se bojimo delavskih oblasti...

»Svet moram oporekati vaši trditvi, da se to geslo sploh ne uresničuje, da je za zadaj samo beseda. Od zmage ljudske revolucije in sprejema zakona o delavskem samoupravljanju leta 1950 pa tja do osmedesetih let smo kljub vsem oviram in odporom dosegli pomemben napredok pri uveljavljanju delavca kot resničnega gospodarja nad pogoji in rezultati njegovega dela. Bilo je obdobje, ko so delavci razpolagali z več kot dvema tretjinama dohodka in imeli vsaj skromen vpliv tudi na porabo ostale tretjine. S poglabljanjem gospodarske krize po letu 1980 se je odločanje zožilo na dobro polovico dohodka, na tako imenovanostno enostavno reprodukcijo. S takšnim zmanjšanjem materialne osnovne samoupravljanja se je občutno zmanjšal tudi delavčev interes za uspešnejše gospodarjenje. Vendar se vse to ne dogaja

predvsem zato, ker bi bili prevrni, niti zato, ker bi bili nenačelnici in ker bi se bali delavče oblasti. Bistveni vzrok za očitno zoževanje samoupravljanja namreč ni v birokratiskih odporih, temveč v gospodarski stagnaciji in nestabilnosti. To se še posebej izraža v zniževanju gospodarske učinkovitosti in življenjskega standarda večine delavcev, najbolj pa seveda v podivljani inflaciji. V takih pogojih celo direktor težko preverja rezultate gospodarjenja. Kako naj potem to dela delavec za strojem? Ta je sedaj preokupiran s svojimi popolnoma eksistenčnimi vprašanji. Zato ga zanimata predvsem višina osebne dohodka in varnost delovnega mesta, vse drugo pa, čeprav nerad, prepušča tovarniškemu vodstvu in državi. Zato bi vsak očitnejši korak k večji gospodarski stabilnosti ter povečanju proizvodnje ter dohodka bolj kot vse drugo pripomogel tudi h krepitvi delavčeve oblasti oziroma samoupravljanja. Upajmo, da bodo napovedane dopolnitve gospodarskega sistema in preudarnejši ukrepi tekoče gospodarske politike že prihodnje leto pripomogli k uresničevanju teh ciljev.«

Gospodarska reforma nas edina lahko reši, vanjo moramo biti prepricani in se zanjo tolci, če želimo gospodarsko, politično, družbeno umiriti. Takšna, zdrava reforma pa nujno prinaša elemente kapitalističnega gospodarjenja. Je takšna sploh združljiva s sistemom socialističnega samoupravljanja. Nekateri ekonomisti trdijo, da je to korak k restavraciji kapitalizma.

»Verjetno mislite na take reformske ukrepe, kot so na primer doslednejše uveljavljanje tržnih zakonitosti, širitev različnih oblik lastnine, torej tudi zasebne, možnost skupnih vlaganj in udeležbe na dobičku, večji obseg zaposlovanja pri zasebnikih, povečanje zemljiškega maksimuma in podobno. Mislim, da takšni ukrepi niso v škodo, temveč so predvsem koristni za napre-

ugotovitvijo, da takšna različnost pomaga k družbenemu napredku.

»Glede različnih alternativnih gibanj in razmišljaj mislim, da je večina teh res prej v korist kot pa v škodo družbenemu napredku. Bistvo je, ali so usmerjene v podporo uspešne graditve socialistične samoupravne družbe ali pa proti njej. Pojma takšnih gibanj pa je predvsem dokaz doseganje ozkosti in togosti v delovanju socialistične zveze, sindikatov in drugih družbenih organizacij, vključno z zvezo komunistov. O političnem pluralizmu bi dejal, da je bilo nekaj tega že doslej in bo tudi v prihodnje vedno prisotno. Očitna različnost in protislovnost socialističnih interesov posameznih družbenih slojev, poklicev, nacionalnosti, veroizpovedi in podobno že sama po sebi povzroča določeno različnost političnih naziranj in družbenega delovanja ljudi. Stremeti moramo torej za tem, da bi se vse mogoče razlike v političnih naziranjih ljudi v zvezi komunistov in celotni družbi gibale v okviru, ki ga pojmuemo kot pluralizem samoupravnih interesov in socialistično demokracijo. Kadar se pa določena idejnopolitična naziranja strinjajo na osnovi samostojnega političnega programa in se oblikujejo kot samostojno politično gibanje oziroma stranka, potem je to politični pluralizem oziroma večstrankarski sistem meščanskega kova. Leta pa nas lahko še bolj razdvaja in onemogača še tisti minimum družbenega soglasja, ki je neobhoden za uspešen družbeni razvoj. To še zlasti velja za našo večnacionalno jugoslovansko skupnost, ki bi jo večstrankarski sistem oziroma politični pluralizem samo še bolj razdvajal in otežil njen uspešen razvoj na avnojskih temeljih.«

Sedemnajsta seja. Prelomna seja, seja pričakovani in upov, smo gorovili in pisali. Dober mesec po njej spoznavamo, da samo seja stvari v partijski in državi ne more dati na pravo mesto. Se bo množica besed udejana. Bomo morali čakati na 19. 20. sejo...

»Od 17. seje se je preveč pričakovalo, zato je marsikoga razočarala, če veliko gorjenja, malo koristi. Vendar mislim, da je bila ta seja prelomna v tem, ker je pokazala resno zaskrbljenost tega organa nad sedanjim neugodnim družbenim stanjem in veliki meri ponotila njegove poglede na smeri in načine njegovega postopnega prevladanja. Okrepila je torej zavzetost komunistov za uspešno ureditev treh reform: gospodarske, politične in partijske. To je bilo očitno tako iz referata predsednika Šuvarja in zavete razprave kot tudi iz sprejetih sklepov. Vendar sama seja ni mogla spremeniti danih družbenih in gospodarskih razmer. Za kaj takega bo res treba počakati še na nekaj sej, vendar ne predvsem centralnega komiteja, temveč mnogih drugih neposredno odgovornih družbenih organov. Vendar upam, da bomo že v bližnjem obdobju lahko ugotovili tudi ugodne družbene učinke 17. seje. To bomo lahko preverjali že na naslednji 19. seji CK ZKJ, ki bo obravnavala gospodarsko reformo in gospodarsko politiko v prihodnjem letu.«

V slovenski družbi pa je mišljenjska različnost vedno bolj prisotna. Izraža se v novih družbenih gibanjih in zahtevah po političnem pluralizmu, bodisi v SZDL ali povsem samostojnih političnih strankah. Soglašate z

»Pred kratkim sem bil na tri-dnevni obisku v občini Su-

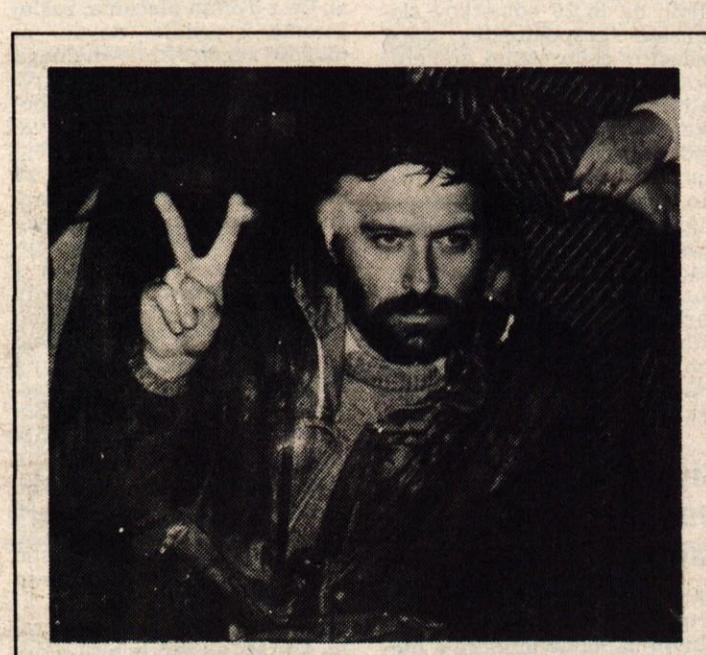
botica, kjer sem obiškal več delovnih organizacij in ustanov ter eno krajevno skupnost in se udeležil sestankov tamkajšnjih osnovnih organizacij. Moram reči, da so me povsod gostoljubno sprejeli in mi pomagali čim bolje opraviti mojo nalogo. S tako kratkega obiska seveda ne morem dati neke poglobljene ocene tamkajšnjih gospodarskih in družbenih razmer ter delovanja zvezne komunistov. Kljub mnogim kritičnim razpravam in očitnim težavam sem vendarle dobil vtis o precejšnji politični stabilnosti na tem območju, o napredni gospodarski usmerjenosti in o njihovem prizadevanju za čim boljšo sodelovanje z drugimi območji Vojvodine in Srbije ter s celotno Jugovojvodino, torej tudi s Slovenijo. Osebno pomembni so dobri odnos med številnimi narodnostmi na tem območju, ki jih zadnji politični dogodki niso občutno neprizadel. Tu tudi ni nobenih dramatičnih ostavk vodilnih ljudi. Še več. Dosedanji predsednik predsedstva občinskega komiteja ZK Boško Kovačević je bil, kot veste, pred kratkim izvoljen za predsednika predsedstva pokrajinskega komiteja ZK Vojvodine.«

Kako so vas sprejeli v Vojvodini, saj ste bili le predsednik komisije, ki se je ukvarjala s sporom med srbskim in vojvodinskim partijskim vodstvom zaradi prihoda in protesta Srbov in Črnogorcev s Kosova v Novem Sadu 9. julija leta in ste o tem počrncali na 17. seji. Prav gotovo pa tudi vas svarilni kazalec Milošević v tovarisem iz srbskega vodstva na tej seji še ni pozbaben.

»Seveda so me večkrat vprašali tudi o mojem nastopu na 17. seji CK ZKJ. Pojasnil sem jim, da s svojo razpravo in uperjenim prstom nisem nikomur grozil, najmanj pa srbskim komunistom in srbskemu narodu, kot so mi drugod nekateri očitali. Želel sem po svoji vesti in z najboljšim načinom srbske tovarishe opozoriti, da bi z napačno usmeritvijo napovedane razprave v njeni novi partijski bazi o izglasovanju nezaupnice članu predsedstva ČK ŽKJ Dušanu Čkrebiću lahko v mnogočem razrednotili tisto, kar smo na tej seji dobrega dosegli. Verjetno nekateri z mojo razlagijo niso bili povsem zadovoljni, vendar so jo sprejeli brez oporekanj in zajedljivosti.«

Za konec vaše praznično sporočilo za dan republike.

»Praznujemo v težavi gospodarski in družbeni krizi, kar povzroča upravičeno nezadovoljstvo ljudi in njihovo resno zaskrbljenost ne le za svojo usodo, temveč tudi za prihodnost te avnojske Jugoslavije in Slovenije v njej. V takšnem zamračenem in zatohtljušču vedno potihnejo drugi ptičji, oglasijo pa se vsi mogoči skovirji, ki iznicačijo vse, kar je bilo doseženega, in že napovedujejo pokop te države in njene družbene ureditve. Vse to nas, komuniste, in delovne ljudi ne sme omajati v prepričanju, da sta avnojska federativna in nevrščena Jugoslavija in socialistična samoupravna družbena ureditev naša edina zanesljiva in srečna prihodnost. Vem, da to zveni pridigarško, ker se bomo moralje v bližnjem obdobju spoprijeti z novimi težavami in preizkušnjami. Vendar upam, da bomo lahko že ob naslednjem praznovanju 29. novembra ugotovljali nekaj očitnejših rezultatov pri uspešnem pregovaranju sedanje krize na Gorenjskem, v Sloveniji in celotni Jugoslaviji!«

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Delavec do onemoglosti zateguje pas

»Pod režimom velesrbske nadvlade, zlasti v njeni šestojanuarski in današnji obliki, je bil slovenski narod gospodarsko strašno izmozgan. Proizvodi slovenskih delovnih sil so šli in še gredo v nenasitna žrela belgrajskih bank, dočim je slovenski delavec, slovenski kmet in sploh slovenski delovni človek zapadel v neizrekljivo bedo in pomanjkanje. Zato zahteva slovensko ljudstvo tako gospodarsko politiko, ki mu bo povrnila škodo, ki jo je pretrpel, tako gospodarsko politiko, ki bo Slovenski narod gospodarsko osamosvojila ter zagotovila slovenskemu delovnemu ljudstvu človeka vredno življenje. Teba je prenehati s centralizacijo raznih fondov, izjemnimi davki za Slovenijo in demontažo slovenske industrije; treba je zmanjšati davke; treba je dati Sloveniji finančnih sredstev v sorazmerju z vplačanimi davki; treba je zvišati plače in skrajšati delovni čas; izboljšati delovne pogoje in socialno zakonodajo. Izdati se mora nova uredba o minimalnih mezdah mesto današnje, ki strašno poslabšuje položaj delavstva; treba je urediti odplačevanje kmečkih dolgov z državnim pomočjo na račun bogatih izkorisčevalcev; treba je priskrbeti kmetu poceni kredite, sanirati zadružništvo in ga dati v roke delovnemu kmetom ter podpreti kmeta v njegovih vsakdanjih težavah. Prav tako se mora izboljšati položaj vseh ostalih ljudskih slojev, zlasti je treba zaščititi male trgovce in obrtnike pred brezobzirnim upropaščenjem s strani domačih in tujih velekapitalistov in kartelov. Slovenija je bila posebno zapostavljena pri izvrševanju javnih del, zato propadajo naše ceste, železnice in vse druge naše javne naprave. Slovensko ljudstvo zahteva obnovi starih in graditev novih javnih naprav.«

(Iz Manifesta ustanovnega kongresa KP Slovenije leta 1937 na Čebinah).

Pogodba med partijo in delavskim razredom

Izbira navedka iz čebinskega manifesta je morda videti zlonamerne, toda besede iz tedanjega socialnega programa kar kličejo po primerjavi z današnjim trenutkom. Pustimo ob strani tedanji narodni in politični program delavske partije, ki bi mu prav tako lahko poiskali aktualno vrednost, in si oglejmo današnjo podobo delavskih razmer. Kot tedaj se tudi danes delavec bori, da bi enostavno delo dobilo svojo ceno z najnižjo (imenujmo jo v bogokletnem nekdanjem jeziku) mezdo, v današnjih socialnih nemirih (stavkah in moničnih obiskih skupščin) terja višje plače, da ne bi ob skokovito naraščajočih življenjskih

stroških »zapadel v neizrekljivo bedo in pomanjkanje«. Četrtna današnjega delavstva je v domala enakem položaju kot pred pol stoletja tedanji delavski razred. Njega dni je sedanji predstavljaj tretjino slovenskega prebivalstva, večina je bil kmečki živelj, prav tako beden in obubožan kot delavski proletariat, zato čebinski socialni program tudi zanj tako trdovratno zahteva bolj človeške razmere. Današnji delavec je, kakor mu je tedanji komunistična stranka tudi obetala, na oblasti, toda le normativno. Manevrski prostor njegovega vladanja se namreč spriča državnega intervencionalizma vse bolj oži, vse manjši je delež družbenega bogastva (ali danes revščine), o katerem lahko odloča. Če poenostavimo: dandanašnji mu preostane le odločanje o tistem dele-

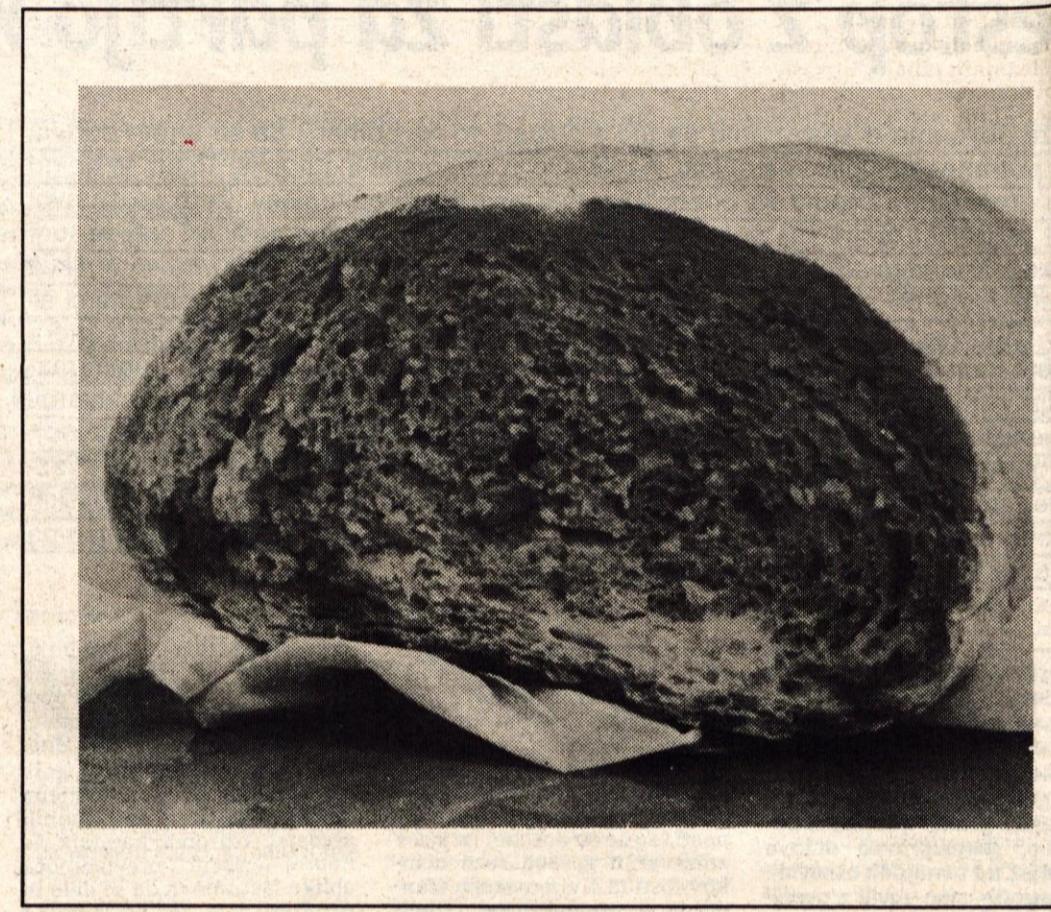
žu, ki mu 15. v mesecu ostane v kuverti, pa še tega mu neodvisno od njegove volje domala v celoti pojedo nerazumljivo visoki življenjski stroški. V čas čebinskega kongresa se že »pogodba«, ki sta jo sklenila delavski razred in partija: delavski razred bo partiji pomagal na oblast, ona pa mu bo zagotovila znosno življenje. Dolga leta lagodnega življenja, ki pa ni slonelo na domači akumulaciji, proletariat ni terjal, da bi mu pogodbeni partner polagal račune. Danes ko tujega denarja ni več na posodo, ko je treba tujini vračati nakopičen dolg, tudi na račun skrajnega varčevanja pri plačah, se je dolgoletna sloga začela krhati. Delavski razred vse glasneje opominja na dolocila nekdanje pogodbe, trka na odgovornost spriča neizpolnjevanja in terja sestop z oblasti.

Težko je postaviti mejnik, ko se je sesula iluzija o znosnem življenju. Za 80. leta je značilen nezadržen padec življenjskega standarda, letos pa ga je pognoalo še bolj strmo navzdol. Spomnimo se intervencijske zakonodaje, ki je rast plač omejila na 119 odstotkov, kar je ob strahotno povečanih življenjskih stroških domala polovico delavstva pahnilo pod sam eksistenčni minimum. Ker so bili socialni pritiski le prehudi, omejene plače so delale škode tudi delovni motivaciji in s tem produktivnosti, hkrati pa so se vse bolj približevali uravnivoški, so se vvezni vladni minuli mesec odločili popustiti in dopustiti 140-odstotno rast brutnega plača (nadpovprečnim gospodarjem celo 152). Spričo tega že vsepovsod prihaja do rasti osebnih dohodkov, kar bo ljudem pred koncem leta sicer napolnilo presahle žepe in pomirilo duhove, spodbodlo pa bo tudi inflacijo. Standardu ne bo veliko pripomoglo, kljub omiljeni zakonodaji bo do konca leta ravnen izplačanih dohodkov realno 19 odstotkov pod lansko.

Siti, oblečeni in obuti

Naj jim gre ob kratkotrajnih vzponih in strmih padcih standarda še slabše, še vedno so ljudje večidel siti, zadovoljivo oblečeni in obuti ter s primereno streho nad glavo, čeravno delavska partija v svoji viziji države blagostanja ni imela v mislih tako neskromnega idealja. Pa vendar se mora po domala Abrahamovem obdobju, kar se je rodila misel o vladajočem in dobro živečem delavskem razredu, danes vse več ljudi zadovoljiti že z malim. Neizpodbitni statistični dokazi kažejo, koliko človek potrebuje za življenje in koliko zanj z zaslужkom od dela dejansko dobi.

Institut za ekonomske raziskave v Ljubljani zadnja leta izračunava, kolikšni so povprečni življenjski stroški za posamezne tipe gospodinjstev. V potrošni košarici je zajeto

vse mogoče, od hrane, stroškov bivanja, obleke, obutve, prevozov, do izobraževalnih in kulturnih dobrin, nato pa izračunano, koliko je vredna povprečna košarica in koliko je potrebno za minimalno zadovoljevanje vsakdanjih potreb. Po najnovejših statističnih podatkih so minimalni življenjski stroški za 3-člansko družino v septembru znašali 1.270.000 dinarjev, povprečni pa 2.120.000. 4-članska se je ob minimalnih stroških preživelata z 1.580.000 dinarji, ob povprečnih pa z 2.640.000 dinarji. Če bi torej 4-članska družina hotela zadovoljivo živeti, bi ji bila septembra potrebna dva osebna dohodka, vredna po 1.300.000 dinarjev. Taka plača pa v naših razmerah velja že za visoko, saj je septembra povprečna slovenska plača znašala samo 697.000 dinarjev. Pri teh življenjskih stroških bi bile potrebne že skoraj štiri povprečne plače, da bi potešili povprečen standard 4-članske družine. Z dvema povprečnima dohodkoma, nekaj manj kot 1.400.000 dinarji, lahko pokrije le minimalne stroške, pa še to zgolj 3-članska družina, medtem ko 4-članski do minimálnega pokritja stroškov zmanjka kar 14 odstotkov.

Zivljenje se, kot je videti, nič kaj ne ravna po statistiki. Sodec po izračuni življenjskih stroškov za junij, ko je 3-članska družina ob minimálnih stroških preživelata z 928.000 dinarji, 4-članska pa s 1.157.000, so se stroški v četrtem letu dvignili za 26 odstotkov. Povprečna plača, tedaj vredna 570.000 dinarjev, je zrasla le za 18 odstotkov. Ob takšnem realnem padanju standarda je vse manj ljudi, ki si lahko do roba napolnijo potrošno košarico. Že lani ta čas so ugotovljali, da le 20 odstotkov slovenskih gospodinjstev uspe zadostiti povprečnim življenjskim potrebam, 40 jih pokriva le minimalne življenjske stroške, prav toliko pa jih živi celo pod najnižjo življenjsko ravno. Desetini slovenskih družin, med najbolj ogrožene so dalo zlasti tiste z več otroki in samska gospodinjstva, pa gre celo tako slabo, da si mora dobesedno odtegovati od ust, saj varčuje celo pri neobhodnostih, kot sta hrana in stanovanje. Letos je slednja skupina brža pridobila še kak odstotek več.

Siva ekonomija pomaga povezovati konec s koncem

Skrb, kako večina slovenskih družin sploh preživi, je ob osupljivih ugotovitvah docela ute-

Hrani se še ne odrekamo

Justinovi sodijov srednji sloj. Zakonca sta srednje izobražena, delata v negospodarstvu (on v milici, ona v vzgoji), z dvema dohodkoma preživljata 5-člansko družino. Starejša hči je v 2. razredu osnovne šole, mlajša v vrtec, sin pa še v jaslih. Žive v dvojpolsobnem družbenem stanovanju na Planini v Kranju, kamor so priselili pred 6 leti.

Oktobra sta zaslužila 770 (ona) in 1.400 (on) tisoč dinarjev, pri čemer je v njeni plači zajet tudi majhen poračun, v njegovi pa nedeljsko, nočno in nekaj nadurnega dela. Oktobra je imela torek družina, ki nima nobenega drugega denarnega vira, za preživetje 2.170.000 dinarjev. Toliko je po izračunih Inštituta za ekonomske raziskave septembra zadoščalo za pokritje povprečnih življenjskih stroškov 3-članske družine. Za povprečno življenje 5 ljudi bi morali imeti skoraj milijon več.

S plačo najprej družina poravnava tekoče stroške: odkar jim ne priznavajo več subvencije, plačujejo za stanovanje polno ceno, oktobra je znašala stanarina z ogrevanjem 220 tisočakov. Za elektriko so plačali 54 tisoč dinarjev, za otroške jasli 135 tisoč, za vrtec 80 tisoč, za šolsko kosiilo in malico 65 tisoč. Mlajšima vrtec subvencionira, do otroškega dodatka pa z radi preseganja cenzusa nimajo pravice. Tekoči stroški, izvzemši telefon in časopise, so jim torej oktobra pobrali 554 tisočakov. Za hrano, pravijo, namenijo pretežni del družinskega fonda. Tedensko »pojedo« od 200 do 300 tisočakov: pri treh majhnih otrocih namreč vsaj pri hrani nočno stiskati. Res pa je, da marsikaj pridelajo na domačem vrtu, meso pa kupijo enkrat ali dvakrat letno, da shranjeno v skrinji kljubuje tudi cenovnim šokom. Mesečni izdatki za hrano znašajo med milijon in milijon 200 tisočakov, torej gre za najosnovnejše življenje od milijona in pol do milijona 700 tisočakov mesečno. Oktobra jim je torej ostalo med 300 in 500 tisočaki, s čimer komaj oblečejo enega otroka.

Klub vsemu sodijo, da žive zadovoljivo, čeprav jim je stanovanje že malce pretesno. Tudi avto imajo, dve leti staro steno, dopust si tudi še privočijo, resa le 7 do 10 dni na domači obali in v počitniškem domu. Za ostale užitke pa že zmanjša denarja. Ob visokih življenjskih stroških in inflaciji ni mogoče ničesar privarčevati. Večje nakupe si privočijo ob kakem poračunu (z zadnjim so otroki oblekli za zimo), s kreditimi boni ali na čeke z obročnim odplačevanjem. Ko so pred kratkim kupovali gospodinjski stroj, so jim posodili starši - brez obresti in z dolgo dobo vračanja.

Čeravno skrb za 5-člansko družino in nenehno računjanje, kako povezati konec s koncem, jemlje veliko energije, pa oba zakonca študirata ob delu. Če bi šli stroški šolanja v njuno breme, to najbrž ne bi bilo mogoče.

meljena. Na srečo se znajo ljudje iznajdljivo prilagoditi kriizi. Če z dvema plačama, zasluzenima z rednim delom, ni mogoče zagotoviti normalnega življenja, je treba poiskati rezerve. Ljudje se pehajo za dodatnim zaslужkom, sami šivajo in pletejo, hrano pridelujejo na domačih zelnikih, bolj ali manj večje opravljujo enostavna gradbena dela na domačijah, iščejo vse mogoče kreditne možnosti, pomagajo si s prihranki (zlasti deviznimi), hlastajo za honorarnimi deli (zadnje čase je sila mikavino in donosno prodajanje knjig od vrat do vrat)... Vsega tega, priznamo, tako imenovana Sumejova metoda izračunavanja življenjskih stroškov ne vključuje. Na pohod je torej zloglasna »siva ekonomija« in še dobro, da je, saj ob očitnem siromašenju ljudi vsaj za silo napolnjuje družinske blagajne in tako gladi socialne težave, ki bi drugače morda eksplodirale. Hkrati pa žal pobira velik

Da prideš skozi, moraš biti pravi ekonomist

Marinka in Drago Vidic ter njuni trije otroci (fanta v 2. in 4. razredu osnovne šole ter še ne šoloobvezna Tjaša) iz Dvorje, so primer, kako se dandanes godi mladi delavski družini. Sedmo leto že prebivajo v hiši, ki sta si jo z veliko odrekanja, dela in s pomočjo kreditov na podedovani zemlji zgradila še v zlatih časih. Ob njunih današnjih delavskih plačah in naraščajočih življenjskih stroških bi o gradnji lahko le sanjala. Oktobra je nameč Drago, ki dela v kranjski Savi, prinesel domov 700 tisočakov, žena, delavka v Kibernetiki, pa 500. Dodatni zaslužek bi jima prav prišel, a kaj, ko delata menjajo v dveh izmenah, da lahko brez vrteca obvarujeta najmlajšega otroka. Mesečne obveznosti (elektrika, voda, TV) resa niso velike, oktobra so znašala 120 tisoč dinarjev, za šolsko malico so dali 50 tisočakov, zato pa toliko teže zmorejo sezonske nakupe. Kurjava jih je letos stalesta milijon 200 tisoč dinarjev. Zanj je Drago dajal na kupček izkupiček od opravljenih nadur. Pri ozimnici imajo več sreče - nekaj je da domači vrt, nekaj je dobitjo pri Marinkini mami, ki se ubada z majhno kmetijo. Tako rekoč ves zasluženi denar gre za hrano. Komaj ga zmorejo za obleko. Čeprav otroci veliko ponosijo drug za drugim, pa morata biti vsaj fanta, ki sta domala istih let, hkrati »nova«. Potem pa starši in najmlajša dlje časa nosijo ista oblačila.

Avtomobila dolgo nismo imeli, zdaj imamo 9 let star R-16, ki je močno potrebel obnovne, pravi Drago. »Na počitnice gremo vsako leto za teden dni v tovarniško priklico, odpalačujemo pa jih v obrokih. Hiša še vedno ni dograjena, enkrat v prihodnje nameravamo izdelati vrhnje nadstropje. Ob delavskih plačah in treh otrocih, za katere sem oktobra dobitil le 70 tisočakov otroških dodatkov, si pa ne moremo privočiti velikega udobja. Kadar načrtujemo večje nakupe, se moramo odločiti za kredit in odplačevanje na obroke, toda zgodilo se je celo, da z nizko osnovno OD nisem bil niti kreditno sposoben nakupa. Nabavo hladilne skrinje na primer odlagamo iz meseca v mesec, ker zlepa ne prihranimo dovolj denarja.«

Ko se je nazadnje nabralo nekaj več denarja od nadur, so si nu kupili kolo. Naj vsaj otroci ne občutijo, kakšna stiska tare starše. Dve Vidicjevi plači sta oktobra komaj zadoščali za pokritje minimalnih življenjskih stroškov 3-članske družine. Do minimalnih standarda za 5-člansko jim je zmanjkal 600 tisočakov, več kot ena ženina plača. Da preživijo, je treba biti pravcati ekonomist in dvakrat varčno obračati vsak dinar.

Dve Vidicjevi plači sta oktobra komaj zadoščali za pokritje minimalnih življenjskih stroškov 3-članske družine. Do minimalnih standarda za 5-člansko jim je zmanjkal 600 tisočakov, več kot ena ženina plača. Da preživijo, je treba biti pravcati ekonomist in dvakrat varčno obračati vsak dinar.

Marjan Šmid - Drzni:

Vse bolj smo postajali volkovi

Tudi ta dan so vremenarji uganili: na Primorskem so napovedali burjo in bolj ko se je dan nagibal v večer, bolj je po Selškem in po Železnikih pihalo. Kovaški vrh je kar vršel, listje je nosilo po Racovniku. Čisto od podnožja je Kovaški vrh strm. Pošteno so se morali namučiti nekoč kovači, ko so vsak s svojega koščka bregala spravljali drva v dolino. Kovači, Schmiedi po nemško. Tudi je toliko Šmidov in Železnikov in tod okrog.

Med samimi mogočnimi zidovi starih fužinarskih hiš na Racovniku se stiska njegova majhna hišica. Nekoč je bila to Jegličeva bajta. Pripoveduje mi o revščini v Železnikih, o tlačnih otrocih. Imel je to srečo, da je bil njegov oče glavni llapec pri Jegliču, na posvetu dobro gospodinjo, ki je skrbela, da so tudi družine njenih poslov imele jesti. Vladala pa je lakota, ljudje so bili brez dela, da so moški delali čipke, ki so jih prinašali naokrog trgovci, preprodajalci. Njemu je bilo celo dano, da je šel v solo. Dve leti meščanske je naredil, potem ko ga oče ni mogel več vzdrževati, se je šel v Šiško učit za ključavnicičarja. Ob okupaciji je prišel domov in nekaj mesecev delal na vojaški cesti na Ratitovcu, potem ga je Arbeitsamt kot kovinarja premestil v LGW v Kranj. Potem je sledilo organizatorsko delo, Begunje, Kraut, zatem pa partizanska leta, ko je bil kurir, od četnega do štabnega, po oficirski šoli v Črnomlju je postal radiotelegrafist s svojo radiooddajno postajo ob Bele krajinje do Primorske in do osvobojene Gorice. Od 1944 je na posebnih nalagah Ozne po vojni do Štajerski preganjal bande...

Kdo ga je izdal

V Begunjah je ves čas razmišljal, s katere strani bi bil lahko izdan, koga naj se varuje, kako naj se zagovarja. Je bil to Rant? Rant mu je zunaj na telovadnišču, kjer se sicer nikoli nista srečali po dve sobi, šepnil: "Ti si meni dal marke za pomoč in za brati sem ti dal časopise..." Ko ga je potem sam Kumerdaj zasliševal, je marke priznal, za časopis pa je dejal, da ga je stregal, ko je videl, da v njem piše proti velikemu Reichu. Ko pa je v Begunjah ugledal še Kamnarjevo Angelo z Martinj vrha, je bil prepričan, da so dobili njegov v Kraju nahrbtnik, ki sta ga spravila pri njej, da bi imela vse pripravljeno, ko bi napočil trenutek odhoda v partizane. Takrat jima je Angela rekla, da jima ne more dati zvezze, ker so dražgoški borci šli proti Mohorju. Ob prvi priložnosti mu je pošepnila, da je na boj povedal, da ona ni zaradi njega.

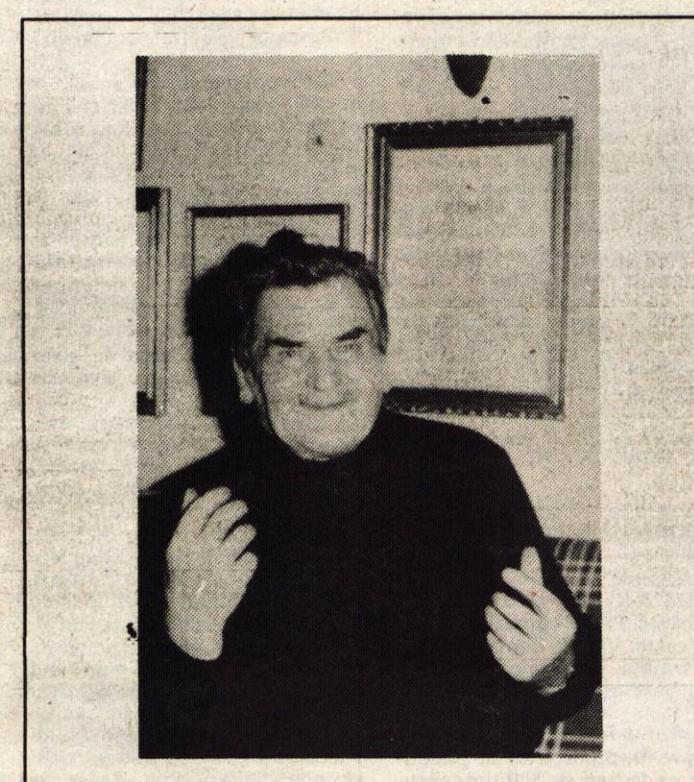
Nobenih posebnih zaslivanj, nobenih mučenj. Iz Begunja so Marjana z drugimi zaporniki vred poslali v delovno taborišče Kraut in ga konec leta 1942, ko je bil pred njimi vpoklic v nemško vojsko, skupaj s številnimi Stražiščani, Pavletom in Janezom Bajžljem, Jožetom Omanom - Pušnjem in drugimi kot neobremenjenega spustili domov. Organizirano naj bi odšli v partizane. Pripravljal so "mobilizacijo" petnajstih Železnikarjev, vendar se je on moral umakniti prej. 7. januarja 1943 je bil on v četi. Začel je kot desetar v četi, bil nato postavljen za komandirja bataljonskih kurirjev, kasneje pa je bil postavljen za kurirja štaba cone pri dr. Brileju. Avgusta 1943 je bil sredi vojnega meteža v Žirovski hajki, zatem v Kravji peči. Zadnje dni pred kapitulacijo Italije so začeli napadati Grčarice. Med oktobrsko ofenzivo je bil v Suhih krajini. Ko je bil formiran odsek za zvezne pri VII. korpusu, ga je dr. Marjan Dermastja - Urban premestil tja za pomočnika pri radiooddajni postaji. Marca 1944 so ga poslali v Črnomelj v oficirsko šolo, na radiotelegrafski tečaj. Z veliko, nerodno radiooddajno postajo, ki so jo s padalom odvrgli zavezniki in ki je sicer sodila na džip, in za partizansko vojskovanje ni bila primerna, so se potem mučili čez Mošun, Trnovski gozd, Vojsko in vse do osvobojene Gorice.

Kdo ve, na kakšni funkciji bi po vojni pristal, če se bi za njim ne vlekla "napaka": živ je prišel iz taborišča Kraut na Koroškem. Dokler niso začeli z dachauškimi procesi, so ga pustili, nihče še pomislil, da bi bilo lahko kaj narobe. Najmanj on sam, ki je imel čisto vest, kot solza, ki je bil ves predan stvari. Kako je sovražil izdajalce! Potem pa hočejo izdajstvo napraviti njemu!

Izhoda ni bilo

Ko se je 20. marca 1942 znašel za begunjskimi zidovi je izgledalo vse normalno. Prijeli so ga pač, ker je delal, veliko delal od samega začetka. Časopise in literaturo je nosil v dolino, orožje in bombe za borbo v Dražgošah, z obema Zagarijem je bil v zvezi ter z Ivanom Bertoncem - Johanom. V Delavskem domu v Kranju, ki je bil sicer Škrbčeva ustanova, a je bilo pravo leglo odpora, je stanoval skupaj s Karlo Leskovcem, kasnejšim komandantom Prešernove brigade, Jankom Kraljem - Zvonkom, kasnejšim komandirjem kurirjev na Koroškem. Tu se je povezal s kranjskima skrjevcema Stanetom Rantom in Borisom Ručigajem. Kako so začeli Karel Leskovec, lepo opisuje v svoji prvi knjigi Križpot.

Tisto jutro, ko so aretirali Ranta, je Marjan ušel iz tovarne, da je pri Rantu doma pospravil dokaze, orožje, literaturo, odpeljal na varno Staneta Zagarija ml., ki je prišel tisto noč, da bi imeli zvečer sestanočki. Boris je takrat uspel uiti. 20. marca 1942 so prisli ponj v tovarno. Le nekaj dni prej je spet vzpostavil zvezo, ki je bila zaradi Kumerdajeve

čeli s teboj, kaj si videl, da boš vsakogar, ki te bo nagovarjal za delo z OF, za partizane, nagnanil. Morda je kdo res podpisal kaj drugega. Jaz nisem. Toda po vojni se je zaradi tega podpisa začela zame strahotna kalvarija. Saj nisem prišel sam iz taborišča, tudi to ni bilo koncentracijsko, temveč delovno taborišče. Dvajset let je gotovo trajalo, da sem proučil vse zvezne. Vedno se je ustavilo pri Podboršku, mesarju iz Železnikov, ki je delal na dve strani. Bil je edini, ki si je dovolil, da je hodil v samo enoto. Družil se je z drugimi nemškimi župani, češ da išče informacije. Kumerdajevo izdajo je izkoristil, da se me je rešil, da bi kaj ne posumil v njegovo delo. Kralja pa so pustili na prostosti, da so ga lahko opazovali, če ima morda še kje kakšne zvezne. Ko sem prišel iz Krauta, sem takoj poiskal zvezno s partizani, toda povsem drugod. Zato mi je sploh uspelo priti v partizane, sicer bi me zagotovili stlačili v nemško vojsko. Ko sem se neki večer vračal domov, je bilo okrog naše hiščno vojakov in policirov. Še isti večer sem bil na Prtovu in naslednji dan v partizanih. Podborška so razkrinkali ob streljanju talcev v Dolenji vasi. Dvakrat ni govoril enako. Enkrat je rekel, da jih bodo streljali dopoldne, drugič spet popoldne. Ko pa so borci novoustanovljene Prešernove brigade pohiteli reševati talce, so bili ti že postreljeni, borci pa so padli v zasedo. Takrat je dobil svoje. Le prehitro so ga pospravili, brez zslisanja. Kar je vedel, je nesel s seboj. Ne bi se mi bilo treba mučiti dvajset let, da sem doignal, da kaj je takrat v bistvu šlo. Zaradi njega sem pisal izjavno za izjavo. Pritisak name je bil vse hujši in če ne bi bilo Ivana Mačka - Matije, ki me je kot svojega kurirja poznal do podrobnosti, bi se kdo ve kako končalo. Tako pa sem začel pititi. Pil sem toliko, da bi mi tudi doktor ne verjel. Z najvišjega položaja v Ozni sem padel na najnižjega, kar jih je obstojalo. Vedno se je našla kakšna baraba, ki je spet znova zahtevala, naj napišem izjavo... Do 1951. leta je trajalo."

Brez miru

Potem se je vrnil domov, postal matičar na Zalilogu, vojaški referent. Urban Dermastja ga je spravil v gozdarsko šolo, potem je delal pri gozdni zadruži v Železnikih, zbolel na pljučih, bil dve leti na Golniku, od tam se je spet vrnil na gozdno, kasneje je bil na občini referent za stanovanjske zadeve, na koncu referent za promet. Slabega zdravja je bil, pil je še vedno, pa je šel v pokoj. Po devetih letih, ko se je pozdravil, nehal piti, in ko je ugotovil, da bi bil lahko spet koristen družbi, se

D. Dolenc

Izjava o molčečnosti

"Vsak je podpisal," razmišlja danes Marjan Šmid. "Podpisal si izjavo o molčečnosti. Da ne boš povedal, kaj so po-

Podpreti mlade

Slavko Staroverski, Radovljica: "Če pogledamo nazaj po prehodeni poti, je bilo po vojni veliko zgrajenega, res pa je, da so nekatere stvari, za katere smo si globoko žeeli, da bi šle po poti, kot je bilo zastavljeno na Avnoju, pa ne gredo. Z veliko večjo mero zavzetosti in zavestni vse ljudi, z večjimi naporji, smo zmožni vse to prebresti. Brezizhodnih razmer ni in jih ne sme biti, kot jih v času boja ni bilo, ko je bilo vse veliko težje, kot danes. Uspeli bomo le v sožitju vseh narodov in narodnosti. To, kar se dogaja, so trenutne težave, s pravo mero strnosti bi se vse uredilo. Več pa je treba delati z mlado generacijo in upoštevati, da gre za njihovo prihodnost. Podpreti jih moramo pri vseh pozitivnih stvareh, ki jih mlade generacije zahtevajo. Saj ne rečem, da imajo v vsem prav, tudi mi nima vselej prav, gledati pa moramo, da storimo vse za skupno dobro."

Z ustavo se je uresničil stoletni sen Slovencev

Stane Križnar, Jesenice: "Z Avnojem je bila ustoljena naša skupna državnost. Za nas Slovence je bilo to edino realno jamstvo za našo suverenost, svobodo in neodvisnost. Po avnojskih določilih je bila januarja 1947 sprejeta prva slovenska ustava. S tem se je uresničil stoletni sen Slovencev. Prav to je bila v preteklosti vedno želja naših velikih Slovencev, Levstika, Prešernova, Cankarja. Po tej ustavi med jugoslovanskimi narodi in narodnostmi ne sme biti različnosti, ki bi šle na škodo nacionalne suverenosti."

Vse današnje težave, ki nas pestijo, so predvsem gospodarske narave. Našo gospodarsko politiko je treba spraviti v realne okvire. Če je dosti kruha in vsega, ni nacionalizmov, ni šovinizmov in drugih težav. Brez sposobnih gospodarstvenikov in pametnih politikov ne bomo prišli na zeleno vejo."

Demokracije naj bo ravno prav

Ferdo Tolar, Škofja Loka: "Lepo je bilo vse začrtano z avnojskimi dokumenti, z ustavo, vendar se je danes marsikaj v naši družbi hudo spremeno. Kar nekaj velikih napak me moti. Ni dobro, da se tako hitro menjajo mandati v naši vladi. Po enem, dveh letih. Saj še kmet, če mu daš zemljo, v tako kratkem času ne more nič narediti, ne pokazati, kako gospodaren je."

Sem za to, da se partija ne meša v gospodarstvo, mora pa ostati avantgardna sila. Če bo šlo tako naprej, borci ne bomo več vedeli, ali smo se borili za pravo stvar ali ne.

Razponi v osebnih dohodkih so preveliki. Tisti z dvesto, tristo milijoni plače ne bo nikoli razumel matere samohranilke s 40, 50 milijoni dohodka.

Demokracije naj bo toliko, da bo prav. Kmečka zveza, če se bo bila za kmeta, prav, če pa bo nastopala tako, kot je Ivan Oman na zadnjem mitingu v Ljubljani, je pa to čisto politična stranka.

Zelim si demokracijo, toda ne tako, kot se nakazuje danes. Od zgoraj prihajajo le direktive, vsak dan drugačne, ljudje pa so vse bolj zmedeni. Tako daleč smo prišli, da se ljudje bojejo, ali ne bodo jutri ostali brez dela, še bolj, da bo prišlo do medsebojnih obračunavanj. Tudi za delavce z juga pri nas ni lahko."

Mednacionalni spori bole

Jože Gostinčar, Škofja Loka: "Ohranjati moramo pridobitev avnojske Jugoslavije. Na odgovorna mesta moramo postaviti sposobne ljudi in hrkrati ljudi, ki bodo znali ohranjati pridobitev naše borbe. Sem za suvereno Slovenijo, zavedati se moramo, da živimo v Jugoslaviji. Drugim očitamo separatizem, pa sami nismo daleč od njega. Maršal Tito je v vsakem govoru poudarjal enotnost in bratstvo. To je pravila avnojske Jugoslavije, ki jo moramo negovati. Mednacionalni spori, ki se kažejo danes, me bole. Med vojno se nismo spraševali, kdo je kdo, borili smo se drug za drugega, sestreljili, morda še bolj kot svojih. Strpni moramo biti, ne podzgajati strasti, ki se zdaj razvajajo. Vsaj borci moramo skušati vplivati pomirjevalno. Mitingi imajo pozitivne, pa tudi negativne plati. Ljubljanskega mitinga ne odobram, ničesar ne rešuje.

Kot bi ne znali več srečno živeti, se mi zdi. Vsak gleda le materialno plat, tovarstva, na več. Če bi znali ohraniti pridobitev naše borbe, kot so spoštovanje, tovarstvo, enakost, bi bilo danes zagotovo drugače."

D. Dolenc

Škofjeloški inženirci na Križni gori

Radi poprimemo za lopato, da pomagamo ljudem

Križna gora, novembra - Prebivalci Križne gore nad Škofjo Loko so se letošnje poletje lotili temeljite prenove ceste do njihove vasi. Ker je ostalo še nekaj ročnih del za dokončno ureditev cestička in okolice, ki so jih morali postoriti pred bližajočo se zimo, so prosili za pomoč v škofjeloški vojašnici. Tako je pri planiranju cestnih robov, urejanju kanalov in čiščenju travnikov drugo novembarsko soboto sodelovala skupina 50 vojakov, vendar je bilo prostovoljcev še več. Kot smo slišali od udeležencev akcije, gredo vojaki vedno radi na delu k domačinom.

Slaba povezanost Križne gore z dolino ima že kar dolgo preteklost. Čeprav ta vasica s 16 hišami ni oddaljena niti deset kilometrov od Škofje Luke, je bil za tamkajšnje prebivalce od nekdaj največji problem prav težaven dostop do domačega kraja.

Trdna volja lahko premaga še trško skalno.

Na prvi delovni akciji inženirjev so pričakovali tudi kak žulj.

Večina ljudi ramreč hodi na delo v mesto, doma pa se ukvarja tudi s kmetijstvom, predvsem živinorejo. Zato je treba pogost pripeljati to in ono na goro.

Že sredi šestdesetih let so domačini kar na roke izkopali ozko pot skozi gozdno pobočje do

Uresničene dolgoletne želje

Augusta letos je začel Tine Jurčič s Križne gore s svojimi stroji širiti in preurejati dosedanje cesto. Vse do konca oktobra so trajala gradbena dela. Pri njih je bila udeležena vsaka hiša, kot naglaša član gradbenega odbora Rudi Jurčič, s po 70 urami prostovoljnega dela, prispevala pa je tudi po 500 tisočakov. Kljub prizadevnosti vaščanov je ostalo še precej ročnih del, ki jih je bilo nujno postoriti pred zimou zaradi zavarovanja cestička in

urejenosti okolice. Ker bi sami ne zmogli vsega dela, so zaprosili za pomoč v škofjeloški garnizijski.

Drugo novembrsko soboto je avtobus pripeljal pod Križno gorico skupino 50 vojakov iz inženirske enote. Kakor smo zvedeli od starešin, ki sta spremljala vojake, je bilo prostovoljcev vsaj še za en avtobus. Že to je potrdilo, da vojakom ni odveč prijeti za orodje, kadar gre za pomoč domačinom. Z marljivim delom pa so se izkazali tudi udeleženci akcije, saj so precej hitreje, kot je bilo predvideno, opravili dogovorjene naloge vzdolž ceste na Križno goro.

Med vojaki, s katerimi smo se zapletli v pogovor, ni bilo niti sledu obzalovanja, da niso ostali raje na toplem v vojašnici. Kljub mrazu in drobnim snežinkam z oblačnega neba so se Aleksander Žibert iz Rovinja, Edin Muhamet iz Foče in Zoran Burek iz Zagreba v en glas veselili, da so lahko vsaj malo prispevali k ureditvi ceste na Križno goro. Tudi drugi vojaki so sami ali družno z domačimi loveci in drugimi krajanji hiteli urejati odtočne jarke, robove cestička in travnike pod njim. Bilo je čutiti skupno zadovoljstvo, da se je prebivalcem Križne gore uresničila njihova dolgoletna želja, kar so potrdile izjave sogovernikov.

Besedilo: Stojan Saje

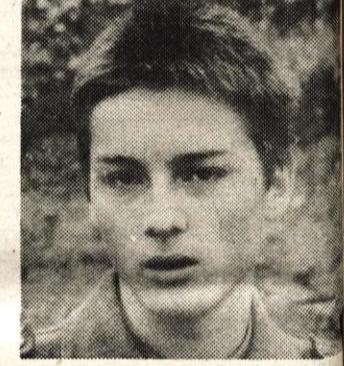
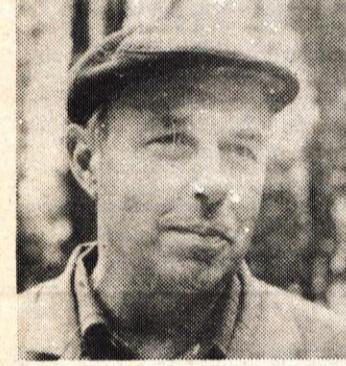
Domačini in vojaki so skupno očistili travnike pod novo cesto

Tokrat so postorili vse, a ob potrebi se bodo še vrnili

Foto: Gorazd Šinik

Koristno delo za armado in prebivalce

Stane Porenta iz KS Staro Loka-Podlubnik: »Loška garnizija ima vedno posluh za prošnje prebivalcev, ki želijo pomoč pri raznih delih. Letos so vojaki pomagali že pri napeljavi vodovoda za vas Pevno v naši krajevni skupnosti. Opravili so prek 2500 ur dela pri izkopu jarkov in urejanju zajetja. Ker poznamo njihovo pripravljenost za delo, smo se obrnili nanje tudi za sodelovanje na današnji akciji.«

Rudi Jurčič s Križne gore: »Nova cesta nam veliko pomeni. Priznati moram, da je bilo z izgradnjijo veliko skrbi in težav. Zato smo zelo hvaležni za nesebično pomoč pripadnikov armade, s katerimi se bomo po končanem delu ob skromni malici pogovorili o nadaljnjem sodelovanju. Prav je, da v naši vasi, ki je bila med vojno požgana, nadaljujemo tradicije narodnoosvobodilne borbe in utrjujemo vezi z našo vojsko.«

Ivko Matović, starešina iz Škofjeloške vojašnice: »V Škofji Loki sem šele kratek čas, vendar se počutim domače zaradi poprejšnjih obiskov v tem mestu. Iz izkušenj med službovanjem v ljubljanski vojašnici Maršal Tito lahko povem, da vojaki zelo radi odhajajo na prostovoljno delo v okoliške kraje. Starešine smo z njimi kot organizatorji, vendar dokaj samoinicativno delajo in obenem navezujejo stike z domačini.«

Milan Lukić, starešina iz Škofjeloške vojašnice: »Naša enota se ukvarja z gradnjo poti, zato je pogosto na terenu. Kadar le moremo, sodelujemo tudi pri delih za delovne organizacije ali krajevne skupnosti. Za nas to pomeni usposabljanje v okviru rednega pouka. Vojaki delajo z veliko večjim veseljem, če imajo konkretno zadolžitev in, čutijo med prebivalci hvaležnost. Kortisti imamo torej obojo.«

Boris Janev, predsednik mladinske organizacije v enoti: »Domam sem iz Skopja. Kot gradbenega inženirja me je zlasti očarala arhitektura v Škofji Loki, sicer pa sem skupaj s tovariši v tem mestu doživel že v prvih dneh prisrčen sprejem med domačini. Današnja akcija je le ena od oblik povezovanja z nimi. Dosej smo se srečali s planincini in fotografij. V prihodnosti nameravamo poglobiti ustaljene stike z mladinci.«

Aleksander Žibert, vojak iz Rovinja: »Ker je moj oče z Vrbnikom, poznam Slovenijo že prej. V Škofji Loki se dobro počutim, le premalo zabeava našem tod. No, slabu pa niti ni tako razvedrirolo ob delu. Prav je da pomagamo ljudem, ki sami ne zmorejo vseh del. Za vojake nič lepšega, kot je hvaležnost domačinov. In če se takole srečujemo ter družimo, zanikanji tudi razne zlonamerne govorice.«

Zvesti tradicijam Prešernove brigade

Povezanost z domačini dokazuje, da smo ljudska armada

Kranj, novembra - Kdor se ustavi v muzeju SNOUB France Prešeren v kranjski vojašnici, se lahko hitro prepriča, da današnji rod starešin in vojakov stopa po poti svojih vzornikov. Tod niso shranjeni le pomembni dokumenti in deli orožja legendarnih borcev, ampak so zbrana tudi mnoga priznanja planinskih enot za njeno sodelovanje z ljudmi iz okolice. To potrjuje, kot razmišlja poveljnik enote Živko Juroš, da delo in življenje planincev sega daleč prek ograda vojašnic.

Če začnemo ta zapis pri koncu vsega dogajanja, moramo ugotoviti, da si v planinski enoti niso doslej nabrali samo številnih priznanj in pohval za stike s prebivalstvom. Le redka od osnovnih enot namreč nima kakršega darila ali spominka delovnih in drugih organizacij, krajevnih skupnosti, ali posameznikov. Televizorji, slike in drugi dragoceni predmeti spominjajo na hvaležnost domačinov za pomoč vojakov pri tem ali onem delu, za sodelovanje na raznih prireditvah in drugo sodelovanje na današnji akciji.

vojakom in starešinam hrano ter jim dali streho nad glavo, mi pa smo jim pomagali pri raznih opravilih. Kakor doma pa se počutimo med prebivalci, ki nas poklicajo na pomoč pri gradbenih in drugih delih. Posebno radi odhajamo v manj razvite, oddaljene kraje, saj se zavedamo, da bi brez pomoči mnogi opustili delo na domačijah in odšli v mesta.«

V enoti armade, ki nadaljuje tradicije Prešernove brigade, imajo za sabo mnogo takih del. Najbolj so ponosni na izgrajene ceste, ki so povezale prebivalce Gorenjske in Primorske. Zavajajo se, da bi brez njih prenekarili kraj mnogo pozneje dobil vodovodno, električno, ali tele-

fonsko napeljavno. Marsikje, tudi na Jezerskem, so zasluzni za novo pašnikov in ohranjanje živinoreje. Svoje izkušnje in moči pa so nesebično vlagali še v druga področja vsakdanjega življenja, med katerimi ne gre prezrejeti sodelovanja pri organizaciji množičnih prireditv.

Enaki z vsemi prebivalci

»V današnjih razmerah je posebej pomembno,« ocenjuje poveljnik Juroš, »da se ne zapiramo za ograde vojašnic in da se bolj poglobimo sodelovanje s prebivalstvom. Z njim želimo

Letošnja dela pripadnikov planinske enote

V letu 1988 so vojaki in starešine iz enote, ki ji poveljuje Živko Juroš, opravili v več krajih vrsto gradbenih del. Inženirici iz Kranja so sodelovali z Idržčani pri izgradnji ceste Jagrščeve-Zelin, kjer so z 251 motornimi urami in 2500 urami ročnega dela prihranili domačinom 4,2 milijona dinarjev. Enota iz Bohinjske Bele je popravljala cesto Bohinjska Bela-Zajam in s približno 2800 delovnimi urami prispevala za 7 milijon dinarjev. Enota iz Bohinjske Bele je popravljala cesto Bohinjska Bela-Zajam in s približno 2800 delovnimi urami prispevala za 7 milijon dinarjev. Enota iz Bohinjske Bele je popravljala cesto Bohinjska Bela-Kupljenik, še vedno pa sodeluje pri popravljanju poti Bohinjska Bela-Slammiki. Pehotna enota iz Kranja je za domačije v idrijski krajevni skupnosti Ledine postavila 280 telefonskih drogov; vojaki so končali zahtevno nalogo na prostranem terenu v treh dneh oziroma 3000 delovnih urah. Med drugimi deli planincev v raznih krajih Gorenjske je treba omeniti dvodnevno čiščenje smučarske steze na Krvavcu, pomoč pri izgradnji skakalnice v Besnici in športnega stadiona v Kranju, sodelovanje pri urejanju steze za motokros v Tržiču občini in pomoč pri napeljavi vodovoda v Pevnu ter pri izkopu jar-

kov za telefonske kable v Crngrobu. Vojaki so pomagali tudi pri urejanju spomenikov v Udinborštu, Obrnah in na Pokljuki, bočevskega doma na Šihi in koči nad Bašljem.

Bogato je bilo sodelovanje vojakov pri raznih prireditvah. Pomagali so pri pohodu borcev na Triglav, tekmu Od spomenika do spomenika in proslavi v Udinborštu, konjeniški tekmi na Brdu in vrsti športnih srečanj. V kranjski vojašnici so ob dnevu mladost sprejeli prek 2500 srednješolcev, s katerimi so se družili v športnih igrah. Ponosni so tudi na nadaljevanje stikov z osnovnimi šolami, Planinskim društvom Kranj in njegovo postajo GRS, štabi in enotami civilne zaščite ter organizacijami rezervnih vojaških starešin.

Skupaj z mladino, delavci in drugimi prebivalci bodo slovensko zaznamovali 47-letnico ustanovitve armade s številnimi dejavnostmi, ki bodo stekle že začetek decembra. Več možnosti za povezavo s prebivalstvom si obeta tudi od nove organizirano kranjskega doma JLA, kjer bi radi osnovali kulturno središče mesta.

bili povezani vse vse pogledi kar zahteva tudi narava naša armada. Če smo ljudska armada, moramo biti prisotni v vseh družbenih dogajanjih, še zlasti v družbenopolitičnem življenju. Za naše starešine je značilno, da se mnogi izmed njih vključujejo tudi v življenje kraja, kjer prebivajo. Po ničemer se ne razlikujemo od drugih krajanov; celo naše žene so povečini zaposlene, otroci obiskujejo tukajšnje šole in podobno. Vezi so povsenje prijateljske in pristne. Seveda ne gre brez težav in slabosti naših armadi in njenih enot, vendar na osnovi posameznih primerov nikakor ni moč posplošiti razmer in ustvarjati nepotrebnih afer. Osebno sem prepričan, da se dajo vsi problemi rešiti z dogovorom.«

V vodstvu planinske enote so zavedajo, da njihove redne dejavnosti včasih moteče vplivajo na ljudi iz okolice. Kakor pojasnjujejo, je osnovni problem v pomanjkanju primernih vadisov. Medtem, ko se pred njih postavlja vse večje zahteve po usposabljanju, se prostor okrog vojašnic za urjenje vse bolj zožuje. Zato odhajajo na zemljišča in venaselj, vendar se trudijo, da bi za seboj puščali čimmanj siedi. Če vseeno povzročijo kakšno skodo, to skušajo v dogovoru lastniki povrniti.

Besedilo in slika: Stojan Saje

Skupščina plavalnega kluba Triglav Kranj

Kritično ocenili minulo sezono

Kranj, 23. novembra — Ocene minule plavljne sezone na skupščini PK Triglava so kritične. Imajo mlado ekipo, a le dva reprezentanta. To sta Darjan Petrič in Braco Vojčič. V novem obdobju bo klubu še vedno predsedoval Ivan Torkar.

Kranj se v plavalnem športu že več let srečuje z velikimi težavami. Tu je več vzrokov in posledice so že na vidiku. Vseh načrtov v minuli sezoni niso uresničili. Sicer imajo mlado ekipo, ki bo morala pravje rezultate še doseči. Še vedno pa so v vrhu slovenskega in jugoslovenskega plavanja, Darjan Petrič pa je v svetovni plavalni eliti.

V letošnji sezoni so se okrepili množično, kakovosti pa ne. Res je, da so na državnih in republiških prvenstvih osvojili bogato žetev. Osvojili so dvajset državnih naslovov in petdeset republiških. Po kritični številki izstopov v prejšnjih letih se je to sezono od plavanja poslovilo manjše število plavalev. Še vedno so problemi v prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Skupaj v okviru ZTKO Kranj pripravljajo rešitev, saj podobne težave tarejo skoraj vse kranjski sport. Ni pravega pristopa, profesionalnega in prilagojenega urnika v šoli in pri treningu. Že tako je jasno, kakšne so razmere v Kranju za ves vodni šport. Zastavili so si načrt reorganizacije kluba, ki naj bi si ga z delom ustrezno porazdelili med posamezniki članov kluba. Več vključenih staršev naj bi zagotovilo kontinuiteto in dolgoročni razvoj kluba.

Podelili so klubska priznanja in nagrade. Zlati znak kluba je prejelo šest tekmovalcev. Posebno nagrado je za uspehe v Seulu prejel Darjan Petrič. Zahvalili so se vsem delovnim organizacijam in posameznikom za materialno podporo. Še posebej Iskri Kibernetiki, zlati znak pa sta dobili Svilanit Kamnik in Slovenijales trgovina.

D. Humer

Končane 8. škofjeloške sindikalne igre**Letošnji zmagovalec LTH**

Škofja Loka, 19. novembra — S tradicionalnim družabnim srečanjem v športni dvorani Poden so bile v soboto zvečer slovensko zaključene letošnje 8. sindikalne športne igre občine Škofja Loka. Tako med moškimi kot med ženskami so bili najuspešnejši športniki Loške tovarne hladilnikov. V konkurenči moških ekip je zmagal z 960,7 točkami LTH pred Elektromotorji iz Železnikov s 792,6 točkami, Alpino 700,6 točkami, Alpetourom s 654,4 točkami, Upravnim organom 633,1 točkami, Jelovico, Gorenjsko predilnicu, itd. Skupno je sodelovalo 36 osnovnih sindikalnih organizacij. Med ženskimi ekipami je zmagal LTH s 702,3 točkami pred Zdravstvenim domom 500,8 točkami, Elektromotorji Železniki 457,8 točkami, Alpetourom 437,5 točkami, Kladivarjem 348,5 točkami, Obrtnemu združenju, Odeju, itd. Tekmovalo je 18 osnovnih organizacij. Skupno pa je na letošnjih igrah sodelovalo v vseh panogah 207 moških in 316 ženskih moštov, kar uvršča letošnje igre med najbolje obiskane.

Med moškimi so v posameznih panogah zmagali: LTH v streljanju, Niko v plavanju, Obrtno združenje I v kegljanju, LTH v šahu in ekipnem teknu, Alpina v kolesarstvu, LTH v košarki in odborki, Gozdarstvo v malem nogometu, Jelovica v balinanju in LTH I v namiznem tenisu.

Med ženskami so zmagali Alpetour ERC I v kegljanju, Center slepih v streljanju, LTH v ekipnem teknu žensk in kolesarjenju, Odeja v pikatu, Obrtno združenje v plavanju, Center slepih v namiznem tenisu in Alpina v odborki.

J. Košnjek

Vabila, obvestila

V goste prihaja vodilni — Rokometašice Kranja bodo jutri, 25. novembra, ob 17. uri v dvorani na Planini igrale z vodilno, doslej še neporaženo ekipo Minela iz Zrenjanina. Obeta se torej odlična rokometna predstava.

Košarkarice igrajo doma — Košarkarice Sava Commerce igrajo v I B zvezni košarkarski ligi v soboto doma ob 19. uri z moštvo Gradine iz Pule.

Mednarodni turnir keglačev na ledu — Člani jeseniškega kluba keglačev na ledu bodo v nedeljo, 27. novembra, ob 7. uri v dvorani Podmežakla organizirali 33. turnir v kegljanju na ledu za pokal Jesenice.

Šmučarski sejem v Komendi — Športno društvo Komenda prireja v osnovni šoli v Komendi jutri, v nedeljo in v ponedeljek šmučarski sejem, ki bo vsak dan odprt med 9. in 18. uro. Predvajali bo športne filme, vsak dan ob 17. uri pa bo nastopil čarodej Jani Krušnik iz Komende. — J. K.

Košarka in hokej**Poraz Savčank in zmaga Jeseničanov**

Split, 23. novembra — V petem kolu prve zvezne ženske B košarkske lige je v torek ekipa Sava Commerce gostovala pri Jugoplastiki v Splitu. Prav ta ekipa in tudi splitski Lavčević se borita, da bi v tej ligi zmagala.

Že uvodne minute prvega dela so pokazale, da je Jugoplastika ekipa, ki se bo borila za prvo mesto. Savčanke se imelo težave spet v prvem delu. Niso in niso mogle zadeti koša. Resnično so bile slabe, saj so v dvajsetih minutah čiste igre dale le sedemnajst točk, gostiteljice pa sedemnajst deset. Svoje pravo vrednost so Kranjčanke pokazale v drugem delu igre. Navdušile so s svojo igro in malostevilni gledalci jih niso več prepoznali, da je to ekipa iz prvega dela. V drugem delu so bile Savčanke boljše in ga doble s šestimi točkami razlike.

Izid — Jugoslavija : Sava Commerce 97 : 58 (67 : 17). Strele za Sava — Šoštarič 2, Merlak 18, Podrekar 4, Rakovec 10, Čufar 17. Horvat.

Jesenice — V prvi hokejski ligi so Jeseničani po vrnilti iz Švice, kjer so igrali polfinalni turnir državnih prvakov v torek doma gostili Crveno zvezdo iz Beograda. Jeseničani so bili boljši in zasluženo so osvojili nov par prvenstvenih točk. Medveščak Gortan je premagal Kompas Olimpijo in prav dane Olimpija v Tivoliu gosti Jeseničane, Partizan pa je bil uspešen z igri z Vojvodino.

Izidi — Jesenice : Crvena zvezda 10 : 3 (4 : 2, 4 : 1, 2 : 0), Medveščak Gortan : Kompas Olimpija 5 : 2 (0 : 0, 3 : 1, 2 : 1), Partizan : Vojvodina (8 : 3 (1 : 1, 5 : 1, 2 : 1).

D. Humer

Lokostrelci v Škofji Loki

Škofja Loka, 22. novembra — V nedeljo, 27. novembra, ob 9. uri se bo v športni dvorani Poden v Škofji Loki začelo odprto republiško prvenstvo v dvoranski disciplini Indoor 18 metrov. Tekmovanje bo predvidoma končano ob dveh popoldne. Na turnir so vabljeni lokostrelci iz 35 jugoslovenskih klubov in lokostrelci s Koroške, Furlanije in Julijskih Krajine. Skupno bo tekmovalo okrog 100 lokostrelcev.

J. K.

ŠPORT IN REKREACIJA

Pred novo smučarska sezono: tokrat nordijci

Visoki cilji skakalcev

Ljubljana, 21. novembra — Smelt v Ljubljani je v ponedeljek gostil smučarje nordijskih disciplin. Smelt je generalni pokrovitelj vseh smučarskih reprezentanc. Za alpinci so se tokrat predstavili smučarski skakalci, tekači in biatlonci. Smučarski skakalci imajo za novo sezono visoke cilje. Tekači čakajo na prve točke v posamičnih tekma za svetovni pokal. Tekači naj bi na svetovnem prvenstvu nordijcev v Lahti, izboljšali 21. mesto, ki je bilo doseženo na svetovnem prvenstvu v Oberstdorfu.

Sezona se bo za smučarske skakalce začela s tekmmami za svetovni pokal 3. decembra v Kanadi in Ameriki in se nato nadaljevalo v Sapporu. Skakalci imajo visoke cilje na tekmmah svetovnega pokala, saj je bil lan Primoz Ulaga tretji v skupni razvrstitvi posameznikov. Z zimskih olimpijskih iger v Calgaryju so se naši vrnili z dvema kolajnoma. Bronast je bil Matjaž Debelak, ekipa pa je osvojila srebrno odličje. Letošnjo sezono bo svetovno prvenstvo v Lahti na Finisce. Kot je dejal eden najboljših naših skakalcev Miran Tepes, so lanski uspehi težko ponovljivi. Potrudili se bodo, da bodo spet v ospredju, je dejal. Direktor nordijcev Lojze Gorjanc je dejal, da ne smejo zanemariti tekem svetovnega pokala, saj so prav na teh tekmmah naši skakalci posegli po visokih mestih tudi v posamičnih zmagah.

Načrt smučarskih skakalcev je, da bi na svetovnem prvenstvu dosegli eno od kolaj posamično in tudi ekipno. V svetovnem pokalu naj bi bili dve zmagi, tri tretja mesta in druge visoke uvrstitve, ki naj bi jugoslovenskim smučarskim skakalcem prinesle točke. Na mladinskem svetovnem prvenstvu računajo na uspeh, saj je starostna meja sedaj postavljena na 19 let. Ne bodo zanemarili evropske pokale, pokala alpskih držav ter drugih mednarodnih in domačih tekem.

Smučarski tekači imajo obetavne načrte. A težko jih bo doseči. Računajo, da bi Jani Kršinar izboljšal na svetovnem prvenstvu najboljšo uvrstitev, ki je sedaj enaindvajseto mesto v Oberstdorfu. Prav v članski reprezentanci imajo mlado ekipo tekačev, ki so bili še lani v mladinski konkurenči. Od Janija Kršinara se pričakujejo tudi prve točke v svetovnem pokalu, ostali pa bi izboljšali svoje uvrstitve nekako do tridesetega mesta. Tudi biatlonci prihajajo na površje. Svetovno prvenstvo bo v Bistrici v Avstriji. Tu bo nastopila naša celotna reprezentanca. Največ se pričakuje od Jureta Venčeca in Saša Graifa.

● **Jože Raišp, zvezni koordinator za smučarski tek:** »Pomladitev je potrebna. V reprezentanci so tisti, ki so bili še lani mladinci. Stari maček je le Jani Kršinar. Izboljšati bi moral 21. mesto s svetovnega prvenstva. Mladi pa naj bi tekli tako, da bodo pri polni moči v naslednji olimpijski sezoni.«

● **Izok Rašip:** »To je moja prva članska sezona. Moj cilj je, da bi bili čimboljši v tekma alpskega pokala in nastopil bom tudi na nekaterih tekma svetovnega pokala. Prav dobre uvrstitve bodo dale odgovor, kdo bo odšel na svetovno prvenstvo.«

● **Robi Kerštan:** »V svetovnem pokalu bom nastopil le na nekaterih tekem. Tako kot Izok bom tudi jaz podredil vse alpske pokale, kjer naj bi ovaj tudi v tečajt. Bolita me obe koleni, še posebej levo.«

● **Janez Vodičar, zvezni trener biatlonca:** »Biatlon in tek bi morali gojiti kot skupno motivacijo za naše tekmovalce. Spet bo pomoč JLA. Računa se, naj bi bil Jure Velepec uvrgen do tridesetega leta. Celotna naša ekipa pa bo nastopila na avstrijskem Koroškem.«

D. Humer

Foto: G. Šink

Teniška igralka Barbara Mulej druga v Evropi**Z naročja na tenisko igrišče**

Kranj, 23. novembra — Ni naključje, da je Barbara Mulej druga pionirka v tenisu v Evropi. Na letošnjem evropskem pionirskem prvenstvu je v Lisaboni igrala v finalu z Melasovo. Melasova je prvakinja Evrope, Kranjčanka Barbara Mulej pa druga, kar je res imenitni uspeh. S tenisom se je spoznala že kot otrok. Doma je nameč blizu teniških igrišč v Kranju in je iz teniške družine.

Brez samozavesti v živiljenju ni uspeha. Tudi v športu ne. Zaupati vase in v svoje moči pa vendarle pomeni tudi realno ocejanje sposobnosti. Pretirana samozačest pomeni precenitev sposobnosti. Tisti, ki zaidejo v to skrajnost, plačajo sami davek neuspehov na športnih igriščih. Barbara Mulej, teniška igralka Triglava iz Kranja, ni tako mlado dekle. Je druga pionirka tenisa v Evropi. Ta uspeh je dosegla na prvenstvu Evrope za pionirje v Lizboni.

Obiskujem osmi razred šole Simona Jenka v Kranju. Da sem s sedmimi leti začela igrati tenis, ni naključje. Oče Janez, sedaj tudi moj trener, navi je z bratom Boštjanom varoval kar na teniškem igrišču med svojimi treningi, medtem ko je bila mamica v službi. Pri Triglavu sem začela trenirati pri profesorju Kustru. Ker pa mi učenje zaenkrat na srečo ne vzame veliko časa in ker

imam rada šport in potovanja, zato z veseljem vtrajjam na sicer dokaj trnovi poti k uspehu na športnem področju.«

Si z letošnjimi rezultati izpolnila pričakanja?

»Brez dvoma. V kategoriji starejših pionirjev sam dosegla sanjski rezultat. Drugo mesto posamično in četrto v dvojicah na evropskem prvenstvu v Lizboni bo bilo nepozabno, kot tudi sprejem, ki so mi ga priredili v klubu. Sem tudi dvakratna državna in republiška prvakinja tako posamično kot v igri dvojic.«

Si odlična učenka. V tem šolskem letu boš končala osemletko. Teniški rezultati objektivno dajejo lepe možnosti za prihodnost?«

»Velika dilema je pred menoj. Gimnazija, fakulteta, poklic. To je moja prihodnost, realnost. Tenis, vrhunski rezultati velika želja.«

Zakaj le želja?

»Tenis se igra na vseh kontinentih. Popularnost je izjemna. Zasluzki vrhunskih igralcev so astronomski. Lepo se sliši. Vendar je do teniškega vrha pot, ki jo želi pre-

hoditi tisoče mojih sovrašnikov. Ovir pa je toliko, da bo uspelo le srečni peščici.«

Toda ti si na vrhu med svojimi vrstnica mi. Zakaj tako črnogledost?

»Okolje, v katerem živimo, ne daje možnosti za izpolnitve takoj zahtevnega programa treninga v naslednjih treh, štirih letih. V mislih imam pokrito igrišče, strokovno teamsko delo, sparing partnerje, financiranje, brezbriznost, nezainteresiranost jugoslovenske teniske zvezde, zveznega kapetana. Kako drugače je v Nemčiji, ZDA, Švedska, Češka...«

Tega doslej ni bilo?

»Res je. Toda v pionirski konkurenči je drugače. Tu se že da z voljo, vztrajnostjo, odpovedovanjem doseči tudi vrh. Veliko nam je pri tem pomagal, predvsem pri opremi, tudi očetov prijatelj.«

In kako je v klubu?

»Lepo. Uprava se trudi, da bi vsem tekmovalcem omogočila najboljše pogoje za trening. Zimsko obdobje treniramo na se. Tu je mraz, vendar so bili rezultati nadvse uspešni. Marko Por, Žiga Janškovec, Damjan Klevišar v članski in mladinski konkurenči, Boštjan Mulej, Borut Urh, Marko Kavčič, Dunja Jezeršek pri pionirjih so se izredno lepo izkazali.«

D. Humer

Foto: G. Šink

Alpinistovi pogledi na plezalsko dejavnost**Prihodnost je v športnem plezanju**

Kranj, 21. novembra — Nedavni pogovor v kranjskem planinskem klubu v ljubitelji gora je znani alpinist Tomo Česen iz Kranja izkor

SPAR

market

MALLEMARKET IN RESTAVRACIJA
V BRODEH NA KOROŠKEM 3 KM OD AVSTRIJSKE MEJE

ZNIŽANO OD 18.11.1988 - 3.12.1988

REGIO KAVA BRASIL	54.90	MILKA ČOKOLADA	23.90
1 kg		300 g	
ITAL. RIŽ V KANTI	34.50	MEHČALEC ZA PERILO	24.90
5 kg		4 l	
RAMA MARGARINA	14.90	LAK ZA LASE TAFT	24.90
1/2 kg		1 dz	
ANANASOV KOMPOT	8.90	BANANE	9.90
1 dz		1 kg	
SPAR JEDILNA ČOKOLADA	13.90	MANDARINE	9.90
1/4 kg		1 kg	
SPAR ROZINE	8.90		
1/2 kg			

SPARMILKA
ČOKOLADA

300 g

23.90MEHČALEC
ZA PERILO

4 l .....

24.90LAK ZA LASE
TAFT

1 dz .....

24.90

BANANE

1 kg .....

9.90

MANDARINE

1 kg .....

9.90POSEBNA PONUDBA
IZ IZVOZNEGA
PROGRAMA ISKRA**VARILNI APARATI**za varjenje v zaščiti plina CO₂
v raznih tipih in izvedbah za

- AVTOKLEPARJE
- KLJUČAVNIČARJE
- MONTERJE
CENTRALNIH
KURJAV

Izkoristite priložnost ugodnega
nakupa s plačilom na 5 obrokov brez
obresti ali s čeki vnovčljivimi v
5-mesečnem zaporedju
30% polog je prvi obrok

V PRODAJALNAH:

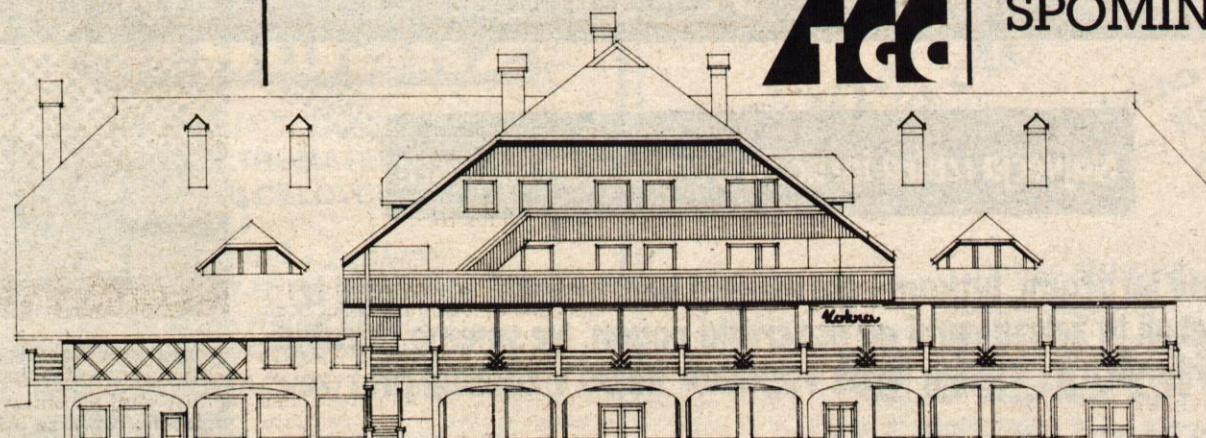
MERKUR

- MERKUR - KRAJ tel.: 26-461
- GLOBUS - KRAJ tel.: 24-151
- KAŠMAN - ŠKOFJA LOKA tel.: 620-863
- ŽELEZNINA - RADOVLJICA tel.: 75-672
- KOVINA - LESCE tel.: 75-594
- UNION - JESENICE tel.: 81-985

O B I Š Č I T E N O V I

TRGOVSKO GOSTINSKI CENTER

TRGOVSKO GOSTINSKI
CENTER V KRAŃSKI
GORI BO ODPRL VRATA
ZA VSE KUPCE V
SOBOTO, 26.
NOVEMBRA, OB 15. URI
IN BO ODPRT TUDI MED
PRAZNIKI MED 9. IN 13.
URO

V KRAŃSKI GORI**Kokra**

Trgovska DO Kranj, Poštna 1

V BLAGOVNICI BO
BOGATA IZBIRA
ŠPORTNE OPREME,
OBLAČIL ZA PROSTI
ČAS, OBUTVE,
KONFEKCIJE, PLETENIN,
USNJENE GALANTERIJE,
KOZMETIKE, KRISTALA,
ZLATNINE IN
SPOMINKOV

OD 28. 11. DALJE PA
VAM BODO PRI IZBIRI
SVETOVALE
KOZMETIČARKE
SAPONIJE OSIJEK

Radenska

NARAVNO ZDRAVILIŠE
RADENCI

POMURCI SMO ŽILAVI, ZDRAVI LJUDJE. TAKŠNE NAS JE NAREDILA NARAVA, NAŠE MINERALNE IN TERMOMINERALNE VODE, TAKŠNI LAHKO POSTANEȚE TUDI VI!

Zdaj vam nudimo tudi NOVOST - obloge z zdravilnim blatom!

In kakšne so cene paketov?

— za 7 dni plačate 6 (cena od 266.000 din naprej)

— za 10 dni pa le 8 (cena od 353.000 din naprej)

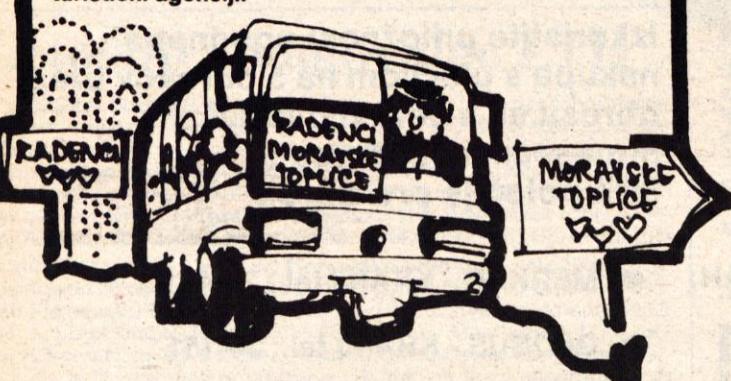
V ceno so vključeni polni penzoni, posvet z zdravnikom, kopeli v mineralnih vodi, pitna kura, rekreacija, neomejeno kopanje v zaprtem bazenu, turistična taksa in **popoldan v Moravskih Toplicah** s kopanjem v termalni vodi in večerjo.

Starši! En otrok do 7. leta starosti ima brezplačno bivanje in penzion, za vsakega naslednjega pa **nudimo 30% popusta za bivanje in penzion.**

Poseben popust nudimo tudi upokojencem.

Program lahko odplačate na obroke.

Informacije in rezervacije: Zdravišče Radenci, 69252 Radenci, tel.: (069) 73-331, teleks 35-269 **ali pri vaši turistični agenciji.**

Opravičilo

V prejšnji številki Gorenjskega glasa (22. 11. 1988) je bil pri oglasu SOZD-a GLG, INTERNA BANKA LES pomotoma dodan znak GLG.

Za napako se opravičujemo.

ADRIA
ADRIA AIRWAYS

ZA DAN REPUBLIKE in NOVO LETO

IZRAEL — odhod 28. nov., vrnitev 5. dec., ogled Jeruzalema, Betlejema, Mrtvega morja, Jerihe, doline reke Jordan, Tiberie, Galilejskega jezera, Nazareta, Kafarnauma, Haife, Tel Aviva in Jaffe.

CIPER, EGIPT — odhod 29. dec., vrnitev 5. jan., bivanje in silvestrovjanje v hotelu Kanika Beach v Limassolu, plačani izleti v Nikozijo, Paphos, Curium. Možnost fakultativnega izleta z luksuzno ladjo Princesa Marissa v Egipt (2. — 4. jan.) ogled Kaira, piramid in sfinge v Gizi.

Posebne ugodnosti za otroke do 12 let!

INFORMACIJE IN PRODAJA ARANŽMAJEV:

Adria Airways, Kuzmičeva 7.
tel. 061/315-727 in vse pooblašcene turistične agencije v Sloveniji.

MLAKAR & CO

IBM KOMPATIBILNI RAČUNALNIKI IN OPREMA

- XT od 7.700 ATS naprej
- AT od 15.500 ATS naprej
- SEAGATE trdi disk
- STAR tiskalniki

ATARI HIŠNI RAČUNALNIKI

- ATARI 800 XE 1.500 ATS
- ATARI 130 XE 2.060 ATS

HIŠNE IN AVTOMOBILSKE ELEKTRONSKIE ALARMNE NAPRAVE

od 2.000 ATS naprej

Po želji napravimo načrt varovanja objekta.

SPREJEMNIKI IN ANTENE ZA SATELITSKI PROGRAM

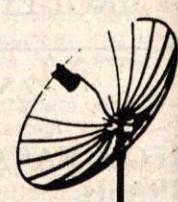
Visokokakovostni satelitski sistemi ameriških proizvajalcev od 11.500 ATS naprej.

Jamčimo za brezhiben sprejem 18 programov prek 4 satelitov.

ZA VSE NAPRAVE DAJEMO 6-MESEČNO JAMSTVO. MONTAŽA IN SERVIS V LJUBLJANI.

ZA NASVET PRI IZBIRI NAS POKLIČITE PO TEL.: 9943/4227-2333

NAŠA TRGOVINA JE V PODGORI (UNTERBERGEN), OB GLAVNI CESTI PROTI CELOVCU, 12 KM OD LJUBELJA. GOVORIMO SLOVENSKO.

TRGOVSKA IN GOSTINSKA DO ŽIVILA
KRANJ n. sol. o.

O B V E S T I L O !

1. Dežurne prodajalne ob sobotah popoldne v mesecu decembru 1988

2. Dežurne prodajalne v letu 1989

1. V mesecu decembru 1988 bodo ob sobotah popoldne, od 8. do 17. ure, dežurne naslednje prodajalne:

SP PRI PETRIČU	PC PLANINA
CP ZLATO POLJE	PC KLANC
PC VODOVODNI STOLP	SP STORŽIČ
SP JESENICE	SP KOČNA Jezersko
SP JELKA Tržič	SP PREDDVOR
SP ŠKRLATICA Kr. gora	PC BRITOF
SP PRI NEBOTIČNIKU	SP PLANINA-CENTER
SP OSKRBA	SP GRINTOVEC
SP PREHRANA	SP CERKLJE
SP PODNART	SP LABORE
PC NAKLO	SP ŠENČUR
prodajalna VITRANC Kr. gora	PC BITNJE
SP PLANICA	*

2. V letu 1989 bodo dežurne (ob sobotah popoldne do 17. ure) prodajalne:

SP PRI PETRIČU	SP PLANINA-CENTER
SP PRI NEBOTIČNIKU	SP PREDDVOR
SP LIPA Tržič	PC BRITOF
SO KOČNA JEZERSKO (od 14. 11. - 31. 3.)	od 1. 7. - 30. 9.)
SP JESENICE	SP GRINTOVEC
SP ŠKRLATICA Kr. gora	SP GORENJKA CERKLJE
SP STORŽIČ	SP LABORE
SP LABORE	

Od 7. do 11. ure ob nedeljah a bo dežurna prodajalna PC DELIKATESA KRANJ.

OBRTNO GRADBENO PODJETJE
GRAD BLED

Razpisna komisija Obrtno gradbenega podjetja GRAD Bled objavlja prosta dela in naloge:

VODJA GOSPODARSKO FINANČNEGA SEKTORJA (delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi) za nedoločen čas s polnim delovnim časom

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- srednješolska izobrazba ekonomske smeri
- 5 let delovnih izkušenj.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljajo v 8 dneh po objavi na naslov: Obrtno gradbeno podjetje GRAD Bled, Grajska 44, Bled.

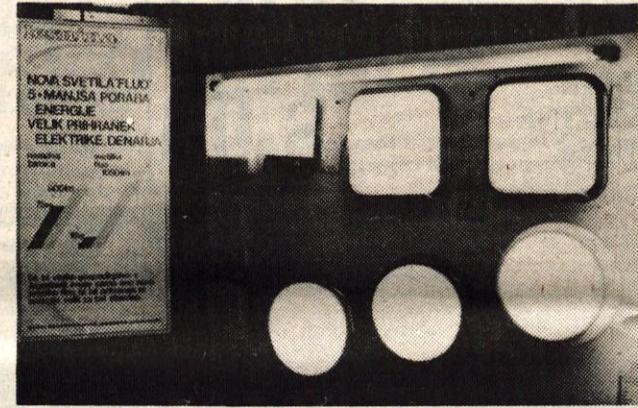
Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po preteklu roka za vložitev prijave.

lesnina

Kranj

salon pohištva na Primskovem.

- vam nudi izredno ekonomična svetila »FLUO«. Svetila so namenjena za osvetlitev notranjih in zunanjih prostorov.

Prikaz porabe električne energije, moč svetlosti in oblika svetil

Če bi vsako gospodinjstvo v Jugoslaviji imelo samo eno tako svetilo, bi bil prihranek na električni energiji za eno elektrarno Džerdžap.

- Pri gostinski prodaji kuhinj Gorenje v vrednosti nad 3,650.000 din (brez vgrajenih elementov bele tehnike), vam v času akcije podarijo hladilnik Gorenje.

- Poleg navedenega vam Lesnina nudi nakup pohištva na obročno doplačevanje na 3, 6 in 12 mesecev.

Prevoz pohištva do 30 km je brezplačen.

DEDEK MRAZ KUPUJE V MURKINIH TRGOVINAH

PIKA Radovljica
PLETNA Bled
UNION Jesenice
MANUFAKTURA Lesce

Največja izbira igrač za otroke vseh starosti!

Izbirate lahko med didaktičnimi igračami, lutkami, glasbenimi instrumenti, igračami iz pliša ali gume, avtomobilčki, letali in železnicami na baterijski pogon. Ne smemo pozabiti na veliko izbiro kock za sestavljanje itd... Dedek Mraz vsekakor ne bo v zadregi pri obdarovanju naših najmlajših.

IGRAJTE SE Z NAMI

murka

BOŽIČNI NAKUPI V CELOVCU

butike
POLO

Butika za ženske in moške
Alter Platz 31

Ženska butika

VALENTINA

G. Arthofer

Lidmanskygasse 25 • Tel. 0 463 / 51 58 86

ženska, moška in otroška oblačila

PELZ - MODEN
HESSE

Thomas-Schmid-Gasse 28
Krznenia moda

športni artikli in oblekali

Sporthaus

KASTNER & ÖHLER

Feldmarschall-Conrad-Platz 111

parfumerije

MODEACCESSOIRES
HATHEYER

Alter Platz 5

Lasni nakit - modni nakit

AMBACH KOSMETIK

Villacher Straße 1 B

Specialna kosmetika Ambach

- MAX FACTOR - DEBORAH -

steklo / porcelan

VINZ.

ZWICK

Alter Platz 29

nakit / ure

GUNTER PISEK

Bahnhofstraße 61

"Nakit in ure"

UHREN GROTE SCHMUCK

Paulitschgasse 9

Tel. 57 9 38

SCHMUCKTRUHE GOBETZKY

Ure - dragulji - ogrlice

Alter Platz 23

darija

VINZ.

ZWICK

Alter Platz 29

optika / foto

BUFFA sen.

Kramergasse 2

OPTIKA - FOTO

HARTLAUER

Alter Platz 16

Foto - video - hi-fi

OPTIKA - FOTO

BUFFA sen.

KRAMERGASSE 2
CELOVEC

Navedena podjetja se priporočajo našim bralcem, želijo prijetne praznike in srečno Novo leto in se veselijo vašega obiska.

gospodinjski in kuhinjski stroji

VINZ.

ZWICK

Alter Platz 29

gramofonske plošče

ELISABETH

Spitalgasse 10

klavirji

KLAVIERHAUS A. LANGER

Domgasse 10

Svetilke, ugaševanje, popravila, novi in rabljeni klavirji, rezervni deli

pohištvo in oprema

FRANK RAUMAUSSSTATTUNG

Herrengasse 10

Preproge, zavese, pohištveno blago, tapete, PVC obloge in preprogaste talne obloge

AMBACH KOSMETIK

Möbel Handelsgesellschaft m.b.H.

Völkermarkter Straße 165

Svetilke, tapete, zavese, preproge

radijski sprejemniki in električni stroji

SCHWARZ

Morogasse 20

MAZDA JORDAN

Ges.m.b.H.

Pogodbeni trgovec in delavnica

Völkermarkter Straße 270

FERNSEH RATZ

Gabelsberger Straße 14

Pri glavni avtobusni postaji

rezervni deli in pritikline za avtomobile

MAZDA JORDAN

Ges.m.b.H.

Pogodbeni trgovec in delavnica

Völkermarkter Straße 270

PEUGEOT - TALBOT

Servisna služba

FA. ZIRNIG, Autowerkstätten KG

Fledermausgasse 14 • Tel. 0 463 / 22 1 52

trgovina z motornimi vozili

FORD-SINTSCHNIG

Delavnica in rezervni deli

Südbahngürtel 8, Tel. 0 463 / 32 1 44

MAZDA JORDAN

Ges.m.b.H.

Pogodbeni trgovec in delavnica

Völkermarkter Straße 270

SCHWARZ

NAJVEČJA TRGOVSKA HIŠA
Z ELEKTROMATERIALOM
V CELOVCU

SVETILA + ŽARNICE
HI-FI/TV/VIDEO
ELEKTRIČNI APARATI
ELEKTRIČNA POSODA
INSTALACIJSKI MATERIAL

CELOVEC - MOROGASSE 20

ODPRTO:
PONEDELJEK-PETEK
8.-12. IN 14.-18. URE

VRHUNSKA KVALITETA PRIMERNE CENE

NORDMENDE

emona commerce

tozd globus

Ljubljana, podvod Maximarketa tel.: 061 219-107

PRODAJNI PROGRAM

vezana okna

termoizolacijska okna

pokna, rolete...

notranja, vhodna in garažna vrata

montažne hiše

pregradne montažne stene

dopolnilni program

od 26. novembra 1988 dalje
10% novoletni popust

odvisno od nakupa
— KREDIT na 3, 6, 12 mesecev,
za hiše 7 let
po ugodnih obrestnih merah
— brezplačen PREVOZ...

dober strokovni nasvet
prospekte in informacije nudijo

JELOVICA

Lesna industrija Škofja Loka, Kidričeva 58, tel. 064/631-241

PRODAJNA MESTA: Škofja Loka, Murska Sobota, Nova Gorica, Celje, Izola, Pula, Crikvenica, Zadar, Šibenik, Split, Bar, Zagreb, Nova Gradiška, Osijek, Banja Luka, Sarajevo, Čapljina, Stara Pazova, Beograd, Valjevo, Zaječar, Kragujevac, Požarevac, Trstenik, Niš, Skopje, Priština, Peč, Dečani.

ČESTITAMO VAM ZA DAN REPUBLIKE

MALI OGLASI**tel.: 27-960****cesta JLA 16****APARATI STROJI**

Barvni TV samsung, ekran 51 cm, stara 1 leto, nujno prodam. Tel.: 73-902

18232

Nujno prodam šivalni STROJ bagat ruža step, še v garanciji, 10 odstotkov ceneje. Tel.: 23-917

18242

Prodam PEČ magma tobi 7 in PRALNI STROJ gorenje superavtomat, star in obnovljen. Janez Dlenc, Zg. Bitnje 50/a

18252

Ugodno prodam barvni TV iskra azur v brezhibnem stanju, star 3,5 leta. Tel.: 37-157

18265

Prodam nov ŠTEDILNIK (2+2) in zamrzovalno OMARO. Tel.: 46-374 18300

Prodam kombiniran ŠTEDILNIK gorenje. Ratkovič, Sorška 22, Drulovka (novi bloki)

18301

Prodam FOTOAPARAT polaroid, novejši tip. Šimenc, Tekstilna 7, Kranj - Primsko

18323

Prodam ŠTEDILNIK (2+4) gorenje. Lešnjak, Šorljeva 5, Kranj, tel.: 27-918

18336

Prodam kombiniran ŠTEDILNIK. Božič, Partizanska 41, Šk. Loka

18339

GRAMOFON pioneer PJ 4, malo rabljen, deklariran, poceni prodam. Tel.: 57-350

18348

Prodam BULDOŽER TG 50 C, letnik 1978 ali zamenjam za traktor na 4 pogone, nad 50 KS. Lesce, Na trati 16, tel.: 74-368

18351

Prodam prenosni črno-beli TV iskra. Informacije na tel.: 39-189

18352

Prodam oljni GORILEC za kamine. Pečnik, Lutnarjeva 2, Kranj

18369

Ugodno prodam 1½ litrski HLADILNIK in ELEMENT kuhinje savarin 226 x 60 x 60. Murko, Stružnikova 22/a, Šenčur

18382

Prodam šivalni STROJ višnja. Tel.: 66-574

18387

Prodam SLAMOREZNICO špajzer in 16-colski GUMI VOZ. Smartno 7, Cerklje

18391

Prodam AVTORADIO, zvočnike, equalizer in računalnik ZX spectrum. Želeži, Križe 18, tel.: 57-628

18396

Prodam KOSILNICO figaro s sedežem. Boncelj, Golnik 50

18402

Ugodno prodam barvni TV. Janez Konc, Zalog 5, Golnik, tel.: 46-137

18419

Prodam barvni TV gorenje. Zg. Bela 16, tel.: 45-205

18421

POMIVALNI STROJ - OBOD BAUNECHT, kupljen 1988, pomaiva odlično, ima garancijo, ugodno prodam. Tel.: 25-853

18433

Prodam 350-litrsko hladilno SKRINJO, staro 2 leti. Tel.: 35-840

18446

Prodam 2 leti star pomivalni STROJ za 50 SM. Preželj, Frankovo 44, Škofja Loka

18454

Barvni TV ei Niš ugodno prodam. Gorjanc, Voglje 43

18467

COMODORE 16 z radiom, joisticom in veliko kasetami, prodam. Tel.: 51-535

18470

Prodam ŠTEDILNIK iskra corona in gorenje (4+2) ter trajnožareče PEČ. Olševec 22

18483

Prodam barvni TV gorenje. Ristič, Čevljarska 6, Tržič

18490

Prodam barvni TV iskra. Jenko, Trata 18, Cerkle

18491

Ugodno prodam barvni TV gorenje kerting in 6 kolektorjev. Tel.: 68-715

18497

Prodam novo 300-litrsko hladilno SKRINJO Ith, 15 odstotkov ceneje in malo rabljen brezhiben pralni STROJ ei Niš. Informacije na tel.: 68-107, od 15. do 16. ure

18497

Prodam rabljen ŠTEDILNIK (4+2), pravilen STROJ in tuš kabino. Cena za vse 70 SM. Janez Oblak, Britof 319, Kranj

18500

Prodam črno-beli TV gorenje in sobno trajnožareče PEČ kiperbusch. Tel.: 80-646

18501

Prodam prenosni črno-beli TV iskra. Informacije na tel.: 39-189

18352

Prodam oljni GORILEC za kamine. Pečnik, Lutnarjeva 2, Kranj

18369

Ugodno prodam 1½ litrski HLADILNIK in ELEMENT kuhinje savarin 226 x 60 x 60. Murko, Stružnikova 22/a, Šenčur

18382

Prodam šivalni STROJ višnja. Tel.: 66-574

18387

Prodam SLAMOREZNICO špajzer in 16-colski GUMI VOZ. Smartno 7, Cerklje

18391

Prodam AVTORADIO, zvočnike, equalizer in računalnik ZX spectrum. Želeži, Križe 18, tel.: 57-628

18396

Prodam KOSILNICO figaro s sedežem. Boncelj, Golnik 50

18402

Prodam GRADBENI MATERIAL

Prodam rabljen streško OPEKO kikinda in špičak ter rabljen leseno OSTREŠJE za drvarnico. Tel.: 27-417

18218

Prodam LES za ostrešje. Čirče 29, Kranj

18219

Prodam PLOHE, 8 m, colarice, 8 m in OPĀZ, 400 m, vse suho, prodam. Tel.: 75-386

18277

Prodam 30 kvad. m. suhega smrekovega OPAŽA I. vrste. Tel.: 75-679, dolgodne

18290

Prodam 24 m bakrenih ŽLEBOV, 33/0,55 cm in 3 bakrene PLOŠČE 1 x 2 m. Tel.: 24-038

18291

Ugodno prodam perzijske MUCKE. Tel.: 631-270, popoldan

18373

Prodam PRIKOLICO za osebni avto. Tel.: 37-553

18414

Ugodno prodam dobro ohranjeno otroško POSTELJOZ JOGIEM ter počasno dolgo OBLEKO št. 38. Bižal, tel.: 34-680, dopoldan

18427

Prodam žganjski kotel in 300 litrsko kad za sadje. Tel.: 622-742

18140

Ugodno prodam 100 kvad. m. IZOLACIJE za oblaganje ali pod, večjo koliko

18480

GARSONJERO v kranju (v bloku pri letnem kopališču), prodam. Šifra: PLANINA

18239

Prodam 2-sobno opremljeno STANOVANJE v najem od 1 do 2 let. Šifra: HIŠA - PREDPLAČILO

18243

NUJNO potrebujem (za več let) ogrevanje sobo ali manjše STANOVANJE v Kranju, Tržiču ali Jesenicah. Možno enoletno predplačilo. Šifra: JELA

18349

Prodam 3-sobno STANOVANJE s centralnim ogrevanjem, brez telefona. Ogled v soboto in nedeljo. Mlinarič, C. 4. julija 53, Bistrica pri Tržiču

18480

Prodam novo STANOVANJE, velikosti 63 kvad. m., Planina III. Lahko na obrone. Tel.: 34-663

18487

Prodam GARSONJERO ali zamenjam za večje stanovanje z doplačilom. Tel.: 39-988

18502

Prodam RAZNO PRODAM

Ugodno prodam perzijske MUCKE. Tel.: 631-270, popoldan

18373

Prodam PRIKOLICO za osebni avto. Tel.: 37-553

18414

Ugodno prodam dobro ohranjeno otroško POSTELJOZ JOGIEM ter počasno dolgo OBLEKO št. 38. Bižal, tel.: 34-680, dopoldan

18427

Prodam žganjski kotel in 300 litrsko kad za sadje. Tel.: 622-742

18140

Ugodno prodam 100 kvad. m. IZOLACIJE za oblaganje ali pod, večjo koliko

18480

GARSONJERO v kranju (v bloku pri letnem kopališču), prodam. Šifra: PLANINA

18239

Prodam 2-sobno opremljeno STANOVANJE v najem od 1 do 2 let. Šifra: HIŠA - PREDPLAČILO

18243

NUJNO potrebujem (za več let) ogrevanje sobo ali manjše STANOVANJE v Kranju, Tržiču ali Jesenicah. Možno enoletno predplačilo. Šifra: JELA

18349

Prodam 3-sobno STANOVANJE s centralnim ogrevanjem, brez telefona. Ogled v soboto in nedeljo. Mlinarič, C. 4. julija 53, Bistrica pri Tržiču

18480

Prodam novo STANOVANJE, velikosti 63 kvad. m., Planina III. Lahko na obrone. Tel.: 34-663

18487

Prodam GARSONJERO ali zamenjam za večje stanovanje z doplačilom. Tel.: 39-988

18502

Prodam STANOVANJA

Ugodno prodam perzijske MUCKE. Tel.: 631-270, popoldan

18373

Prodam PRIKOLICO za osebni avto. Tel.: 37-553

18414

Ugodno prodam dobro ohranjeno otroško POSTELJOZ JOGIEM ter počasno dolgo OBLEKO št. 38. Bižal, tel.: 34-680, dopoldan

18427

Prodam žganjski kotel in 300 litrsko kad za sadje. Tel.: 622-742

18140

Ugodno prodam 100 kvad. m. IZOLACIJE za oblaganje ali pod, večjo koliko

18480

GARSONJERO v kranju (v bloku pri letnem kopališču), prodam. Šifra: PLANINA

18239

Prodam 2-sobno opremljeno STANOVANJE v najem od 1 do 2 let. Šifra: HIŠA - PREDPLAČILO

18243

NUJNO potrebujem (za več let) ogrevanje sobo ali manjše STANOVANJE v Kranju, Tržiču ali Jesenicah. Možno enoletno predplačilo. Šifra: JELA

LADO 1200 karavan, letnik 1981, nevno, prodam. Potreba je delna obnova motorja. Tel.: 25-354 18436
Prodam R 18, letnik 1979. Tel.: 39-658 18439
Prodam GOLF diesel, letnik 1986. Ogled v soboto. Preddvor 109 18443
Prodam GOLF JGL, letnik 1981. Tel.: 620-080, od 15. do 16. ure 18444
LADO 1200, letnik 1972, poceni prodam. Jensterle, Majhnova 14, Boh. Bitrica 18445
Prodam športno ŠKODA 110 R, letnik 1980. Tel.: 35-430 18447
Prodam VW 1200, starejši letnik. Tel.: 79-448 18449
Prodam JUGO 45 E, letnik oktober 1986. Vera Odar, Boh. Bela 39/a 18450
Prodam JUGO 45, letnik 1981. Onič, Planinska 11, Lesce, tel.: 74-032 18451
Prodam Z 101 komfort, letnik 1980. Tel.: 27-893 18452
Prodam neregistrirano Z 101 komfort, letnik 1979/80. Cena 250 SM. Voglie 58 18453
Prodam JUGO 45, letnik 1984 in Z 750, letnik 1979. Pogačnik, Zvirče 34/b, tel.: 57-848 18475
Prodam LADO samara, letnik maj 1987. Tel.: 82-141 18476
Ugodno prodam GOLF JGL, letnik 1981. Informacije v nedeljo dopoldne. Tel.: 28-463 18478
Prodam MERCEDES 12-13, letnik 1983. Franc Stanovnik, Zminez 54, Škofja Loka 18482
Prodam Z 850, letnik 1982. Praprotna polica 14, Cerknje 18484
Ugodno prodam novo karamboliran Z 101, letnik 1979, 69.000 km. Ilij Božovič, Tavčarjeva 11, Jesenice, tel.: 83-039, sobota in nedelja od 14. do 18. ure 18485
Prodam zimske GUME s plastiči za Lado 1300 (13" - 165). Hočev, Weingroß, Šenčur 18488
Prodam Z 750, starejši letnik, registriran do aprila 1989, ugodno. Tel.: 57-544 18489
Prodam neregistrirano, vozno Z 101 super, letnik 1978, ali celo za dele. Tel.: 74-753 18493
Poceni prodam R 4, letnik 1977. Tel.: 50-275, v soboto in nedeljo 18498
Nujno prodam Z 125 P, letnik 1976, garažiran, lepo ohranjen. Naslov v oglasnom oddelku. 18499
ZAPOSLITVE
Dobri likarici nudim redno honorarno delo v popoldanskem času. Šifra: Škofja Loka 18136
Akviziterji! Ekskluzivni izdelek za vsako gospodinjstvo. Tel.: 22-618, v soboto od 10. do 12. ure ali od 17. do 19. ure 18216
Sprejemem kakršnokoli delo na dom, po možnosti tudi stroj. Naslov v oglasnom oddelku. 18234
Nudim dobro plačano honorarno delo. Šifra: DENAR IN ŽUR 18298
Nudim honorarno delo prodaje otroško-sloškega programa, tudi v popoldanskem času in po možnosti z lastnim prevozom. Tel.: 74-634 18299
Možnost tako velikega zasluga je samo 1 x na leto. Vabim vas k sodelovanju. Šifra: NOVO LETO 18325
Honorarno zaposlimo potnika za prajo priročnikov, enciklopedij in zdravstvenih vodnikov. Šifra: ODLIČEN HONORAR 18362
Iščemo delavca - mlajšega upokojence za občasno honorarno delo (kjerjene peči in manjše prevoze). Zahtevamo Izpit B kategorije. Prednost imajo kandidati z opravljenim izpitom za upravljanje z nizkotlačnimi kotli. Informacije in prijave na tel.: 47-584, dopoln. 18386
Za honorarno prodajo več vrst atraktivnih artiklov nudimo še nekaj dobro plačanih delovnih mest. Pogoji: prosti vikendi, avto in osebna urejenost. Tel.: 73-349, po 20. uri 18394
Siviljo ali krojača ter modelarko v več letno prakso zaposlim. Šifra: DOBER OD 18452
ZIVALI
Prodam PRAŠIČA za zakol. Goriča 7, Golnik
Prodam brezo TELICO in KRAVO, simentalki, kontrola A. Tel.: 65-005 18260
Prodam BIKA, težkega okoli 400 kg, za zakol ali nadaljnjo rejo in prvi desni BLATNIK za 125 P. Posavec 65, Podnart 18264
Prodam drugi brezo KRAVO in 10 mesecev staro TELICO. Tel.: 620-022 18293
KOKOŠI, stare 1 leto, prodam po 10.000 din za kos. Globočnik, Voglie 85 18306
Prodam 2 TELETA (120 in 170 kg). Podreča 11 18315
Prodam PRAŠIČE za zakol. Strahinj 20, Naklo 18317
Prodam PRAŠIČE, težke od 20 do 90 kg. Stružev 3/a 18326
Prodam TELČKI, simentalko staro 14 dni in frizijo staro 6 dni. Jože Ciperle, Lahovče 33, Cerknje 18330
Prodam 7 tednov starega BIKCA. Breg 7, Komenda 18331
Prodam PRAŠIČA za zakol, dvorazredni PLUG imt v KONJA vajenega kmečkih del ali zamenjam za starega. Pivka 3, Naklo 18333
Prodam PRAŠIČE, težke 35 kg in PUJKI, stare 9 tednov. Sp. Brnik 60 18343
Prodam BIKA simentalca, težkega 500 kg. Sp. Brnik 40 18347
Prodam PRAŠIČA za zakol, težkega 180 kg. Luže 14, Šenčur 18353
PRIREDITVE
Praznični MLADINSKI PLESI v Delavskem domu bodo v dneh, petek, 25. 11., sobota, 26. 11., nedelja, 27. 11., ponedeljek, 28. 11. in torek, 29. 11. Vsi plesi so ob 20. uri. Ostali plesi po ustavljenem redu. Vabljeni! 18366
Gostišče Draga v Begunjah vas vabi 29. 11. ob 19. uri, da prisluhnete nežnim zvokom citer in še vse ostale sestre Novega leta. Vabljeni! 18431
Studio DJ in OO ZSMS Visoko prireja v petek, 25. 11. in soboto, 26. 11. mladinski PLES - disk na Visokem v Kulturnem domu. Gosti: LESTVICA SLOVENSKIH DISKOTEK - poslovni nastop Deje Mušič - priznani DJ ičo - izbor miss, mister - disk plesalec. Organiziran prevoz nazaj v Kranj. Vljudno vabljeni! 18477

**GORENJJSKI GLAS
VEČ KOT ČASOPIS****OBVESTILA**

BRUSIM PARKET po ugodni ceni. Tel.: 37-553

ROLETE, žaluzije, zasteklitev balkonov in teras, aluminij okna in vrata, aluminij predelne stene, večja popravila rolet in žaluzij naročite ŠPILERJEVIM, Gradnikova 9, Radovljica, tel.: (064) 75-610 17519

Prodam brezo KOBILO haflinger in ŽREBE, star 8 mesecev. Sajovic, Brito 34 18374

Prodam brezo črno-bele TELICE v A kontroli, z dobrim poreklom. Basaj, Suha 40 18376

Prodam BIKCA simentalca, starega 7 dni. Suha 15, Kranj 18377

Prodam težjega PRAŠIČA. Florjan Urevc, Krnica 84/a, Zg. Gorja 18384

Prodam brezo TELICO in 220 kg težkega BIKCA. Škrnjec, Zg. Bela 57 18389

Prodam OVCE za pleme ali zakol. Strahinj 75, tel.: 48-551 18390

Prodam PRAŠIČE. Tel.: 26-249 18406

Prodam PRAŠIČA za zakol, težkega 150 do 180 kg. Nasovče 15, Komenda 18422

Prodam 2 črno-bele BIKCA, star 10 dni. Visoko 71 18424

Prodam PRAŠIČA za zakol. Apno 1, Cerknje 18437

Po ugodni ceni prodam majhne KUŽKE. Tel.: 633-165 18442

Prodam več TELIC od 6 do 9 mesecev brejosti. Praprotna polica 4 18448

Prodama mlade čistokrvne KODRE. Informacije na tel.: 82-537, zvečer 18455

Kupim BIKCA simentalca, starega do 14 dni. Tel.: 061/50-604 18456

Ugodno prodam 6 tednov stare PSE ovčarje. C. JLA 41, Kranj 18464

Prodam 2 KRAVI simentalki, ki bosta v marcu tretji telile. Predosje 1 18472

Prodam PRAŠIČA za zakol. Češnjevec 12, Cerknje 18473

Prodam KRAVO, črno-belo, po prvem teletu in 14 dni staro TELČKO friziko ali zamenjam za BIKCA simentalca. Zalog 11, Cerknje 18479

Prodam 2 TELČKI friziki, ena staro 5 tednov, druga 3 tedne. Tel.: 68-251 18496

Prodam KRAVO, brezo 8 mesecev. Cerknje, C. Janeza Bobnarja 7 18503

Prodam TELICO, črno-belo, pred telitivo ali po telitvi. Nova vas 3, Preddvor 18504

Kupim rabljeni MOTOR od mopeda, tip ni pomemben. Tel.: 79-615 18312

Kupim suhe smrekove PLOHE. Kalan, Poljšica 6, Podnart, tel.: 70-225 18350

Kupim MOTORKO stihl 0,8 v okvari. Zg. Lipnica 16, Kamna gorica 18375

Kupim manjšo pnevmatsko ali vzmetno KOVAŠKO KLADIVO ter manjšo hidravlico in ekscentrično STISKALNICO. Tel.: 83-469 18392

Kupim KNJIGO Stridsberg - Mojih pet življenj, Jug, Gradnikova 89, Radovljica 18400

Kupim manjši KOMPRESOR za tlačenje gum, dobro ohranjen. Tel.: 47-045, vsak delavnik od 6. do 9. ure 18411

Kupim SPECTRUM 48. Tel.: 42-135 18481

Kupim Citroen, GA tel. 45672

Kupim BIKCA simentalca, starega 10 do 14 dni. Tel.: 79-623 18257

Kupim SMUČARSKO skakalno opremo, kombinezon, čelado, velikosti do 10 let in tekaške ČEVOLVE, brixen, št. 42-43. Tel.: 43-180 18278

Kupim rabljeni MOTOR od mopeda, tip ni pomemben. Tel.: 79-615 18312

Kupim suhe smrekove PLOHE. Kalan, Poljšica 6, Podnart, tel.: 70-225 18350

Kupim MOTORKO stihl 0,8 v okvari. Zg. Lipnica 16, Kamna gorica 18375

Kupim manjšo pnevmatsko ali vzmetno KOVAŠKO KLADIVO ter manjšo hidravlico in ekscentrično STISKALNICO. Tel.: 83-469 18392

Kupim KNJIGO Stridsberg - Mojih pet življenj, Jug, Gradnikova 89, Radovljica 18400

Kupim manjši KOMPRESOR za tlačenje gum, dobro ohranjen. Tel.: 47-045, vsak delavnik od 6. do 9. ure 18411

Kupim SPECTRUM 48. Tel.: 42-135 18481

Kupim Citroen, GA tel. 45672

Kupim BIKCA simentalca, starega 10 do 14 dni. Tel.: 79-623 18257

Kupim SMUČARSKO skakalno opremo, kombinezon, čelado, velikosti do 10 let in tekaške ČEVOLVE, brixen, št. 42-43. Tel.: 43-180 18278

Kupim rabljeni MOTOR od mopeda, tip ni pomemben. Tel.: 79-615 18312

Kupim suhe smrekove PLOHE. Kalan, Poljšica 6, Podnart, tel.: 70-225 18350

Kupim MOTORKO stihl 0,8 v okvari. Zg. Lipnica 16, Kamna gorica 18375

Kupim manjšo pnevmatsko ali vzmetno KOVAŠKO KLADIVO ter manjšo hidravlico in ekscentrično STISKALNICO. Tel.: 83-469 18392

Kupim KNJIGO Stridsberg - Mojih pet življenj, Jug, Gradnikova 89, Radovljica 18400

Kupim manjši KOMPRESOR za tlačenje gum, dobro ohranjen. Tel.: 47-045, vsak delavnik od 6. do 9. ure 18411

Kupim SPECTRUM 48. Tel.: 42-135 18481

Kupim Citroen, GA tel. 45672

Kupim BIKCA simentalca, starega 10 do 14 dni. Tel.: 79-623 18257

Kupim SMUČARSKO skakalno opremo, kombinezon, čelado, velikosti do 10 let in tekaške ČEVOLVE, brixen, št. 42-43. Tel.: 43-180 18278

Kupim rabljeni MOTOR od mopeda, tip ni pomemben. Tel.: 79-615 18312

Kupim suhe smrekove PLOHE. Kalan, Poljšica 6, Podnart, tel.: 70-225 18350

Kupim MOTORKO stihl 0,8 v okvari. Zg. Lipnica 16, Kamna gorica 18375

Kupim manjšo pnevmatsko ali vzmetno KOVAŠKO KLADIVO ter manjšo hidravlico in ekscentrično STISKALNICO. Tel.: 83-469 18392

Kupim KNJIGO Stridsberg - Mojih pet življenj, Jug, Gradnikova 89, Radovljica 18400

Kupim manjši KOMPRESOR za tlačenje gum, dobro ohranjen. Tel.: 47-045, vsak delavnik od 6. do 9. ure 18411

Kupim SPECTRUM 48. Tel.: 42-135 18481

Kupim Citroen, GA tel. 45672

Kupim BIKCA simentalca, starega 10 do 14 dni. Tel.: 79-623 18257

Kupim SMUČARSKO skakalno opremo, kombinezon, čelado, velikosti do 10 let in tekaške ČEVOLVE, brixen, št. 42-43. Tel.: 43-180 18278

Kupim rabljeni MOTOR od mopeda, tip ni pomemben. Tel.: 79-615 18312

Kupim su

S hrbotom proti slovenski skupščini

Slovenska pomlad ni končana!

Ljubljana, 21. novembra - Ni mogoče pristati na tezo, da so mitingi v Srbiji Jugoslaviji v korist, medtem ko so zborovanja Albancev v Prištini iredenta, v Ljubljani pa kontrarevolucija, je med drugim ob burnem aplavzu večitočere množice, ki se je zbrala kljub snežnemu metežu na zborovanju v podporo četverici, pravnih državi in ustavnemu referendumu, rekel Janez Janša. Po Roški, kulturnem mitingu in Mostecu, četrtična množična podpora slovenske javnosti idejam in usmeritvam Odbora za varstvo človekovih pravic, ki je poleg Društva slovenskih pisateljev in UK ZSMS Ljubljana tudi podpisal organizacijo ponedeljkov prireditve.

Če bi se malo dvignili nad občajno politično frazterjenje, bi kaj lahko zapisali, da se je, kot bi rekel Rudi Seligo, tudi Bog razjokal nad usodo četverice in nasproti demokracije ter človekovih pravic. Simbolika je bila namreč z, za voznike ničkaj simpatično, snežno odejo, več kot popolna. Pa vendar to, kot tisti bojkot zborovanja vsaj dela uradne slovenske oblastne strukture in (namerno?) zmedene izjave v zvezi z odpovedjo prireditvi, niso prepričale množice ljudi, ki so se hoteli z osebno prisotnostjo izpričati solidarnost z Janezom, Ivanom, Davidom in Francijem, izreci za suverenost ter referendum.

Po pesmi je Igor Bavčar med drugim povedal: »Naša prizadevanja niso zaman. Notranji minister Tomaž Ertl je poleti izjavil, da javnost ne bo nikoli izvedela, kaj vsebuje sporni vojaški dokument. Samo štiri mesece

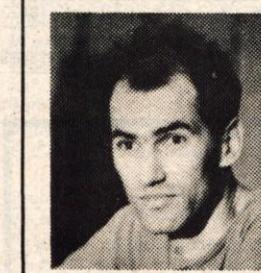
univerze Alojza Križmana, je množici spregovoril Ivan Oman, predsednik slovenske kmečke zveze, ki je v prosti besedi poželjalo priznanja.

Skandiranje »Janša, Janša« je doseglo svoj vrh, ko se je v vlogi govornika pojabil Janez Janša. »Razmerje med oblastjo in javnostjo, med državo in civilno družbo, ki se vzpostavlja tudi na današnjem zborovanju, ni vprašanje zaupanja, temveč vprašanje nadzora javnosti nad državo. Ni demokracije, če

oblast nadzoruje javnost in ne obratno. Ni demokracije, če niso zagotovljene temeljne človekove pravice, vključno s pravico do svobodnega političnega organiziranja. Ta vprašanja se v našem prostoru pojavljajo konec 20. stoletja, medtem ko so bila marsikje po svetu rešena v desetletjih po francoski revoluciji. V mnogocem zaostajamo za razvitim svetom. Na nas je, da popravljamo zameno. Da gremo naprej, ne glede na to, da se v Jugoslaviji krepijo ravno nas-

Prireditve je privabila tudi celo vrsto predstavnikov sedme sile

Janez Janša za Gorenjski glas: »Kar se tiče skupščinske komisije za proučitev celotnih posledic procesa, je zanesljivo obstojala tudi bojazen, da gre zgolj za demagogijo. Mislim, da je že Churchill rekel, da, v kolikor se hoče izogniti kakšni dilemi ali vprašanju, ustanovi komisijo. Vendar čim je komisija pričela z delom, sem vedel, da, česarkoli se bodo lotili, bodo naleteli na pravo stvar. V ozadju tega procesa so v glavnem same stvari, ki so v nasprotju z zakoni in ustavo in ne bo možno dolgo čakati, temveč priti z pravo barvo na dan. Bal sem se samo tega, da bi poskušali rezultate, do katerih bodo prišli, dalj časa skrivati pred javnostjo in čakati, da se razmere spremeni.«

Če pa govorim o današnji prireditvi, moram reči, da še urejam vtise. Mislim, da so ljudje, ki prišli danes sem v takšnem vremenu, dokazali, da jim gre za neko stvar in da slovenska pomlad še zdaleč ni končana in da se bo proces formirajo javnosti nadaljeval.«

Ceste bodo letošnjo zimo slabše vzdrževane

Varčevanje na enim koncu povzroča škodo na drugem

Ljubljana, 21. novembra - Stanje cest, kakršno je v teh dneh, po prvem snegu letošnje zime, kaže tisto, kar je napovedal že spremenjeni pravilnik o obnavljanju, rednem vzdrževanju in varstvu cest. Ceste, predvsem tiste v drugi in tretji prioriteti vzdrževanja prevoznotnosti, so slabo splužene, zaledene in za vozila, ki so slabo opremljene za zimske razmere, tudi zelo nevarne. Na to pa se bomo moralni letos očitno navaditi, kajti v Sloveniji so se odločili, da bodo obseg zimskega vzdrževanja cest zmanjšali in ga približali standardom v sosednjih državah.

Kaj to pomeni? Manj bo soljenja (ne le iz ekonomskih, temveč tudi iz ekoloških razlogov), manj posipavanja s peskom, manj pluženja. Kot smo slišali na pondeljkovi tiskovni konferenci, ki jo je sklical republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, bodo avtomobilске in magistralne ceste začeli plužiti pri desetih centimetrih novozapadlega snega, vse ostale pa šele pri petnajstih. Po novem bo zagotovljena stalna prevoznotnost le na avtomobilskih in tistih magistralnih cestah, kjer je povprečni dnevni promet nad 4000 vozil, na cestah druge prioritete (ostale magistralne, regionalne in lokalne) pa le med 5. in 22. uro. Ker bo na cestah letos več snega in ledu, je jasno, da bo vožnja mogoča le z zimsko opremo, v kateri ne smejo manjkati verige. Za leško Verigo, ki je v precejšnjih težavah, je to vsekakor ugodno, saj ji daje možnosti za večjo prodajo. Kaj pa to pomeni za voznike in ostale udeležence v prometu, ni treba posebej razlagati.

Cestno gospodarstvo je - vsaj tako je mogoče sklepati - po vso-

ru zdravstva in še nekaterih dejavnosti žogico stroškov zimskega vzdrževanja cest vrglo v roke voznikom in drugim uporabnikom cest po načelu "kdo se hoče voziti tudi pozimi, naj vozilo opremi z zimskimi gumami, verigami in lopatico za vsak primer". Cestarji bodo na ta način sicer nekaj privarčevali, vendar zelo malo, saj kar 60 do 70 odstotkov stroškov zimske službe predstavljajo izdatki za materiale, pripravljenost strojev in ljudi, dežurstvo... Ker pa se v Sloveniji vsak dan vozi na delo okrog 400 tisoč ljudi (nekateri med njimi morajo na pot že ob štirih zjutraj, torej uro prej, preden naj bi bila zagotovljena prevoznotnost lokalnih, regionalnih in nekaterih magistralnih cest), je pričakovati, da bo več zamud na delo, več motenj v proizvodnji... In če h gospodarski škodi, ki bo povzročilo zavestno slabše vzdrževanje cest, prištejemo še škodo za zvito pločevino, morda tudi za poškodovane ali celo mrteve udeležence prometa, prideamo do računa, ki se ne bo izsel. Varčevanje na enim koncu bo povzročalo škodo na drugem!

C. Zaplotnik

Razstava »Otrok v igri«

Ljubljana, 22. novembra - V Potrošniško informativnem centru pri DOMUS-u v Ljubljani je od danes pa vse do 6. decembra odprta prodajna razstava »Otrok v igri«. Odprta bo vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 19. ure, v soboto pa le dopoldne. Na razstavi bo prikazalo svoje izdelke 22 proizvajalcev igrač in otroške opreme, hkrati pa se bodo vrstili tudi mikavne prireditve: danes kiparimo, risanje in pravljice, barvamo skupaj, čarovnik na obisku, igrajmo se slikarji... Da bodo poleg otrok primerno potešeni tudi starši, jim dr. Ljubica Marjanovič - Umek pripravlja dve svetovanji, kako izbrati igrača, in sicer 25. novembra in 2. decembra ob 17. uri.

D. Ž.

Mladi, stari, tisti s službami in tisti brez »Hočemo demokracijo«

so povedali v sporocilu za živnost, sem sam že stalno trdil. Jani Kovačič, glasbenik: »Imel sem sicer pripravljen program, pa je bilo mrzlo, da bi se šli intelektualistom. Potreben je bil samo »šus u vovo« in iti, ker za drugega tudi bilo časa. Glede na vreme je bil sliv, da se ni pričakovalo toliko ljudi, sicer pa jaz ne vem, se ukvarjam s politiko.«

Bojan Korzika, Odbor za varstvo človekovih pravic: »Za vremena je bil program kriv na predvidenega, vendar vse mislim, da so govorniki povedali svoje mnenje. Mislim, da ga na delo združene demokratizacijske četverice nesodaj v zapori. Seveda to še prva stopnica, Odbor nadaljeval svoje delo, dokler ne bo pokazalo celotno označenja procesa in njegovih scenaristov.«

Igor Vidmar, organizator: »Ljudje so pozabili na začetno dobro in prišli ven, ker so meči da morajo ideje potrditi s svojo prisotnostjo. Glede na vse pa je menim, da je današnji dogodek izjemn uspeh. V pripravi je bilo sicer vloženega dostila, vendar, če imaš ekipo in posebni cilj, za katerega delaš stvar seveda povsem drugač.«

Vine Bešek, Foto: Gorazd Š.

Presestljivo množična udeležba kljub nemogočemu vremenu

Proslavi ob dnevu republike

Jesenice — Slavnostna prireditve ob dnevu republike bo v petek, 25. novembra, ob 19. uri v osnovni šoli Gorenjskega odreda Žirovnic v Zabreznici. Slavnostni govornik bo sekretar OK ZKS Jesenice Igor Mežek, podeljena bodo državna odlikovanja, cicibani pa sprejeti v pionirska organizacija. Uro pred tem, ob 18., bo otvoritev skupinske razstave likovnih del članov Dolika v razstavnem salonu Dolik, v dnehu ob 26. novembra do 10. decembra bo v Kosovi graščini na Jesenicah odprtta razstava s partizansko tematiko.

Ziri — Proslava ob dnevu republike bo v soboto, 26. novembra, ob 19. uri v kinodvoranu v Žireh. Slavnostni govornik bo Viktor Žakelj, podpredsednik republiške konference SZDL Slovenije, v kulturnem programu bodo nastopili dramski igralci Polona Vetrh, ženski pevski zbor Svobode Žiri in pihalna godba Alpine.

Posvet kmetijskih pospeševalcev na Bledu

Kako poceniti pridelavo hrane

Bled, 21. novembra - Kmetijski pospeševalci iz Slovenije, njim pa so se pridružili še gostje iz zamejstva, so v pondeljek in torek na posvetovanju na Bledu razglabljali, kako poceniti pridelavo hrane oziroma kako povečati dohodek kmetij. Strokovnjaki ugotovljajo, da tudi na kmetijah se niso izkoriscene vse možnosti in da je še precej rezerv. Boljši dohodek je mogoče doseči z ustreznejšo izbiro proizvodnih usmeritev (tudi na hrivovskem območju), z boljšo izraboto kmetijskih zemljišč, z večjo strokovnostjo dela, z učinkovitejšo organizacijo dela in bolj produktivnim zaposlovanjem, z zmanjševanjem izdatkov v kmečkem gospodinjstvu, s smotrnejšo uporabo gnojil in se bi lahko naštevali.

C. Z.

Svečanost v Merkurju

Kranj, 24. novembra — Letošnje tradicionalno srečanje jubilantov in upokojencev Mekurja so pripravili v četrtek v delavskem domu Franca Vodopivca. Na njem so podelili plakete za 25 letno zvestobo Merkurju in plaketo častnega člena. Nagradili so tudi jubilante za okrogle obletnice delovne dobe in živiljenjske jubilante. V kulturnem programu so nastopili člani Prešernovega gledališča iz Kranja.

V. S.

Nov trgovsko gostinski center

Kranjska gora, 24. novembra — To soboto, 26. novembra, bodo v kranjski gori odprli nov, težko pričakovani trgovsko gostinski center. Slavnostna otvoritev bo ob 12. uri.

V. S.

Svetovni dan aidsa: Pogovarjajmo se o bolezni

Svetovna zdravstvena organizacija je 1. decembra izbrala svetovni dan AIDS-a, te grozljive bolezni današnjika, za katerega ne pozajmo zdravje. Zoper AIDS se lahko borimo tudi tako, da se v njem pogovarjamo, in takšno je tudi geslo po svetovnem dnevu bolezni AIDS-a. Zoper AIDS je to neozdravljivo bolezen: »Pogovarjajmo se o AIDS-su«. Pogovarjajmo se vsepovod od tej težavni tematiki, o tragični bolezni AIDS-a, ki je izbira žrtev, o tem, kako se ljudje lahko okužijo in kako vsak lahko prepreči širjenje te bolezni, pravi sporočilo generalnega direktorja svetovne zdravstvene organizacije dr. Hiroshi Nakajima, ki želi, da vse dežele, ne glede na stanje in stopnjo okuženosti in obveznosti v posameznih državah, naj sodelujejo v boju zoper AIDS. Pogovarjajmo se vsepovod o zdravju in zaupanje.

Slovesnost ob jubilejih Rdečega križa

Kranj, 25. novembra — Drevi ob 18. uri bo v prostorih kranjskega občinske skupštine slovesnost ob 35-letnici prostovoljnega krovodajstva in 125-letnici Rdečega križa. Na prireditvi bodo najzvezni krovodajalci podelili priznanja, dogodek pa popestrili tudi kulturnim sporedom, v katerem sodelujejo pevski kvintet Gorenjski citrar Aleksander Primec. Po svečanosti se bodo sodelovali zbrani srečanjem.

Dom na Kališču odprt

Kranj — Planinsko društvo Kranj je poskrbelo, da bo planinsko dom na Kališču med prazniki (od petka do srede) oskrbovalo. Zaradi toga, da v domu je potrebna primerna oprema, za vzpon na Storžič je obvezna alpinistična oprema.

V petek, 9. decembra, ob 19. uri bo v kranjskem hotelu Creina prva jesenska Glasova preja. Misli na temo: Sedem desetletij Jugoslavije in sedem desetletij socializma v svetu. Vesta predeva predsednik predsedstva ČK ZKS Milan Kučan in voditelj Glasovih prej, podpredsednik RK SZDL Viktor Žakelj. Vabimo Vas, da se nam pridružite in s svojimi mnenji obogatite večer.

PPC Gorenjski sejem čestita vsem občanom praznik republike, 29. november

Obenem vas obveščamo, da bo drsalische na Gorenjskem sejmu med prazniki obratovalo in sicer:

V NEDELJO, PONEDELJEK, TOREK IN SREDO od 10. do 12. ure, od 15. do 17. ure in od 18. do 20. ure